

ACTUALITATEA

MUZICALĂ

Serie nouă
DECEMBRIE 2019

12

(CCXXI)

48 pagini

ISSN

1220-742X

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

D i n s u m a r :

- ✓ Festivalul Internațional MERIDIAN 2019
- ✓ Simfonicele Filarmonicii
- ✓ Microstagiunea ARCHAËUS
- ✓ Interviu cu dirijorul Cristian Lupeș
- ✓ SUTA lui TĂNASE
- ✓ Crizantema de aur 2019

În imagine:
Ionuț Bogdan Ștefănescu și FLAUT POWER
(foto: Ștefan Dragomir)

Bogația culturii

După ce am avut și noi, la Conservator, un concert „Imperial” (vezi cronică Lorenei Ioniță din nr. 10) și după ce am urmărit, în timp, spectacole de operă în toate capitalele marilor imperii, mi-a revenit în minte o „coincidență”. Cele mai bune Opere de astăzi sunt vechile Opere imperiale, cele din orașele din care conduceau lumea Regina Marii Britanii, Țarul Rusiei, Împăratul Austriei, Regele Spaniei, Napoleon și regii Franței, Kaiserul prusac, liderul imperiului financiar-militar-politic de astăzi găzduit de Casa Albă.

Forța imperiilor de ieri și de azi, bogăția și posibilitățile acestora de a avea tot ceea ce-și doresc au condus și în lumea muzicii la performanțe de vârf, vizibile în primul rând pe scenele Operelor din aceste capitale. Teatre mari și frumoase, compozitori faimoși cărora li s-au comandat creații noi, cei mai buni soliști și realizatori, un public avid de cultură sau mânat de curiozitate, care umple toate locurile, indiferent cât de scump ar fi biletul...

Royal Opera House „Covent Garden” Londra, Mariinsky Teatr Sankt Petersburg, Wiener Staatsoper, Teatro Real, Palais Garnier Paris, Staatsoper Unter den Linden Berlin, Metropolitan Opera New York... este lista teatrelor imperiale care, să recunoaștem, apare sinonimă cu ierarhia excelenței (nu contează ordinea exactă) și de ieri și de azi, când unele dintre fostele imperii s-au retras în granițe naționale; după ce însă au adunat, multă vreme, bogății nemăsurate, de pe toate meridianele. Odată cu coroanele din loja centrală au rămas istoria și tradiția, celebritatea asigurată de evenimentele muzicale de răsunet, de premiere, de festivaluri, de oaspeții cei mai doriți de toată lumea, petrecute mereu, cu consecvență, pe respectivele scene.

Aceste teatre au și orchestre minunate, coruri dintre cele mai bune, majoritatea au și companii de balet la fel de valoroase, organizează transmisiuni „live” sau produc discuri și DVD-uri, contribuind astfel permanent la mediatizarea propriilor spectacole, care se dovedesc a fi cele mai bune din lume.

Din această perspectivă, secretul succesului pare a fi bogăția, un secret al lui

Polichinelle desigur, cunoscut de toată lumea. Ai bani, poți face spectacole de neegalat! Ce bine ar fi ca și alte țări, unde există bani dar se cheltuie în tot felul de alte domenii, să mai învețe din experiența teatrelor imperiale, care au asigurat nu numai seri muzicale de neuitat, dar și un prestigiu înalt, constant și greu de contestat națiunilor respective, printre cele mai respectate și astăzi, nu în ultimul rând și datorită culturii.

Mihai COSMA

DIN SUMAR

Festivalul Internațional MERIDIAN.....	2-23
<i>Grădini de vorbe.....</i>	<i>2-3</i>
<i>Grădini sonore.....</i>	<i>3-4</i>
<i>Grădina lui Marius.....</i>	<i>5</i>
<i>Grădina Labirint.....</i>	<i>5-6</i>
<i>Grădini de tip clasic, Zen etc.....</i>	<i>7-23</i>
Simfonicele Filarmonicii.....	25-27
Interviu cu Cristian Lupeș.....	30-31
Johnny Răducanu Redivivus.....	34-35
<i>Crizantema de Aur 2019.....</i>	<i>36-40</i>
<i>Suta lui Tănase.....</i>	<i>42-44</i>

Festivalul Meridian a oferit o comemorare simbolică...

... prilejuită de momentul istoric al căderii zidului Berlinului în urmă cu trei decenii. Iar primul concert al Festivalului, eveniment organizat de UCMR, a fost susținut în debut de noiembrie, la Ateneul Român, de Orchestra Filarmonică din Altenburg-Gera; formația a fost condusă de dirijorul Laurent Wagner, muzician al unui profesionalism

ce părțile extreme, *Allegro*-ul inițial precedat de acel celebru *Un poco sostenuto*, de asemenea finalul *Allegro non troppo ma con brio*, au dispus de măsura unui echilibru bine întreținut al mișcărilor. Am auzit pentru prima dată acest ansamblu; dar datele organismului coerent sunt evidente; am în vedere siguranța atracului la suflătorii de lemn, dar și claritatea sonorității alăturilor, de asemenea consistența expresivă a sunetului corzilor. Trebuie menționat, prima audiție absolută a concertului datorat compozitorului Dan Dediu, a avut loc anterior, la sediul orchestrei, la Altenburg-Gera; lucrarea a constituit o comandă prilejuită de comemorarea evenimentului menționat. Iar cele două concerte, cel susținut în Germania, reluat mai apoi la București, au fost susținute în baza unei bune colaborări stabilite între Ambasada țării noastre la Berlin și Ambasada statului german la București.

Dumitru AVAKIAN

Grădini de vorbe

absolut. Doar în baza acestei condiționări, cele două lucrări ale programului, lucrări net diferite din punct de vedere stilistic, *prima Simfonie în do minor* de Brahms și *Concertul pentru violoncel și orchestră* de Dan Dediu, au putut fi realizate la un nivel pe care nu evit a-l aprecia ca fiind exemplar.

Este de menționat, lucrarea concertantă reprezintă o experiență predominant ludică pe care Dan Dediu nu ezită a o defini drept un veritabil spectacol în patru momente distincte; ...pe parcursul cărora evoluția muzicală se dovedește a fi una episodică, plasând violoncelul drept personaj central de parcurs captivant, de-a dreptul exhibiționist. Lucrarea se dorește a fi o punte între două lumi, între Est și Vest, înglobând valori ritmico-melodice dar și timbral-orchestrale de mare contrast, elemente plasate vis-a-vis de anume - le-aș numi - personaje puternic ritmate ale folclorului tradițional românesc. Gustul meu artistic sau preferințele publicului contează mai puțin; important este spectacolul asumat de autor dar și de solist, violoncelistul Mircea Marian, cel care asigură o evoluție virtuoză de mare antren sonor, de uimitoare pregnanță ritmică. Greu de spus dacă însuși compozitorul se ia în serios pe sine însuși sau dacă tentația privind exhibiționismul cu orice preț i-o ia - cum se spune - înainte.

Pe de altă parte... ; nu pot să nu menționez, cele două părți mediane ale simfoniei brahmsiene în do minor, *Andante* și *Allegretto grazioso*, au dispus de însemnele unui lirism atent susținut, excelent condus dată fiind structura formei; în vreme

muzică, să ne familiarizăm cu ea și să ne-o însușim înainte de a fi pregătiți să o exprimăm în cuvinte. Iată însă că festivalul internațional de muzică contemporană *Meridian* - fratele mai mic, tomnatic, al *Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi*, care ne bucură la final de primăvară - nu a conținut să ne surprindă cu ceva nou nici în această privință. Reimaginat de la zero pornind de la conceptul inedit al *grădinilor sonore*, revigorat și însuflețit sub vechiul nume, dar sub o nouă direcție artistică,

Diana Rotaru, George Kentros, Diana Moș, Dan Dediu

vizuală și organizatorică (pentru care compozitoarea Diana Rotaru merită pe deplin felicitată), Festivalul *Meridian*, ajuns la ediția a XV-a, a început în dimineața zilei de duminică, 3 noiembrie, cu o *grădină a vorbelor*.

Alcătuirea eclectică a programului, care a fost coordonat și moderat de muzicologul Vlad Văidean, a fost o primă garanție a succesului simpozionului. Iar o a doua a fost maniera responsabilă și creativă în care au abordat invitații dificila provocare (despre care trebuie spus că a fost lansată de organizatori cu destul de puțin timp în urmă) de a descoperi grădini sonore și de a le transpune în cuvinte.

M-au fascinat relațiile compozitoarei Doina Rotaru și a Lenei Vieru-Conta. În ampla prezentare a acesteia din urmă, am simțit cu toții pasiunea și dubla sa formare de muzician și artist plastic. Autoarea ne-a revelat corespondențe insolite între sintaxe muzicale complexe și picturile artistului german Paul Klee – omofonie în *Grădinărit tropical*, eterofonii, texturi, un ison în *Mitul florilor* – sau *Grădina* pictată în 1986 de Horia Bernea. Doina Rotaru ne-a vorbit despre grădinile japoneze cu entuziasmul neobosit pe care îl cunoșteam încă de când am

Ulubeanu ne-a expus o serie de idei extrase dintr-o mai amplă și mai veche plimbare a sa prin grădina memoriei muzicale. Iar Costin Moisil și Maria-Isabela Nica au mers chiar mai departe în căutarea grădinilor, explorând valențele „Grădinii secrete” din *Castelul Prințului Barbă-Albastră* și legăturile lui Bartók cu natura și, respectiv, surprinzând audiența cu un ingenios „fals tratat de arhitectură peisagistică muzicală bizantină”.

În mod simetric, ultima zi de festival, tot într-o duminică și de la aceeași oră 11:00, a debutat cu o altă *grădină a vorbelor*. A fost, de această dată, o masă rotundă cu discuții libere orientate mai mult înspre latura practică a creării și a interpretării muzicii contemporane. De fapt, această flexibilitate a gândirii și diversitatea invitațiilor, provenind atât dintr-o formare teoretică (muzicologi), cât și din cea de compozitor sau de teoretician-interpret, de artist polivalent (cazul Valentinei Sandu-Dediu și al Lenei Vieru-Conta) este chiar ceea ce au avut în comun și ceea ce a făcut și atât de captivante și dinamice cele două întâlniri „vorbite” din *Meridian*. Compozitorul Dan Dediu și violoniștii George Kentros și Diana Moș s-au completat și au schimbat idei valoroase, într-un dialog cu întrebări foarte bine alese de Diana Rotaru, compozitoare și director al festivalului. Interpreții au vorbit despre proiectele lor din zona muzicii contemporane, despre ansamblul românesc *Profil* și despre *Anotimpurile* lui Vivaldi reimaginate de Kentros cu ajutorul instrumentelor electronice și „luând în considerare încălzirea globală și problemele de mediu”. De altfel, George Kentros și-a surprins auditoriul câteva ore mai târziu cu spectacolul de tip performance *This Violin Must Die*. Înainte de distrugerea instrumentului, muzicianul suedez a interpretat însă și câteva piese pentru vioară și medii electronice. Dan Dediu a detaliat o parte dintre procedeele componistice utilizate în Concertul Operă *Wagner Under*. S-a discutat și despre multipla ipostază în care se regăsește artistul prezentului, de interpret, creator și organizator deopotrivă. Un leitmotiv al discuției, asupra căruia exista întotdeauna consens în rândul vorbitorilor, l-a reprezentat nevoia și dorința acestor muzicieni remarcabili ai prezentului de a încuraja un mediu prietenos și relaxat pentru crearea și ascultarea muzicii contemporane, de a susține acest organism în continuă mișcare și efervescență, care funcționează bine (sau care încă funcționează) grație prieteniei dintre muzicieni, a colaborărilor internaționale și, poate într-o mai mică măsură, a sprijinului instituțional.

Ana DIACONU

Grădini Sonore: Prima zi

Metafora grădinii cuprinde și procesul și rezultatul unui act transformator subtil (Irinel Anghel). Este doar una dintre frazele cheie ce descriu conceptul festivalului Meridian din acest an, festival ce a primit haine noi, spirituale și vizuale, prin echipa tânără ce a conceput o săptămână extrem de variată, valoroasă, așa zice cu adevărat folositoare pentru publicul numeros ce a asistat la evenimentele desfășurate între 3 și 10 noiembrie în București. Prima zi a festivalului a cuprins două concerte ce ilustrează perfect procesualismul, transformarea cu scop și sens. Mai întâi, la UNMB, în sala „George Enescu”, **ansamblul GAME**, condus de **Alexandru Matei** și avându-l ca invitat pe **Florin Pane** la trombon, a prezentat un program cu adevărat referențial, curpinzând toată paleta de posibilități a percuției, subsumată gestului componistic clar, dezvoltător, cu semnificație. De altfel, titulatura evenimentului a fost *Grădina*

urmat cursul său de culturi extra-europene. Marcată sufletește de câteva vizite în Japonia, compozitoarea ne-a vorbit despre muzici inspirate de liniștea și simetria grădinilor japoneze, create de Toru Takemitsu, John Cage, Kaija Saariaho, dar și despre propriile sale *Grădini japoneze* pentru flaut și instrumente electronice.

Nici că putea fi găsită o prelegere mai potrivită să deschidă această *grădină a cuvintelor* decât cea a Valentinei Sandu-Dediu, pe care a numit-o inspirat *Muzicieni ai planetei, ape muzicalizate și muzici despre copaci*. Ne-a introdus în tematică, ilustrând într-o manieră sintetică și *catchy* simbioza muzică-natură. A ales exemple celebre din toată istoria muzicii, pornind de la *Muzica apelor* de Händel și ajungând la salcia lui Verdi, la teiul lui Schumann, la *Copacul* lui Aurelian Andreescu și până la o muzică a apelor contemporană și mai excentrică, semnată de compozitorul chinez Tan Dun. Din acest peisaj nu puteau lipsi, desigur, păsările muzicianului ornitolog Olivier Messiaen.

Doi muzicieni tineri – compozitoarea Irina Vesa și Vlad Văidean, coordonatorul simpozionului – au plonjat curajoși într-un orizont filosofic, reflexiv, al unor concepte ce țin de contextul și de condițiile de creare și ascultare a muzicii. Irina ne-a desenat un spațiu virtual al „muzi-grădinii”, în care muzica este, de fapt, grădinarul, iar grădina secretă suntem chiar noi. Iar Vlad a revenit la o „veche obsesie” privind tăcerea în muzică, percepând spațiile de concert – fie ele filarmonici sau catedrale – ca pe niște grădini artificiale ce creează cadrul oportun pentru liniștea contemplativă și ascultarea concentrată.

Diana Rotaru și Vlad Ghinea ne-au provocat cu subiecte proaspete, făcându-ne să plecăm de la simpozion cu dorința de a asculta ceva mai mult din creațiile hipnotice ale lui Salvatore Sciarrino, în primul caz și din repertoriul divers, sincretic al lui Frank Zappa, în cel de-al doilea. Sabina

Ritualurilor. Începutul și finalul concertului au aparținut lucrării *FinAlpha*, de **Octavian Nemescu**, prezentată exact în această ordine (Final – Alpha), aparent inversată, dar cu rolul de a ne transporta într-o dimensiune aparte a imaginarului. Banda hipnotică, trombonul ca o permanență a gândului, construit mai întâi pe finalis-uri, *Gran Cassa* răscolitoare, culminația gongurilor sau pedalele expandate - toate au reprezentat intrarea și ieșirea perfectă în și din starea de concert. Lucrarea lui **Joji Yuasa** pentru duo, emblematica *Interpenetration No. 2*, a continuat logic starea indusă de *Finalul* lui Octavian Nemescu. De la fluid la ritm obsesiv, de la transferul treptat metale, lemn și piei, timpul circular i-a învăluit, cu ajutorul minunaților interpreți, pe toți cei prezenți

Alexandru Matei

foto: Sorin Antonescu

în sală. *Dans-ul Diane Vodă* este una dintre cele mai complexe compoziții ale autoarei pe care le-am auzit perioada recentă. O piesă amplă, pentru trei percuționiști, în care am observat sensibilitatea melodică ce o caracterizează și predilecția pentru recognoscibilitatea structurilor. Alternând secțiunile așa zis ritmice cu cele melodice, transferând și suprapunând apoi grupele de instrumente, motivele pregnante asemenea, am putut audia o grădină a culorilor, un dans mai aparte ce pe mine m-a lăsat ușor nostalgică, pe gânduri. Conceptuală, dar palpabilă și caldă a fost *Antifonie* de **Adrian Iorgulescu**, interpretată magistral de Alexandru Matei, având-o ca invitată pe foarte tânăra Maria Rădulescu. În memorie nu au cum să nu rămână jocul dintre vibrafon și marimbă din debutul piesei (continuat în momente cheie), ostinato, clopotele ce se adugă ca un material țesut, vibrafonul în acut ca o toacă, vocea interpretei pe silabele Nu Da, Eu Tu, finalul în *glissandi* opuse tot la marimbă și vibrafon, o muzică dezvoltătoare prin excelență, deterministă.

Odată cu *Noesis* de **Doina Rotaru** am putut aprecia încă odată ce ansamblu ieșit din comun este GAME, având plăcerea să aud această compoziție de-a lungul anilor în multe interpretări ale studenților, de fiecare dată alții, de fiecare dată alt tip de curiozitate pentru această muzică transformatoare, care oferă satisfacție celor care o cântă, fiecare instrument fiind folosit cu generozitate. Totodată, felul în care sunt "dirijați" de partitură să se asculte unii pe alții, prin logica implacabilă a scriiturii, face această lucrare una dintre cele mai iubite de profesorul Alexandru Matei, aflat aici în postură de dirijor și îndrumător al tinerilor învățăcei. Per total, ansamblul format din profesorii **Alexandru Matei** și **Sorin Rotaru**, alături de **Vlad Polgar**, **Horia Stanciu**, **Liria Țigăeru**, **Alexandru Stroe** și **Maria Rădulescu**, au deschis grădina Meridian într-o notă de excelență, combinând seriozitatea conceptelor autorilor cu căldura interpretării și deschiderea deja legendară pentru orice gen de experiment.

Cel de-al doilea concert al zilei de 3 noiembrie s-a desfășurat la Ateneul Român, sub titulatura *Grădina fragedă/Pulp Garden*. Realizat cu sprijinul *Thüringen Philharmonie*, a marcat o ocazie extraordinară: aniversarea a 30 de ani de la căderea Zidului Berlinului, desfășurându-se sub patronajul ambasadorului Republicii Federale Germania în România, E.S. Cord Meier-Klodt și ambasadorului României în Germania, E.S. Emil Hurezeanu. Orchestra Filarmonicii Altenburg-Gera, sub conducerea dirijorului Laurent Wagner, a prezentat un program româno-german: o lucrare special comandată pentru acest eveniment, *Cello Concerto* de Dan Dediu și Johannes Brahms – *Simfonia Nr. 1 în do minor, op. 68*. Am așteptat cu nerăbdare premiera românească a concertului pentru violoncel

de **Dan Dediu** și pe bună dreptate. Structurat în 4 mișcări - 1. "Vigor", 2. "Intermezzo: Shrapnel-Melodies", 3. "Secret Requiem", 4. "Romanian Pulp Dances"- concertul l-a avut ca solist pe **Mircea Marian**. Și ce solist! Plin de umor și seriozitate, energic și liric totodată, foarte evidențiat sau dimpotrivă, integrat în momentele aproape camerale din lucrare, Mircea Marian a entuziasmat, alături de compozitor, publicul numeros din sala Ateneului Român. Lucrarea a alăturat aluziile românești sensibilității originale a autorului. Anumite fragmente te bântuie fără să vrei. Solo-ul de flaut din debutul părții a doua, solo-ul de corn, coralele, cadențele pline de lirism de la violoncel, începutul eroic, toate construiesc de fapt un mare poem simfonic, cu un suflu pe care l-am perceput romantic, romantism ce nu ține de limbajul folosit, ci de gestul muzical, de semnificațiile programatice ale lucrării. Simfonia 1 de Brahms a completat

perfect seara, în aceeași notă de romantism, iar auditoriul din sala Ateneului a apreciat plăcerea cu care instrumentiștii din orchestra Turingiei au interpretat, alături de dedicatul și

Mircea Marian

carismaticul Laurent Wagner, această, cu nejustificată modestie numită de Johannes Brahms, „a 10-a de Beethoven”.

O zi debut de festival plină, căci dimineață fusese și un minunat și cald simpozion, ce a anunțat o nouă eră Meridian: schimbare de ștafetă, tinerețe, respect pentru gândirea profundă și concepte, deschidere pentru experiment și....minunat de mult public. Felicitări directorului Diana Rotaru și întregii echipe organizatorice!

Sabina ULUBEANU

Grădina lui Marius

Participând la festivalul Meridian 2019 "Grădini sonore", mi-am amintit surprinzător o vizită la Versailles. Naș putea spune ce m-a impresionat mai mult în acea zi: adierea sonoră care dădea un plus de farmec grădinilor sau ambianta naturală care dădea un plus de relief muzicii din vremea Regelui Soare.

Revenind la festival și cu referiri la o altfel de artă sonoră, nu pot decât să salut ideea organizatorilor de a-i transforma pe interpreți, și chiar pe creatori, în ghizi care ne prezintă grădini interioare. Din acest punct de vedere, cea de-a doua zi (4 noiembrie) a debutat în sala "Auditorium" a UNMB cu one-man show-ul susținut de Marius Ungureanu sub genericul "Grădina sălbatică". Subintitulat "Grădina lui Marius", recitalul - realizat cu sprijinul ICR - a devalat caracter sincretic, reunind într-un aliaj surprinzător improvizația muzicală și jocul actoricesc ale talentatului violist, proiecția video a imaginii unei grădini inundate de intensitatea

foto: Sorin Antonescu

Marius Ungureanu

tonurilor galben-roșietice ale toamnei, un text reflexiv înregistrat și difuzat stereofonic potrivit unei atente gestionări a spațiului, decorul adecvat ideii poetice.

(Pre)textul muzical a fost selectat din lucrări de Dan Dediu, Heinz Holliger (p.a.r. - ISCM Elveția), Violeta Dinescu, Livia Teodorescu ("Velvet Garden" - p.a.a.), retopite de imaginația protagonistului într-un tot unitar, de marcă proprie, ca poveste a unui nefericit (grif)faune.

O seară interesantă, într-o grădină sălbatică pronunțat conturată deopotrivă de substanță muzicală, imagine și interpretare.

Laura MANOLACHE

Meandrele Grădinii Labirint, în versiunea ansamblului ARCHAEUS

Conceptul "GRĂDINILOR" a propulsat festivalul internațional MERIDIAN într-o zonă a tatonărilor sincretice, a reformulărilor gestuale conform unei conotații simbolice reprezentative pentru fiecare interpret / ansamblu / performanță în parte. Ca întrepătrundere a umanului cu vegetalul, GRĂDINA invită la contemplare, la o anumită tipologie meditativă relaxantă, derivată din armonizarea interioară a individului cu lumea dinafară.

Pagină distinctă în structura esențializată a GRĂDINILOR SONORE - MERIDIAN 2019, GRĂDINA LABIRINT a fost gândită special pentru recitalul din 4

noiembrie al ansamblului ARCHAEUS, în ideea valorificării potențialului său timbral și a diversității resurselor expresive. Sumă indivizibilă a armoniilor interioare gestionate discret de fiecare din cei șapte membri ai săi, **Atelierul de Muzică Contemporană ARCHAEUS** a urcat pe scena sălii "George Enescu" a Universității Naționale de Muzică asumându-și respectarea propriului crez artistic: un repertoriu care să îmbine promovarea unor opusuri inedite cu readucerea în atenția publicului a unor partituri anume dedicate componentelor ansamblului.

Propuse ARCHAEUS-ului prin intermediul programului internațional ISCM Collaborative Series, lucrările *Andante* pentru vioară și pian de Johanan Chendler și *In Memory of Voices* de Bracha Bdil - în primă audiere românească - au prilejuit lui Marius Lăcraru și Rodică Dănceanu, respectiv cvartetului instrumental alcătuit din Ion Nedelciu (clarinet), Anca Vartolomei (violoncel), Marius Lăcraru (vioară) și Rodica Dănceanu (pian), conturarea rafinată a unei poetici sonore de o pronunțată sensibilitate.

Și dacă piesele celor doi compozitori israelieni deja menționați s-au cantonat într-o zonă preponderent lirică (cu trimiteri onirice, în primul caz), vizibil influențate de particularitățile melodiei tradiționale, celelalte patru opusuri - semnate de Ștefan Niculescu (*Sextuplum* pentru vioară, violoncel, oboi, clarinet, fagot și percuție), Liviu Dănceanu (*Ossia* pentru oboi, clarinet și fagot), Valentin Petculescu (*Variațiuni dramatice pe o temă lirică* pentru fagot și bandă) și George Balint (*Muzică pentru Archaeus*) - au configurat perimetre stilistice variate la nivel micro și macrostructural, narațiuni sonore evoluând în termeni alternanți simetrie-asimetrie, rubato-justo, ai politimbralității, ai combinațiilor sintactice (monodie-polifonie-omofonie-heterofonie), ai dialogului între instrumente sau cu mediul electronic, ai echilibrului dintre stabilitate și dinamizare, densificare și rarefiere, tensiune și relaxare.

Încărcată cu atributele unui ascensio emoțional, încheierea recitalului - *Muzica pentru Archaeus* - i-a reunit, sub bagheta lui Mircea Pădurariu, pe Anca Vartolomei, Rodica

fotografie editată de Radu Igrazag

Dănceanu, Ana Maria Radu, Marius Lăcraru, Ion Nedelciu, Șerban Novac și Sorin Rotaru sub semnul unei construcții de atmosferă cu o energie aparte, nuanțată în sens descriptiv. Excepțional rezolvat interpretativ în pofida dificultății tehnice, acest final de LABIRINT s-a transformat într-un veritabil tribut adus dispariției premature a unui compozitor care ne-ar mai fi dăruit, în mod cert, prin intermediul capacității sale creatoare profund esențializate, multe alte creații de valoare. Mulțumim, ARCHAEUS, pentru acest dar de suflet și pentru o seară care va rămâne, cu siguranță, în memoria spectatorilor săi!

Loredana BALTAZAR

Mario Caroli

Sunt sigur că nu voi putea uita vreodată „grădina italiană” pe care Mario Caroli a făcut-o să rodească în Festivalul Meridian din acest an. Sunt cu atât mai sigur, cu cât multă vreme nici nu am reușit, oricât m-ar fi obligat datorită de croniciar, să palpez prin intermediul unor cuvinte cât de cât mulțumitoare veritabila stare de grație pe care am convingerea că nu numai mie mi-a prilejuit-o acel recital desfășurat în 5 noiembrie 2019, în Aula Palatului Cantacuzino. Dacă în cele din urmă am ajuns totuși la limanul verbalizării, este pentru că mi-a ieșit în cale același Mario Caroli, printr-o declarație lămuritoare; spune el – într-un interviu acordat pentru *site*-ul prestigioasei companii de flaute Miyazawa, printre ai cărei artiști emblematici se numără – că „interpretarea este, pentru mine, ca un drog; sunt total dependent de ea. În momentele în care cânt mă simt liber cu adevărat, ca o pasăre planând deasupra unei văi întinse, nesfârșite”. Pornind de la această mărturisire, am putut în sfârșit să înțeleg ce ar fi putut să însemne vibrația emoțională extrem de particulară și contaminantă pe care Mario Caroli a făcut-o posibilă în fiecare clipă a recitalului său.

Era pur și simplu bucurie – un soi de bucurie liniștită, ce părea să-l însenineze pe de-a-ntregul, probabil aceeași bucurie de care oricine se simte cuprins atunci când, după un lung voiaj, descuie ușa casei sale. Căci părea să fi urcat pe scenă ca și cum ar fi revenit acasă. Părea să știe foarte bine că se reîntoarce acolo unde nimic nu mai poate sta în calea libertății de a trăi sub singura zodie binefăcătoare – aceea a firescului și a intimității. Și tocmai pentru că părea să știe se și bucura. Micilor vanități impuse de aplauze părea să le acorde o deferență oarecum distrată. Era evident că, mai mult decât să primească admirația noastră, pentru el conta să ofere; să ne ofere și nouă aceeași bucurie de a ne regăsi, prin muzică, în sânul unui „acasă” mai curat și mai odihnitor decât orice alt cămin.

A început să cânte parcă din întâmplare, parcă nerăbdător să se elibereze, luându-și zborul și luându-ne și pe noi împreună cu el. M-a frapat mult puterea aceasta de a stabili contactul cu vibrația muzicală ca și cu o revelație sub al cărei blând și irezistibil jug întreaga sală se pomenea pur și simplu „condamnată” să respire la unison, ca o singură făptură. E o putere de fascinare pe care am simțit-o reconfirmată în cazul fiecărei piese, indiferent de caracterul ei: pe cât de neașteptat părea să fie emis primul sunet al fiecăreia, pe atât de instantaneu și deplin avea loc astfel teleportarea într-o altă dimensiune, aceea a „grădinii italiene” hipnotizante prin știința cu care grădinarul a reușit să o facă posibilă, îmbinând rigoarea perfecționistă a fiecărui gest cu expresivitatea cea mai fermecătoare cu putință.

S-a numit „italiană” această grădină pentru că programul a cuprins, majoritar, piese ale unor compozitori contemporani italieni, cărora însă li s-au mai adăugat deja legendarul *Vertical Song I* de Toshio Hosokawa și două lucrări românești înscrise pe aceeași coordonată (i-am putea spune „specific italiană”?) a celui tip de elocvență muzicală ce nu-și refuză, oricât de pastelate și inedite i-ar fi veșmintele timbrale, raportarea la străvechiul reper al cantabilității. Modul de alegere și de structurare a repertoriului a intrat, de altfel, într-o conjuncție perfectă cu ceea ce cred că și constituie un ingredient de bază al filtrului magic pe care știe să-l prepare și să-l servească Mario Caroli: capacitatea lui de a străbate până

în esența de emoție pură a muzicii, acolo unde pulsează sâmburele ei cel mai dulce. Sigur, capacitățile tehnice aproape neverosimile ale acestui maestru au fost de natură, cel puțin într-o primă fază, să cutremure și să tulbure; cu prisosință cred că s-a întâmplat astfel în cazul acelei electrizante *Ritorno a Cartagena* de Stefano Scodanibbio – în care complexitățile poliritmice, coagulate într-un fel de ritual războinic, precum și efectele percusive extrem de pitorești, presărate la tot pasul, îl obligă pe flautist să devină un șaman-percuționist –, dar și în cazul piesei lui Carmen Cârneli, *...une main immense*, veritabil tur de forță prin densitatea aproape sufocantă a jocului de deformare și asamblare reciprocă instituit între sunetele flautului și silabele poemului omonim semnat de Magda Cârneli, silabe pe care solistul le presară la cotituri, ca pe niște borne șuierate și șoptite. Pe de altă parte, cu toată amploarea amețitoare, dacă nu de-a dreptul teribilă, a nivelului său de măiestrie, Mario Caroli nu rămâne totuși învăluit, ca un zeu distant, în lumina orbitoare a propriei excelențe, ci reușește să se păstreze aproape de inima ascultătorului, să cucerească emoțional prin faptul că muzicalitatea lui se trădează guvernată, la fiecare gest, de o delicatețe fără egal. Evidentul său scrupul perfecționist, manifest în luciditatea cu care ține să strunească și cel mai infim rest de sunet, este de fapt o formă de gingășie extremă, de dorință de a mângâia și poate chiar de a cocoloși absolut fiecare întorsătură de frază muzicală. Și, până la urmă, ce altă atitudine s-ar fi putut dovedi mai potrivită decât aceasta pentru a aborda respirațiile discrete și tainice pe care Federico Gardella le-a sublimat în ale sale *Cinque cori notturni sotto la costa?* Sau scurta, dar memorabila

Mario Caroli

incantație *Quais* de Giacinto Scelsi, ce a curs ca un izvor limpede, pe traiectorii hipnotizante prin circularitatea lor? Sau volutele când aforistice, când spectaculoase, minunate și captivant croite în logica narativă a celei de-a patra *Suite française* de Ivan Fedele? Sau, în fine, esența de rugăciune doinită, alternată la răstimpuri cu frenezii dansante, păstrate însă în aceeași matcă luminoasă pe urmele căreia – după cum a demonstrat și în *Jyotis*, opus de dată recentă – nu ostenește să pornească Doina Rotaru, convingându-ne astfel și pe noi că este într-adevăr posibilă izbânda luminii, chiar dacă ea adie în taină, mai degrabă sub forma șoptei pe care, din mijlocul nebulniei cotidiene, o poate înțelege numai cine are urechi de auzit?

Dar culminația serii am resimțit-o chiar la final, când Mario Caroli ne-a oferit drept bis probabil cea mai emblematică pagină muzicală dedicată vreodată flautului solo

Garden of Delights: Încântare și vrajă în grădina plăcerilor

În data de 6 noiembrie 2019 a avut loc la Aula Palatului Cantacuzino concertul bipartit „Garden of Delights”, ce i-a avut ca protagoniști pe duo-ul PERCUSSIONescu (Irina Rădulescu & Răzvan Florescu), și pe duo-ul Matei Ioachimescu (flaut) & Matei Ovalles (pian) pe care i-au însoțit Adriana Toacsen (pian), în prolog, respectiv Cristina Lilienfeld (dans), în epilog, într-un program absolut captivant, interpretat cu multă poftă de muzică.

Fertility Rites de **Christos Hatzis** a fost inspirată de cântecele tradiționale inuite din gât, care erau cântate de femei în timp ce bărbații erau plecați la vânătoare, ca un ritual de fertilitate. Structurată în trei părți, lucrarea îmbină latura electronică (ce constă atât în vocile prelucrate dar și în alte surse) cu linia marimbei. Punctul forte mi s-a părut a fi *banda*, cu acele respirații ritmate și efecte vocale, fragmente repetate, suprapuse, procesate. Chiar dacă s-a aflat sub mâinile interpretative ale unui muzician talentat (**Irina Rădulescu**), partea de marimbă mi-a părut destul de slabă... atât din punct de vedere strict muzical, cât și în relație cu tema aleasă: nu mi-a inspirat absolut nimic ritualic, în pofida tratării pe alocuri minimaliste. Ca limbaj a poposit într-o zonă prioritar tonală-melancolică, destul de lipsită de imaginație în cea mai mare parte; am auzit ecourile unor muzici latino-americane. Întregul a fost, însă, destul de interesant iar piesa cere să fie reascultată.

A doua piesă din prolog a fost *Serie Rose*, de **Pierre Jodlowski**: „încearcă să sugereze faptul că fascinația pe care o simțim pentru cineva, atracția carnală dar și atracția pentru mintea și sufletul persoanei respective, este cu mult mai mult decât sexualitatea derizorie, rudimentară prezentată bunăoară în pornografie.” Ca și în piesa precedentă am avut sunetele respirației umane parcurgând lucrarea ca un fir roșu. Partea electronică a fost deosebit de bogată și variată ca sunete și procesări folosite, dar și ca stiluri sugerate: muzică electronică și chiar jazz (percuție/baterie). „Muzica te poartă într-o călătorie haotică, întreruptă de conversații imaginare construite pe baza unor extrase sonore din filme artistice și filme pornografice.” – în ceea ce privește cea de-a doua sursă sonoră țin să precizez că a fost justificată și destul de discretă, nu a fost vreun element de șoc ori de prost-gust și s-a bazat mai mult pe sunetul respirației; iar *haosul* a fost unul coerent. Poate a contribuit și prezența puternică a dimensiunii electronice (care poate da naștere unei percepții mai viscerale a muzicii), poate a contat interpretarea expresivă, implicată, detaliată a **Adrianei Toacsen** (pe care am văzut-o aici prima dată și aștept cu nerăbdare să o reascult!), cert e că *Serie Rose* m-a impresionat profund, mi-a părut a fi un moment remarcabil și foarte convingător.

O lucrare spectaculoasă, *Plato's Cave* de **Casey Cangelosi** pornește de la alegoria peșterii, celebra poveste din „Republica” lui Platon. Cei doi interpreți au la dispoziție doar două bețe de lemn și podeaua în care bat o parte din ritmuri. Momentele de sincronizare cât și decalajele ritmice își mențin atenția trează și parcă participi, cu propria concentrare la cea a muzicienilor. În secțiunea finală cei doi formează gesturi deasupra capului, conform partiturii: între simbol și literă, ele sugerează formele umbrelor proiectate pe peretele alegoric – o soluție simplă dar istețată de a face mai prezentă dimensiunea conceptuală, extra-muzicală a piesei și o garanție că va avea impact asupra spectatorilor.

– *Syrinx* de Claude Debussy. Nu mă feresc să o spun, cu tot riscul abuzării de cuvinte mari: nu m-aș fi mirat dacă aș fi intrat atunci în levitație, laolaltă cu toți ascultătorii care aproape uitaseră să mai respire. Am simțit atunci arătându-mi-se în toată splendoarea lui monumentul de rafinament pe care îl devoalează cântul ca o sculptură aeriană al lui Mario Caroli. Am simțit atunci ce trebuie să însemne nivelul superlativ al menirii de interpret: este capacitatea lui Mario Caroli de a-și răpi ascultătorii într-o trăire contemplativă ce trece dincolo de el însuși și de măiestria lui fără cusur, dincolo și de plăcerea pe care o pot stârni sonoritățile muzicale propriu-zise; este contemplarea acelei ordini care de obicei rămâne doar presimțită în cutele subiacente ale lumii, dar care acum răzbate la suprafață – prin mijlocirea muzicii și a celui ce știe să se pună în slujba ei – drept un întreg din care fiecare ascultător ajunge să se simtă, alături de maestrul ce-l bucură, o mică și fericită parte. Am simțit, de fapt, ceea ce chiar Mario Caroli a exprimat la rândul lui în finalul interviului din care am antecitat; întrebat fiind ce sfat i-ar da unui tânăr flautist, el răspunde cu aceste cuvinte memorabile:

„Muzica mai presus de orice – flautul e doar un mijloc de a te exprima pe tine însuși. Este important să-ți dezvolti latura artistică a personalității tale. Trăiește-ți viața în așa fel, încât să sesizezi toate lucrurile frumoase care ne înconjoară, transformându-le apoi pe toate în daruri muzicale pentru tine și pentru oamenii care vin să te asculte. Trebuie doar ca ei să fie atinși de muzică; nimic mai mult. Dar mai ales păstrează-te modest în adâncul inimii, căci în fața imensității Muzicii, fiecare în parte suntem atât de mici.”

P.S.: Recitalul lui Mario Caroli a avut parte și de un prolog, în decursul căruia au fost prezentate în primă audiție două lucrări pentru corn, instrument mai puțin frecventat de compozitorii contemporani. Astfel, Cristian Borcan a asamblat niște „variațiuni circulare” reunite de Cătălin Crețu sub titulatura *Concentric*, pentru ca mai apoi să i se alăture Cosmin Elisei în *Maestrul, discipolul și... modurile acustice*, o serie de „peripeții” concepute de Dan Buciu special pentru un masterclass de corn. Ambele lucrări mi s-au părut scrise onest și cu bună-dispoziție, însă totodată mi-au lăsat impresia unui spirit cam prea „de școală” pentru ca, rememorate din perspectiva recitalului ce a urmat, să nu cadă inevitabil într-o penumbră defavorabilă. Așa că, dacă tot a încolțit ideea, probabil că mai constructivă s-ar dovedi considerarea acestui micro-recital, cam nefericit plasat, drept un prim pas spre un recital de sine stătător de muzică nouă destinată cornului.

Vlad VĂIDEAN

Cave dweller, de **DanDe Popescu** „își propune o posibilă paralela între existența strămoșului omului modern și întregul curs al omenirii”. Fiecare din cele patru secțiuni sondează instanțe posibile în evoluția individuală și colectivă, prin procesele de autocunoaștere, conflict, dezvoltare etc, procese ce sunt redată muzical prin comunicarea celor două instrumente. Fie că știi sau nu povestea în prealabil, dimensiunea narativă e ușor de observat; muzica autorului e mereu captivantă, prin culoare expresivă și timbrală, fler și claritate în idei și emoție în atmosfera sonoră, cărora se adaugă, în cazul de față, momentele de virtuozitate instrumentală.

Sun waves de **Sabina Ulubeanu** explorează „posibilitatea de a descrie muzical lumina în multiplele ei fațete”. Materia primă – un cadru rarefiat și tensiunea sugerată, structurată în parcursul ascendent prin registre, care apoi vor coexista. Începutul grav, dilatat se configurează în punctări ritmice dinamice, în acumulări ce se reiau – ascensiunea devine un proces ce necesită perseverență... dar accesarea înălțimilor pare în cele din urmă lejeră; în acut se disipează și topesc energiile. Personal nu am regăsit muzical lumina sub aproape niciun aspect, dar lucrarea invită imaginația proprie în găsirea unor corespondențe (însă nu e neapărat necesar). A interpretat, cu precizie și contemplare, **Irina Rădulescu**.

Bart de Vrees – *for flute, or piano, or...* e un deliciu jucăuș suprarealist-dadaist. Proiecția video înfățișează o sumă de elemente disparate, fără a urmări o anumită narațiune (publicul e încurajat să își creeze propria poveste). Conținutul e îndeajuns de năstrușnic și plin de surprize – de la jucării *țiuitoare* la un pistol din care iese un trandafir, sau degete ce „merg” rapid pe un perete; dimensiunea vizuală e strâns legată de cea sonoră prin sincronizare, ba chiar cea dintâi pare structurată într-o manieră muzicală – cele două au un ritm foarte punctat și *răspicat*. Colajul a fost adus la viață sonoră prin interpretarea lui **Răzvan Florescu**.

„O rulotă mică de-aș avea, toată vara aș pleca...” – vocile celor doi interpreți deschid, cu acest cântecel senin, piesa *Amalga-maglama!* De **Mihai Măniceanu**, al cărei titlu dorește să fie un fel de metaforă a unei posibile înjurături (al cărei răspuns îl reprezintă versul menționat). Între visarea inocentă și gravitatea unor structuri energice, nu lipsește nota de umor, dată de contrastul celor două instanțe și de surpriza conținutului. Cu o formă de *rondo*, partitura apelează la virtuozitatea încărcată de precizie a muzicienilor. Spre finalul se evocă ceva din visarea și speranța refrenului.

Starea onirică, nocturnă predomină în *Rust and sawdust* de **Sebastian Androne**, o stare ce e susținută de nuanțele mici, tensiunile discrete, armonia misterioasă. Începutul duce cu gândul la o cutie muzicală, sonoritate ce re apare pe parcursul piesei. În centru descoperim o *insulă* de dinamism (secțiune mai hotărâtă ca expresie, mai directă în enunțare), înconjurată de apele întunecate ale necunoscutului. Această insulă clară este precedată de o mini-insulă, cu un dinamism mai timid: ea e marcată de o oarecare gingășie, într-o mișcare circulară (tipar reiterat) și, deși se păstrează aerul *dark*, cumva parcă sugerează un personaj simpatic, de mici dimensiuni... spre final m-a dus cu gândul la *Neptun, misticul* din *Suita planetelor* a lui Holst, prin armoniile folosite și datorită stării aproape-cinematice. Muzica pare a nu se dezvălui pe deplin, ci lasă loc fanteziei... există aici o expresie, o exprimare discretă. Finalul suprapune acelei pedale mereu-fascinante a marimbei - realizată prin tremollo-ul în nuanță mică - vocile celor doi muzicieni care

îngână un cântecel straniu, magic, care se încheie cu pendularea între terța mare (descendentă) și terța mică: un moment special. „Cineva trebuie să spună acele povești (...) să-și spună bucățile derivate din narațiunea cu suprapuneri. Există magie în asta. Ea se află în ascultători și pentru fiecare (...) va fi diferit. Poți ajunge să spui o poveste care își găsește reședința în sufletul cuiva.” (Erin Morgenstern – *The Night Circus*; fragment din citatul care apare ca unică descriere a piesei în programul de sală). Într-adevăr parcă invită la lectura unor povești fantastice.

II.

Cea de-a doua parte a concertului i-a avut drept protagoniști pe flautistul **Matei Ioachimescu** și pe pianistul **Alfredo Ovalles** - un duo energic, cu un fler aparte în alcătuirea repertoriului.

„Shiva în aspectul său de dansator cu patru brațe, ale cărui mișcări creează și distrug materia”: asta evocă *Nataraja*, de **Jonathan Harvey**. Sclipiri și întuneric, explozii și subtilități, aici se lucrează cu contraste bine definite, în enunțuri componistice clare – cu atât mai cristaline și mai ascuțite prin

Foto: Sorin Antonescu

Alfredo Ovalles, Matei Ioachimescu

prezența flautului piccolo; ritmuri de dans, flăcări sonore dar și multă meditație. O redare poate mai *feroce* (unde era necesar, evident) decât am auzit în alte interpretări, ceea ce reflectă, pe de o parte, tipul de energie cu care lucrează cei doi interpreți, iar pe de altă parte – însuși mesajul și spiritul piesei: izbucnirile decisive, aproape *sălbatic* fiind în concordanță cu imaginea acestei entități supra-omenești, a unui zeu în plină desfășurare a intențiilor sale. Interpretarea mi-a părut foarte implicată și vie, o reușită în ce privește reliefaarea acelor străluciri din muzica lui Harvey.

Înlocuind fragmentaritatea cu continuitatea, divinul cu umanul și forța cu duioșia, ajungem la *Love Genesis*, de **Jacob Elkin**, pentru flaut, piccolo și „parte electronică (...), o expresie abstractă a procesului de *îndrăgostire*. Pe bandă sunt distorsionate extrase din lucrări care îi evocă lui Elkin aceste sentimente”. Limbajul relativ tonal al liniilor melodice de la flaut e condimentat de gesturi-*oiseaux* dar și personalizat, filtrat de ceața visătoare a *bandei* (extrasele sunt nerecognoscibile).

În *Retorts*, de **Adrian Iorgulescu**, „<<conversația>> (disputa) pornește și revine obstinat de la <<jonglarea>> aceluiași 5 motive generatoare (...) tratate cvasi-transformațional, între care se pot distinge două citate aproximative din *panoplia* teatrului liric (*Traviata* de G. Verdi și *Liliacul* de J. Strauss - redată vocal de **Matei Ioachimescu**), precum și un fragment din *recuzita* jazzistică”. Dialogul picant

Grădina de tip clasic - recital de pian Horia Maxim

cerut de partitură se potrivește de minune acestui duo., care conturează expresiv paleta extinsă de stări a piesei; de la îngândurare la spontaneitate și de la grav la umoristic se alcătuiește aici un traseu vioi.

De un popas contrastant avem parte în lucrarea ce a urmat, *Nothing is Real* de **Alvin Lucier**, pentru pian și *electronics*. „Fragmente din melodia *Strawberry Fields Forever* a trupei Beatles sunt redată la pian și înregistrate simultan. În a doua parte a piesei, înregistrarea este redată de la un mic difuzor ascuns în interiorul unui ceainic”: aici pianistul ține ceainicul în dreptul microfonului, mișcând încet capacul - schimbarea poziției acestuia modifică sunetul. Trebuie spus că ideea cu ceainicul nu este un artificiu: pe de o parte, muzica în sine, așa cum e (re)gândită și prelucrată are propria validitate, nefiind un citat facil, pe de altă parte, ideea e pe cât de simplă pe atât de fermecătoare, imaginativă și poetică. Momentul (ca și restul celei de-a doua părți a recitalului) a fost pus în valoare și de un mic detaliu de natură scenică: lumina. Semi-obscuritatea albăstruie a conturat vălul de vrajă.

D'un faune de **Salvatore Sciarrino** lucrează cu liniștea, spațiul liber și suflul respirației - un fel de metafore sau stări pe care flautul le evocă în introducere. Intervențiile pianului aduc un alt tip de fluiditate - este încărcată de jocul sclipirilor într-o continuă mișcare, ca luminile pe suprafața unei ape, când diafane, când învolburate. Extrem de expresivă (și, într-un fel, de vizuală), *D'un faune* (în particular, dar și Sciarrino, în general) e genul de muzică ce îți topește atenția și conștiința într-un tot sonor.

„Trei instrumente, doi interpreți, o piesă. (...) pentru flaut, pian și cajon (...), am plecat de la ideea de a dezvolta un mecanism sonor care se definește prin forța brută. Odată eliberat din hățurile gândirii cerebrale, controlate, acesta începe să își croiască empiric propriul drum, uneori incoerent, bizar, năstrușnic.”

3, 2, 1... *Start!* a tânărului compozitor **Andrei Petrache** debordează de acea energie a tinereții, atotcuprinzătoare, involuntar demonstrativă. Momentele de contrast sunt întrupate de scurtele fragmente jazzistice de la pian, în spirit improvizatoric-relaxat, în ritm sincopat - acestea sunt întrerupte umoristic de un fluzer autoritar. Scrisă special pentru cei doi, piesa speculează rezervorul de energie al interpreților ce, pe bună dreptate, pare prea mult pentru un singur instrument: astfel pianistul e responsabil și de *cajon*, instrument de percuție în forma unei cutii care aici ține loc băncii sau taburetelui de la pian.

În epilog am pășit în *grădina bucuriei*. *Tevana - Garden of Joy* de **Gabriel Mălăncioiu** „este o lucrare tripartită, o încercare de a găsi bucuria în monotonie (*Monojoy*), în liniște (*Silent Embrace*) sau în mișcare frenetică (*Whirling*).” Aula se pretează unor asemenea demersuri scenice, spectaculare - în timp ce interpreții cântă la locul obișnuit, mișcarea are loc la balconul de deasupra (unde se suprapun vizual arabescurile feroneriei). Arată complet diferit în funcție de unghiul din care privești. Stările evocate sunt împlinite dinamic de **Cristina Lilienfeld**, dansatoare și coregrafă, iar muzicienii sunt cele două duo-uri. Structuri repetate, circulare dau naștere unor învățări hipnotice - aici dansul devine rotirea unui *dervis*. Aliajul (sau alianța) instrumentelor e o adevărată încântare: flaut, pian, marimbă și vibrafon... O piesă cu o energie contagioasă, care îți însuflă această stare ușor halucinantă de joc și bucurie.

Irina VESA

Invitat în “Grădina clasică” a Festivalului Internațional “Meridian”, ediția a XV-a, pianistul Horia Maxim și-a alcătuit un program despre care, cu o zi înainte, îmi mărturisise că “îi place foarte mult”. E important ca un interpret să-și aleagă (slavă Domnului, că are de unde! repertoriul pianistic este uriaș!) piesele care îi sunt dragi, care se potrivesc deopotrivă sensibilității și curiozității sale artistice. Așa cum era de așteptat, recitalul său, fiind primul dintre cele trei concerte co-organizate de către Casa Artelor “Dinu Lipatti”, a început cu o reverență și cu un omagiu aduse marelui pianist - “Sonatina pentru mâna stângă” pe care acesta a compus-o în 1941.

Toate piesele din program au contribuit la conturarea portretului sonor al pianistului Horia Maxim. Frânturile luminoase de folclor românesc au fost atent și rafinat subliniate într-un discurs muzical ce împletește în “Sonatina” lui Lipatti rigoarea neoclasică cu gesturile romantice. În piesa “Romance” a lui Toru Takemitsu, Horia Maxim a reliefat blândețea duioasă, tristețea elegiacă cu accente dramatice și obsesivul motiv pentatonic specific muzicii tradiționale japoneze.

Cele două lucrări scrise de tinerii și talentații compozitori Mihai Murariu și Vlad Maistorovici au fost preferatele mele din tot recitalul. “Blestem”-ul lui Mihai Murariu este cea mai recentă și proaspătă lucrare din program, scrisă în 2019 (în cadrul proiectului “Cinci pentru Vieru”) - o lucrare puternică, dramatică, cu obsedante sonorități de clopote, și cu o evoluție spectaculoasă a tensiunii și a emoției. “TransScen” de Vlad Maistorovici, compusă în 2008, este o piesă deja intrată în repertoriul mai multor pianiști - am ascultat-o numai la București a treia oară, în interpretări diferite. După cum mărturisise autorul acum câțiva ani, piesa are la baza o legendă despre *iasomie*, ingredient principal al parfumurilor reginei Cleopatra a Egiptului. Lucrarea a fost distinsă cu premiul concursului de compoziție *Clive Christian Sound of Perfume* din Londra, 2008. Atmosfera onirică a

începutului se transformă treptat într-o lume a contrastelor și a culorilor sonore dramatice, obținute prin acționarea directă asupra corzilor pianului: *pizzicato*, *étouffée*, glissandi, cluster pe corzi.... Virtuozitatea pianistică este pusă în lumină tocmai prin crearea unei diversități de sonorități ce au ca scop reliefașul traseului expresiv al lucrării.

În studiul finlandezului Magnus Lindberg, “Etudes nr 1 - Cantus Firmus”, Horia Maxim a evidențiat contrastul dintre nervozitatea și neliniștea unui discurs muzical continuu, cam anost și impersonal, și solemnitatea elegantă a momentelor de *cantus firmus*. Ultima lucrare din program, aparținând compozitorului maghiar Jenő Takács, a completat în mod fericit întregul program. “Konzerttűde” (Toccata nr 2) este o piesă luminoasă și motorică, o explozie de energie cu rădăcini în muzica lui Bartok, cu o pulsație permanentă întreruptă doar de o foarte scurtă (și binevenită) parte mediană, un univers sonor în continuă mișcare, variat și consistent. Un prilej în plus de a admira tehnica impecabilă a pianistului Horia Maxim, modelarea rafinată a sonoritașilor, capacitatea de a investi fiecare deget cu culori, sensuri și nuanțe diferite, încărcarea cu emoție a fiecărui moment.

Doina ROTARU

Grădini de tip clasic

Casa Artelor "Dinu Lipatti" s-a alăturat pentru a doua oară Festivalului Internațional Meridian, festival organizat de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România în parteneriat cu SNR-SIMC, găzduind trei concerte din ampla agendă a evenimentului.

În salonul acestei case, monument istoric al Bucureștiului de început de secol XX, au fost oaspeți doi renumiți muzicieni care au susținut un recital dedicat creației contemporane, care în mod metaforic pot fi considerați discipolii lui Dinu Lipatti, un mare pianist și un creator de factură neo-clasică, puțin cunoscut în această calitate.

Pe scena special construită în salonul casei au evoluat de-a lungul timpului, în perioada interbelică, personalități ale culturii noastre.

Recitalul din seara zilei de 7 noiembrie 2019 s-a aflat sub semnul "Grădinii de tip clasic" o grădină în care *nu poți fi surprins de nicio neregularitate*, aparent nicio surpriză și totuși... multe au fost evenimentele. Cei doi protagoniști renumiți pentru deschiderea lor către muzica timpului nostru ne-au propus un interesant program ce a inclus prime audiții absolute, prime audiții românești și opusuri mai clasice.

Diana Moș este o violonistă excepțională, un muzician complex și complet care de-a lungul timpului a participat la realizarea multor prime audiții din creația românească și universală.

Ea a fost secondată de compozitorul și pianistul Mihai Măniceanu care cu talent și discreție, în calitate de interpret, pătrunde tainele fiecărui opus relevând cele mai interesante arcuri de penel ale autorului căruia i se dedică.

Prima lucrare înscrisă în program a fost o premieră absolută *Hidden Gazebo (Chioșcul ascuns dintr-o grădină)* de Karel Volniansky un cunoscut compozitor israelian, dedicată celor doi interpreți. Karel Volniansky este preocupat de vibrația sonoră, de fasciculele structurii sunetului, este un bijutier al spațiului sonor. Tot o primă audiție absolută a fost și *Sonata con alcune licenze* de Bogdan Vodă, un interesant demers artistic ce propune o grădină a echilibrului și a proporțiilor perfect armonizate.

Witold Lutoslawski și a sa piesă *Subito* a reprezentat în cadrul recitalului o oază de neo-clasicism. Discursul muzical ne-a propulsat la mijlocul anilor '70 când modernitatea atinsese un punct maxim.

Patronul Casei Dinu Lipatti a fost onorat de o frumoasă versiune pe care Diana Moș a oferit-o miniaturii *Allegro pentru vioara solo*.

A urmat *Lied* pentru vioară și pian de Beat Furrer, în primă audiție românească. Beat Furrer, compozitor elvețian,

ale cărui preocupări se îndreaptă și către domenii științifice concepe opusurile sale precum algoritmi ai unor ecuații matematice. Titlul este încărcat de lirism dar conținutul a fost destul de arid.

Programul celor 2 maeștrii, Diana Moș și Mihai Măniceanu, s-a încheiat cu un impresionant poem, un profund comentariu filosofico-muzical al *Glossei lui Mihai Eminescu* ce poartă semnătură compozitorului Nicolae Brânduș, cunoscut pentru discursul său creator într-o îmbinare mai multor domenii ale culturii.

Aș dori să subliniez faptul că în cadrul acestui recital două lucrări semnate de Karel Volniansky și Beat Furrer au fost incluse în proiectul "ISCM-Collaborative Series", un proiect inițiat de România ce propune cunoașterea și recunoașterea valorilor culturale ale cât mai multor țări

Recitalul *Grădini de tip clasic* susținut de Diana Moș și Mihai Măniceanu a fost un eveniment deosebit cu un nivel artistic remarcabil.

Irina HASNAȘ

Grădina de ceață

Printre grădinile sonore ale Festivalului Meridian, *Grădina de ceață* din 8 noiembrie 2019 – recitalul Luoshei Fang - vioară, violă - cu Michael Djupstrom la pian a creat impresia unei remarcabile clarități. Perfecțiunea tehnică, relația interpreților, repartizarea precisă a rolurilor, atitudinea directă față de public – toate acestea au contribuit la un soi de luminozitate cristalină. Scriitura tradițională a pieselor alese a dat o amprentă clasică recitalului, pe care eleganța și bravura interpretării au servit-o în mod suveran.

Piesa pentru vioară și pian a compozitorului chinez-american Bright Sheng, *A Night at the Chinese Opera*, nu a frapat prin originalitate: amestecul de influențe vestice și estice, de pentatonie și heptatonie, cu un dialog politonal la început și multe cvinte paralele în secțiunea monotună și repetitivă

premergătoare mării culminații la pian, a creat totuși impresia unor personaje bufe în dialoguri, urmăritori, lupte și alte peripecii, cum se și cade în genul *operei Peking*. Dinamismul imitațiilor, schimbările de tempo, alternanțele staccato-legato au solicitat resursele tehnice ale interpreților, care au făcut față cu brio provocărilor instrumentale. În textul programului de sală, compozitorul spune cu o candoare dezarmantă: "partea de vioară sugerează vocea feminină precum și scripca specifică operelor Peking, în timp ce partea de pian susține partea ritmică tipică operelor chinezești". Vedem așadar o împărțire foarte clară a sarcinilor, într-o desfășurare ce urmărește un fir narativ inspirat din opera Pekin *Farewell My Concubine*. Un

dram de ceață învăluie poziția compozitorului față de *opera Peking*: ne putem întreba dacă Bright Sheng oscilează între detașare postmodernă și nostalgie autentică față de patrimoniul național, a doua variantă fiind predominantă. În această evocare-restaurare a genului intrat în declin în ultimele decenii, prezența umorului e ambiguă; pare a fi mai degrabă umor involuntar, preluat prin convenție, odată cu caracteristicile tipului de spectacol ce combină muzica, pantomima, dansul și acrobațiile într-o permanentă căutare a frumuseții mișcării.

Sonorități și clopoței albaștri pentru vioară solo de Ulpiu Vlad a găsit în Luosha Fang nu doar un interpret impecabil pe plan tehnic, ci și un artist intuitiv, ce a înțeles - sau simțit - universal lăuntric al autorului. Sunetul splendid (de obicei Luosha Fang cântă pe o vioară Guarneri din 1734), frazarea inteligentă, simțul timpului muzical au scos în relief calitățile acestei muzici. Piesa face parte din dintr-o serie de lucrări în care asocierea auditiv - vizual e evidentă chiar în alegerea titlurilor. O viziune panteistă răzbate în aceste sinestezii - sunetele, culorile, formele și conotațiile simbolice ale florilor se amestecă în tablouri în care sunetul și mișcarea par uneori a se naște din nimic, iar melopeea doinită devine divagare lirică, unduire, revărsare a fluxului emoțional. Singurătatea, bunăvoința, inocența se percep în discursul solitar al viorii; momentul pasional în sexte paralele în contrast cu flageoleții angelici, alternanța momentelor săltărețe cu cele visătoare, culoarea albastră a clopoțelilor din titlu plămăuiesc un tărâm imaginar, atemporal, cu peisaje maiestruose de munte și detalii parcă aduse brusc sub lupă.

Mara's Lullaby de Marc Mellits pentru vioară și pian, o piesă melodioasă, agreabilă și accesibilă, a etalat anumite caracteristici ale muzicii postminimaliste - diatonie, pulsație uniformă: melodia tristă a viorii acompaniată de tremolo-ul lent pe do#-uri ale pianului, îmbogățit pe parcurs de note duble, în mișcare continuă, a amintit de muzica momentelor melancolice din numeroase filme americane din ultimele 2-3 decenii. Înduioșătoare în simplitatea și candoarea sa e și prezentarea autorului din programul de sală.

În piesa *Țituri II* de Adrian Pop, lucrare compusă într-o bună tradiție românească, și pianistul a strălucit în ritmurile aksace și melismele ce sugerează fluier. Contrastele dintre tempo-urile secțiunilor, pizzicato-urile corzilor pianului, senzația de topire în natură, spre sfârșitul piesei, tonusul ridicat al interpretării au asigurat succesul binemeritat al piesei.

După scurta pauză, Luosha Fang a schimbat rochia și instrumentul, trecând la culoarea roz și la violă și a cântat *Fantasia on Song of the Birds* de Akira Nishimura, compozitor japonez născut în 1953. Piesa, inspirată de *Cântecul păsărilor* interpretat de Pablo Casals în 1971 în fața Adunării Generale a Națiunilor Unite, este dedicată domnului Haruhiko Hagimoto (probabil, producătorul de televiziune care a trăit între 1930-2001 și a fost și autorul unor cărți), mare admirator al lui Casals. Prezentarea autorului din programul de sală a creat un fel de punere în abis: s-a întrezărit Catalonia evocată de Casals - la rândul său, văzut, auzit și apreciat de enigmaticul domn Hagimoto, căruia Akira Nishimura îi dedică o lucrare, imaginând-o interpretată de violista japoneză Nobuko Imai. Un șir de reminiscențe progresiv-telescopice, cu

ramificații, se așează într-o imagine asemănătoare unei picturi orientale tradiționale în tuș pe mătase, în care munți și copaci răsar din nori de ceață și zone vide, într-o perspectivă forțată, ireală.

Inspirată de o povestire a lui Isabel Allende, piesa *Walimai* a lui Michael Djupstrom, pe care compozitorul a asemuit-o în textul său cu lumea tainică și întunecată a pădurii tropicale, a vădit o atât de puternică influență a lui Enescu, încât, în final, întregul recital s-a revelat clădit pe ideea ecourilor și oglindirilor reciproce ale unor altor timpuri și locuri - orientale, est-europene, americane, într-o vreme a transmutărilor. Umbra lui Bartok a zăbovit și ea, alături de cea a lui Bernstein, în piesa lui Sheng, revenind apoi în zonele natale în lucrarea lui Adrian Pop, unde, regăsind esența, a pierdut din stridență. Filonul românesc - la Ulpiu Vlad, Adrian Pop și Michael Djupstrom, prin legătura cu Enescu - s-a asociat, în recitalul din 8 noiembrie, cu contactul nemijlocit cu natura, ca în pictura *en plein air*. Piesele lui Sheng și Nishimura s-au integrat în parte tradiției orientale, despre care Ernst Gombrich spunea că izvorăște mai degrabă din studiul operei măștrilor de altă dată. Dar, spre deosebire de picturile unui Ma-Yuan sau ale unui Kao K'o Kong, poezi ai sugestiei, ai esențelor și ai vidului, ele nu au reușit să depășească imediatul.

Luosha Fang a etalat un arsenal interpretativ impresionant pe ambele instrumente, iar Michael Djupstrom a evoluat într-un continuu crescendo al strălucirii și preciziei, culminând în propria sa piesă, densă, dificilă și poetică.

Recitalul a generat multe straturi ale percepției și a dat de gândit. Ce poate fi mai satisfăcător decât aducerea împreună a atâtor lumi răsfrânte prin atâtea viziuni posibile ale interpreților? Iar ceața, cea în care plonjează sub-

eu autor - partea creatoare a inconștientului, a plutit la poalele munților pentru cei care au fost (pre)dispuși să-i simtă atingerea misterioasă.

Lena VIERU CONTA

Grădina Cântecelor

Străbătând incitantele "Grădini" ale "MERIDIANULUI", am poposit, în seara de 8 noiembrie, și în "Grădina Cântecelor", invitați cu căldură de către duo-ul Bianca și Remus Manoleanu. Găzduită în splendida incintă a Casei Artelor "Dinu Lipatti", în atmosfera intimă a Salonului de Muzică, "Grădina" de lieduri a devoalat, pas cu pas, un traseu sonor de o accentuată sensibilitate.

Circumscrib preponderent creației autohtone de lied, cu un scurt dar relevant "popas" în ambianța miniaturilor extrem de colorate expresiv ale lui Wolfgang Rihm - o subtilă infuzie de teatralitate asupra melodicității specific vocale (ciclul *Ophelia Sings*), recitalul Biancăi și al lui Remus Manoleanu a purtat subtitlul **Cornel Țăranu 85**, sub semnul recentei aniversări a prolificului compozitor român. De altfel, în economia întregului calup muzical, opusurile lui Cornel Țăranu au ocupat poziții-cheie: imediat după scurtul preambul sonor al recitalului - meditativul lied *Muzica* aparținând lui Dan Voiculescu (pe versurile lui Nichita Stănescu) - duo-ul Manoleanu i-a interpretat, în primă audiție absolută, cele *Trei lieduri pe versuri de Paul Celan* pentru ca, apoi, ultimul "cuvânt"

Bianca și Remus Manoleanu

muzical-poetic să aparțină tot lui Cornel Țăranu, prin intermediul celor *Trei cântece incerte*, ale căror versuri au fost semnate de Mihail Sebastian.

Complexă ca reprezentativitate stilistică, serata de lieduri a înlesnit auditoriului și contactul cu nume sonore care, depășind cumpăna dintre veacuri, încă amprentează sinuoasa traiectorie a culturii autohtone: Doamnele creației contemporane românești Felicia Donceanu și Carmen Petra Basacopol. Narată cu infinită delicatețe, povestea romantică a *Elegiilor Feliciei Donceanu* (versuri Mihail Grama) adăugată aforisticelor *Cântece naive pentru Nichita*, de filiație folclorică, aparținând lui Carmen Petra Basacopol, a permis sensibilității specific feminine să aureoleze demersul fonic, în același mod în care plasticitatea aluzivă - cu resurse onomatopice - a versurilor lui Topârceanu și Arghezi și suavitatea construcțiilor poetice ale lui Ion Pillat au înveșmântat cele *Trei cântece timpurii* ale lui Gheorghe Costinescu (*Trei Îngeri, Câți ca voi și Doi copii s-au dus*). Prima audiție absolută a ciclului *Scrisori*, elaborat de Dan Bălan pe versurile Liliane Spătaru și texte din scrisorile lui Dinu Lipatti (*Să fii ales, Clara, Compun...era și timpul*) a îngemănat vocea și pianul într-un discurs sonor reflexiv cu conotații filozofice și carnație polistilistică, iar liedul lui Vlad Gînta pe versurile lui Lucian Blaga, *Lumina de ieri*, de asemenea în primă audiție absolută, a menținut atmosfera meditativă printr-un amestec de maniere componistice care a subliniat, evolutiv, valențele dubitative ale materiei poetice.

În sfârșit, ca o posibilă replică dată focusării atenției asupra multiplelor fațete ale poeziei lui Paul Celan pusă în lumină la începutul recitalului - în decursul tripticului *Bei Brancusi, zu zweit, Lui Brâncuși, în doi* (tradus de Ion Caraion) și *Esperbaum* - prin tandemul voce-percuție în dialog cu gestualitatea minimală a acompaniamentului pianistic, ultima partitură din program purtând semnătura aceluiași Cornel Țăranu, *Trei cântece incerte* (*Cântec incert, Declin, Cântec închis*) a arcuit concluziv acest amplu parcurs muzical, consfințind predominanța paradigmei atonale în componistica vocal-instrumentală a reputatului autor clujean.

Porțile „Grădinii Cântecelor” s-au închis. Iradiind deja, parfumul următoarei „Grădini”, *Zen*, ne amintește, însă, că mai există spații ale MERIDIANULUI, care abia așteaptă să fie explorate!

Loredana BALTAZAR

Căutarea Sinelui Universal în Grădina Zen

Elementul-surpriză al celei de-a 15-a ediții a Festivalului Internațional de Muzică Contemporană „Meridian” a constat în noul și ingeniosul său „look”. Atât aspectul grafic, realizat în spiritul cel mai ludic de către Daniel Ivașcu, din contururi de păsări înaripate confecționate din *origami* în nuanțe de orange, presărate pe fiecare pagină a Caietului-Program, cât și sintagma genericului - *Grădini sonore* -, au situat cele opt zile festivaliere sub semnul totalei libertăți de gândire și imaginație înlesnită de către compozitoarele Diana Rotaru - actualul Director artistic al Festivalului - și Irinel Anghel, consilierul său artistic.

Grădinile japoneze Zen sau *Grădinile de stâncă*, au servit fie ca oaze de plăcere și bucurie estetică (secolele VII-VIII), alcătuite din mușchi, arbori și arbuști fasonați, agrementate cu lacuri sau iazuri, fie ca refugii de meditație și introspecție, din preajma templelor budhiste (secolele XIII-XIV),

caracterizate prin forma lor geometrică și „stilul fluvial” reprezentat de nisipul alb și de pietris argintiu ce înconjurau grupaje de roci de diferite forme și mărimi. Vom regăsi câte ceva din atributele acestor tipologii în creațiile multimedia din programul serii de **8 Noiembrie**.

În succinta prezentare despre lucrarea sa „*Gotham*” pentru mediu electronic, în original „*Here and Now: Gotham*” (2015), **Adrian Borza** afirmă că a fost inspirat în special de tripticul pictorului Renascentist Hyeronimus Bosch, *Grădina Plăcerilor Pământeste*, „sublim și înspăimântător în același timp”. Dacă ar fi să-i găsim locul într-una dintre *Grădinile Zen*, acela s-ar afla în „Grădina Mușchiului” sau în „Templul Parfumurilor din Occident”. Specifice stilului japonez *Saihō-ji* din perioada *Muromachi* (1336-1573), aceste Grădini, apărute simultan cu epoca Renașterii Europene, populate cu lacuri și dealuri înverzite acoperite cu mușchi, și pâlcuri răzlețe de copaci pitici, poate cei din specia „chiparoșilor glob”, sunt foarte seamănătoare cu peisajele din fundalul panourilor lui

foto: Ana Negoiță

Bosch. Grația și suplețea nudurilor umane, dar și ale celorlalte viețuitoare, ca și nuanțele diafane, mai degrabă paradisiace ale peisajului și ale tuturor speciilor ce conviețuiesc în *Grădina Plăcerilor*, sunt reinventate de Adrian Borza prin sunete lineare, solitare sau aglutinate în spectre sonore ce apar și dispar *din/în* masa amorfă a sonorităților din mediul electronic, iar stridențele și „euforiile înfricoșătoare”, ce ar trebui să descrie starea oricărui oraș cosmopolitan din zilele noastre, erodat și asaltat de violență, corupție, criminalitate, desemnat prin termenul „gotham”, sunt disimulate în sunete mocnite, *resemnate*, aidoma „omului crucificat pe o harpă” din final.

Proiectat în *p.a.a.*, filmul lui **Corneliu Dan Georgescu**, *Monotonie în argint și aur*, a transportat auditoriul în spațiul unor Grădini din stilul *Daisen-in* sau *Daisen-ji* (sec. XVI), din aceeași perioadă *Muromachi*, alcătuite fie de un „râu de pietriș”, fie de un „ocean de pietriș alb”, în care se varsă râul șerpuiind printre stânci, munți și valuri fulminante, cu scurte momente de acalmie, mimând „călătoria metaforică prin viață”. În lucrarea sa „atemporală”, bazată pe „sisteme melodice și materiale muzicale corespunzătoare materiilor primordiale”, unde „monotonia” e privită ca „principiu estetic”, imaginile multicolore se succed rapid, dezvăluind fulgurant frânturi din *Macii roșii* ai lui Monet sau din fresca de pe plafonul Capelei Sixtine, *Crearea lui Adam*, ce intersectează întinderi imense de apă, diguri și stânci, Cer și Pământ, păsări, flori, plante gigantice, dar și cristale strălucitoare pecetluind Universul cu structurile lor arhetipale. Lor le corespund, în mediul electronic, unisonurile corzilor, multifonicele instrumentelor de suflat (flaute, piccolo), foșnete de ape și vânt,

reverberații de gonguri și clopote în care se contopesc și se pierd elementele Naturii, murmurând, ca într-o mantră orientală: „Muntele e Mare, Marea e Munte. Muntele și Marea cunosc adevărul: totul și toate se află în Om...”.

Poate cea mai densă în semnificații filosofice, esoterice, existențiale a fost, cu siguranță lucrarea *Into My GongSelf* de **Mihaela Vosgianian** – un concept artistic la care a colaborat cu Raluca Ghindeanu și cu Liliana Iorgulescu – în calitate de coregraf și regizor.

Sugestivă pentru categoria *trans-realismului arhetipal*, a cărei fondatoare este compozitoarea însăși, *Into My GongSelf* traduce, de fapt, prin intermediul „elementelor vizual-acustice”, prin forme plastice, dans, lumini și umbre, *experimentarea personală* a unei „călătorii spirituale” în interiorul propriului Sine. Autoarea se folosește cu subtilitate de *metonimie*, figura de stil care i-a permis să substituie vibrațiile sufletești „vibrațiilor și reverberațiilor” *gongului* - instrument cu valențe sacre prin excelență. Ca atare, titlul s-ar putea traduce astfel: *În interiorul rezonanțelor propriului meu suflet*.

Specatocolul a evoluat într-un cadru scenic aproape auster, străjuit, în penumbră, pe lângă o serie de instrumente de percuție insolite, miniaturale, „aparținând diferitelor culturi”, de patru gonguri imense - două superioare, cu suprafețe lucioase, confecționate dintr-un aliaj de 7 metale, după modelul gongurilor tibetane, și două inferioare, telurice, ale căror „sufluri ritmice” erau animate de către compozitoare împreună cu Armine Vosgianian. Gesturile circulare sau spiralate, vapoaze, aproape ireale, cu care cele două mânuiau pământurile pe suprafețele gongurilor superioare, în cadențe de o lentoare misterioasă, ce atrena și mișcările trupurilor, modificându-se în funcție de metamorfozele Sinelui. Chipurile lor se oglindeau în luciul formelor de *mandală* producând impresia unor universuri paralele în care puteai întrezări „dublul” personalității reale, *prototipul* după care a fost croită aieva. Fenomenul esoteric a avut și o replică materială: figurinele umane, *metalice* sau din lemn pictat plantate pe marginea scenei ca niște tipare, gata să-și recapete suflurile vitale răătăcite pe Terra! Miracolul s-a produs, atunci când

simbolică, mimetică, din pântecul (!) uneia dintre dansatoarele din prim-plan, a unei entități de lumină ca un *Ou cosmic* imaculat, din care se desprindea un fel de fir ...ombilical al Ariadnei îmbrățișând întregul Univers și vestind renașterea la viața spirituală primordială a unei noi ființe care a reușit să învingă întunericul *Ombrei*. În zvonul serafic al vocalizelor, cea ființă a fost mântuită, iar spațiul transmutării a fost purificat de către compozitoare și Armine, prin gestul ritualic al tămâierii cu niște instrumente cilindrice de mici dimensiuni, asemănătoare cădelnițelor folosite de preoți.

Singura *Grădină Zen* care-mi vine în minte, ca fiind adecvată demersului Mihaelei Vosgianian, ar fi cea aparținând stilului *Daisen-in*, atașată picturii japoneze a secolelor XV-XVI, când artiștii au redus aspectele naturii la esențial, „lăsând zone mari de alb în jurul desenelor în negru și gri”.

Copleșitoare, magică seară!

Despina PETECEL THEODORU

Grădina ecourilor la... unison

Concertul din 9 Noiembrie 2019 al Ansamblului SONOMANIA - Mircea Grigore Lazăr (vioară), Valentin Ghita (oboai), Mihai Pintenaru (clarinet), Tamara Dica (violă), Eugen-Bogdan Popa (violoncel), Mihai Murariu (pian), dirijat cu precizie și determinare de Simona Strungaru s-a desfășurat sub auspiciile unei duble tematici. Pe de o parte, una dintre derivatele ideii generice de *Grădini sonore*, care a animat cea de-a 15-a ediție a Festivalului Internațional „Meridian”, și anume *Grădina ecourilor*, pe de altă parte, continuarea *Proiectului N-ESCU*, aflat acum la cea de-a IV-a ediție. După tema I din *Simfonia I*, *mitul lui Oedip* și *Sonata a III-a pentru pian și vioară*, op. 25, care au constituit reperele enesciene ale primelor trei ediții, de data aceasta, motivul care a generat nașterea a 7 lucrări, toate în *primă audiție absolută*, de facturi atât de diferite, ingenioase ca viziune și impecabil interpretate, a fost *Preludiul la unison*.

Seara de 9 Noiembrie a debutat cu piesa *Echoes* pentru oboai, clarinet, vioară, violoncel și pian a clujeanului **Tudor Feraru** – o comandă a Ansamblului canadian „Turning Point”. Scrisă cu meșteșug și abilitate, lucrarea mi s-a părut a avea o formă *ondulată*, urmând liniile sinoase de gol și plin, deal-vale ale „spațiului mioritic” blagian. Tudor Feraru folosește și el unisonul ca tehnică de compoziție. Sunetele prelungi ale instrumentiștilor se desfac în texturi eterofonice cu accente modal-doinite, în pasajele clarinetului și pianului. Unisonul propriu-zis apare abia la sfârșit, după o secvență poliritmică, eterogenă, sincopată.

Ingenioasă și concisă, ca de obicei, **Diana Gheorghiu** își expune ingeniozitatea încă din jocul de cuvinte din titlu: *Pre(sque) ludi(que)*, cu alte cuvinte, un „*Preludiu aproape ludic*”! Autoarea vorbește și despre un „joc de densități și structuri”, axat pe „extrase din primele măsuri ale *Preludiului*”. Expuse de la început într-un unison lapidar, dominat de arpeggierele năvalnice ale pianului, lucrarea atinge zona oniricului prin

flageoletele corzilor surprinse cu spontaneitatea unei imagini fotografice. • O abordare ceva mai sofisticată, dar nu mai puțin originală a motivului enescian, i s-a datorat lui **Aron Török-Gyurkó**, clujeanul care, în piesa *Modulude 5191* pentru oboai, violoncel și pian a folosit un „algoritm bazat pe relația parțialelor 5-19-1”, care, în „spectrul suetului *do* sunt: *mi-mi bemol-do*”, corespunzătoare melogramei lui Enescu, *E-ES-C*. Fiecare din cele trei secțiuni ale lucrării „constă într-un monolog”, întotdeauna secondat însă, mai discret sau mai proeminent, de timbralitatea altor instrumente. Pianul

chipurile și trupurile dansatoarelor s-au suprapus perfect peste chipurile matrițelor în așteptare!

Ceva cu totul neobișnuit s-a petrecut însă în clipa când, creșterea intensității ritmice a ambelor perechi de gonguri, a fost potențată de o suită de multifonice guturale, produse *live* de către Mihaela Vosgianian, printr-o uimtoare tehnică șamanică de vindecare deprinsă în „călătoriile” ei spiritual-arhetipale. Rezonanțe de clopote, boluri tibetane, de cuarț și de cristal, intervale primare, sonorități arhaice de tilincă au însoțit alternativ întregul parcurs inițiativ, favorizând nașterea

semipreparat deschide seria, însoțit de sunetele aproape scrâșnite, cu efect de buhai ale violoncelului, în timp ce multifonicele din „monologul” oboiului estompează efectele percusive ale pianului și *glissando*-urile fărâmițate ale violoncelului. „Procesul de modulare a sunetelor *Preludiului la unison*”, pe care trebuie să le intuiești, se termină cu monumentalul *crescendo* al pianului, triumfător asupra sunetelor tot mai firave ale oboiului. • Pornind de la semnificația de *revelație* a „neologismului” *sonder*, inventat de scriitorul american John Koenig, și inserat în insolitul său *Dictionar al Durerilor Obscure*, și anume că „oricare ființă umană trăiește o viață la fel de vie și complexă ca a ta”, **Irina Vesa** reușește să combine ideea de *revelație* cu sugestia de *unison*, într-o lucrare pe care o numește *Unisonder*, dedicată ansamblului. Ascultând *Preludiul la unison*, tânăra compozitoare are, cred, „revelația” că natura ei interioară îi poate permite să intre în psihologia muzicii, dar și a autorului ei, „a Celuilalt”, pentru a-i descifra și, eventual, a-i „transfigura” demersul cu intensitatea propriei „energii” spirituale. Rezultatul a constat într-o foarte vibrantă sondare a *unisonului*, folosind tehnici și limbaje specific enesciene precum eterofonia, modalismul, repetitivitatea, lirismul și deopotrivă fluxul energetic compact, într-o construcție armonios proporționată, bogată în evenimente timbrale și emoționale. Diseminate inițial, grupurile de sunete ce alcătuiesc *Preludiul*, își recapătă unitatea și identitatea în finalul piesei. • Când a compus *Metamorfoze - Prelude a unison* pentru clarinet, vioară, violă și violoncel, arădeanul **Sebastian Țună** a avut în vedere procedul *anamnezei*, al *reamintirii*, folosit de însuși Enescu în multe dintre opusurile sale. Ecouri ale *unisonului* apar și dispar, la început citate fragmentat în pasajele melancolice ale violei, apoi risipite, în particule, pe suprafața texturilor eterofonice extinse în zona polifoniei, pentru a reveni, cu accente doinite, fiind absorbite și disimulate în suvoiel instrumentale, pierzându-se într-un sunet lung, infinit.

Suceveanul **Bogdan Pintilie** își intitulează lucrarea *Între foc și noapte* pentru clarinet, pian, vioară, violă și violoncel, sau, așa spune eu, între tensiunea impetuoasă provocată de crescendo-urile paroxistice ale corzilor și rupturile acordice agresive ale pianului, ce perturbă ideea de *unison* cu trimiteri evidente la atmosfera întunecată din *Carillon nocturne*, și lirismul cald al clarinetului, în ale cărui ultime pasaje apare vag, ca o reminiscență afectivă, motivul *unisonului* enescian.

Veritabila demonstrație de talent, inteligență și imaginație s-a încheiat cu un alt joc de cuvinte, *Un(i)son* pentru ansamblu de **Vasile Colțea**. Asocierea *isonului* cu *unisonul* și *sunetul unic*, i-a permis compozitorului să creeze un adevărat *mozaic*, cu precădere ritmic, format atât din formule contrapunctice alerte, sincopate, cu profil ludic, cât și din *unisonuri* cu iz modal, de inspirație bizantină, în care aluzia la *unisonul* enescian se transformă în *unisonul* general.

Întregul concert a reconfirmat faptul că cea mai sigură metodă de a-i apropia pe melomani de complexitatea și frumusețea intrinseci ale muzicii moderne și contemporane rămâne circumscrierea lor în sfera *inter-* și *transdisciplinarității*. QED!

Despina PETECELE THEODORU

Explorări în Jungla electronică

Ne-am avântat dincolo de cadrul mai mult sau mai puțin îmblânzit al grădinii pentru a descoperi o lume a cercetării, a experimentului dar și a luxurianței, pe 9 noiembrie 2019, la Sala de Operă și Multimedia a UNMB.

Este apanajul muzicii electronice de a te *transporta*, atât prin sugestiile cinematice (uneori involuntare) cât și prin aspecte ce țin de sunet, cum ar fi continuitatea practic infinită inerentă mediului (sunetul poate fi oricât de lung) sau simplul fapt de a fi amplificată (ceea ce o face să fie percepută mai visceral, mai senzorial). Concertul a avut două părți, iar prima a fost dedicată peisajelor vaste: *Electro-landscape*.

Celliphonia de **Călin Ioachimescu** „este o proiecție în spațiul sonor al unei unice surse instrumentale: violoncelul (a interpretat **Anca Vartolomei**). Legile acustice, devenite și legi de compoziție, guvernează micro și macroforma.” Procesările și transfigurările acestei surse acustice dau naștere unei lumi foarte bogate timbral și unui parcurs imersiv, abstract-cinematic, prin (tre) rezonanțe, armonice și efecte atmosferice.

VENI-VA! pentru clarinet (**Mihai Pintenaru**) și mediu electronic, de **Maia Ciobanu**, este „bazată pe fragmente din Apocalipsa Sf. Ioan (...) povestește așteptarea dinaintea

deschiderii celei de-a șaptea peceti, așteptare dominată de rugăciunile inocenților și de presentimentul iminentului dezastru.” Ethosul creat mi-a sugerat, mai degrabă, o lume arhaică, păgână. Miezul - liniar, continuu - format din vocile feminine, a condus piesa prin vocale lungi, în fluctuații și suprapuneri de un semiton, într-o manieră amintind de mantrele orientale în care se percep și anumite armonice - vocile au fost procesate discret. În a doua secțiune, discursul cromatizat și modal al

clarinetului se află în contrast cu banda, ale cărei armonii relativ tonale-minore reiterate evocă un melanj între muzica gregoriană (profilul melodic treptat), cea barocă și cea de film (mi-a amintit de muzica serialului *Twin Peaks*, ca sentiment, prin *sound*-ul de sintetizator specific și prin parcurgerea lentă).

A urmat *Atlantikos* pentru flaut (**Cătălin Oprețoiu**) și mediu electronic, de **Roman Vlad**. Partea solistică „pornește de la ideea spiralei, de la o economie a materialului muzical (...) coexistă cu principiul variațiilor și transformărilor continue specific benzii, (...) un cadru complementar”. Destul de liniară ca stare și conținut, piesa suprapune discursul spiralat, cromatic al flautului peste ecourile distorsionate și amorfe ale fundalului, într-o fluctuație a tensiunilor.

O idee inedită în *You are My Happy Place 2.0* de **Constantin Basica**, ce a lucrat cu: 1. trei interpreți (**Olga Berar** - vioară, **Mihai Pintenaru** - clarinet, **Eugen Bogdan Popa** - violoncel) cu spatele la public și fața spre 2. ecranul pe care se proiectează GIF-uri (*graphic interchange format* - clip video fără sunet, cu durată de câteva secunde, care se repetă în buclă; utilizat pe internet ca reacție, prioritar cu intenție umoristică) de pe site-ul giphy.com, 3. live electronics „operat” de însuși autorul care nu a fost prezent în sală ci a (*co*)operat de peste ocean, în timp real, prin transmisie JackTrip. Se adaugă o componentă improvizatorică: „cei trei (...) formulează gesturi muzicale proprii în corelație cu GIF-urile [aleatorii, dar autorul adaugă și altele noi, unele înregistrate în timp real] și apoi le

Călin Ioachimescu, Anca Vartolomei

foto: Sorin Antonescu

interpretează urmărind instrucțiunile stricte din știmate". Pe ecran apar simultan 12-13 astfel de secvențe: scene din filme, desene animate, pisici surprinse în ipostaze haioase (peste care muzicienii produc mieunături instrumentale) etc. Mi-aș fi dorit ca improvizația să fie poate mai coerentă, mai clară; momentul a dat senzația unui experiment, ca și cum eram împreună în acest laborator creativ, ceea ce nu e neapărat un lucru rău. A fost cu siguranță memorabil, fiind și profund conectat la acele elemente tehnologice care sunt foarte familiare publicului (mai ales celui mai tânăr) care le folosește zilnic - o bună strategie de a apropia audiența de muzica nouă: familiaritate și umor.

Cea de-a doua parte a periplului sonic a purtat numele *Electro-vision* și l-a avut drept coordonator pe **Constantin Basica**. Cei 6 mai-tineri autori au înfățișat latura mai nouă și mai *adusă la zi* a creativității multimedia, prin abordările mai proaspete ale tehnologiei (prezentă aici și cu rol de autor), fiind totodată foarte diferiți între ei.

Jungles: Remix de **Caroline Louise Miller** jonglează cu *sample*-uri de trompetă (Sam Wells) și medii electronice live, a căror prelucrare evocă într-adevăr o junglă aparte: „acest peisaj sonor este o pădure tropicală suprarealistă, unde toate organismele sunt făcute din sticlă și plouă cu acid și amoniac.” O descriere aparent vagă, mai ales pentru natura abstractă a muzicii, însă e precisă în ceea ce mă privește! Transparența rece, uneori fină, alteori ascuțită, a sticlei; frunzișul des și ecoul încărcat de ciripeli îndepărtate și de sunetele unor viețuitoare misterioase, ochiuri de apă, portaluri scilipitoare și stropi de acid care topesc materia - autoarea reușește cumva să illustreze sonic aceste dimensiuni vizual-senzoriale, într-un cadru nepământean, în culori neon.

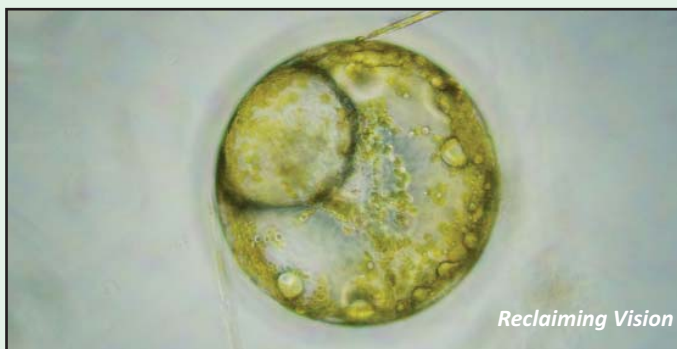
Însoțită de proiecție video (în regia lui Daniel Costa Neves), *Godmother*, de **Holly Herndon & Jlin** (feat. Spawn) a fost generată prin intermediul unei semi-inteligențe artificiale, care a „ascultat” lucrările lui Jlin și, îndrumată de ea, a realizat această piesă stranie. Partea video suprapune și succede rapid două chipuri, din diferite unghiuri - rezultatul e foarte... ne-uman și *unsettling*, aproape grotesc. Partea muzicală îți transmite o stare similară, cred că pe undeva se intuiește că la mijloc nu au fost alegeri strict „omenești” - însă m-a făcut să zic *disturbing* și *refreshing*, adică e tulburător dar proaspăt. Materialul-sursă pare a fi doar vocea umană (și efectele vocale, din pronunție etc) a cărei prelucrare naște pulsația rapidă (în aprox. 6/8) în care cioburi de voci și cuvinte alcătuiesc ritmul sacadat, pe fundalul unei inspirații-expirații electronice: un fel de tribalism digitalizat.

moshimoshi, de **Megumi Okuda**, „este un diptic electroacustic legat de o parte tranzitorie a respirației (...), studii în care am continuat explorarea pe același material de bază: sunetul de trianțlu” - demersul fascinant al mediului electronic de a sonda și îmbogăți cele mai simple surse sonore acustice: pornind de la un trianțlu se pot naște lumi bogate timbral, cu toate ingredientele necesare în alcătuirea unei lucrări muzicale; ea operează infim (spre deloc) cu *note* (așa cum le vede muzica tradițională) ci cu texturi, efecte, spațialitate, mișcare, rarefiere și aglomerare etc, de altfel firești aici. De la personaj simpatic (ciripiturile digitale acute de la început) la proces futurist / science-fiction, piesa ne poartă prin variate transfigurări sonore, cu o luciditate aproape științifică.

Scurt-metraj cu fundal muzical sau piesă electronică având un fundal video, greu de zis: cele două sunt strâns legate în *RED* de **Sarah Nemtsov**. Inspirată de percuționista

londoneză Kiran Gandhi (care timp de un an s-a antrenat pentru maraton - care s-a desfășurat în ziua căruia i-a venit menstruația; a alergat maratonul fără produsele obișnuite, fără să ascundă sângerarea, fapt ce a declanșat discuții și controverse): „menstruația feminină în *RED* este o metaforă a durerii ascunse - indiferent de sex, cultură sau generație. (...) Un apel la empatie - în sensul recunoașterii celui alt și a durerii sale, dar și a propriei dureri.” *RED* are astfel funcția de a atrage atenția dar și de catharsis. Abordarea cinematică e destul de abstractă, alegorică, bazată pe stare: folosește mișcarea *slow-motion*, prim-planul neclar, imagini simbolice (o portocală care cade pe o scară rulată, mâini ce țin un ou, picioare mergând desculțe, sânge în palme etc), între conectare cu sinele și alienare. Alcătuirea sonoră e rarefiată dar de impact: sunete acute susținute (ca o durere ce nu-ți dă pace), ritmuri temporare (pulsatii biologice la microscop), căderi continue și apăsaătoare (ca un avion care se îndepărtează), ceasuri, sunete de aparatură medicală - relația cu imaginea este strânsă, organică.

A urmat *Guillaume de St. Cloud Suffers A Violent Dazzling* de **Jessie Marino**. Pe scurt: „orbire violentă” într-adevăr; n-am înțeles mai nimic - pe moment - și am suspectat că nu poate fi o coincidență să percep astfel doar lucrarea pe a cărei prezentare nu am citit-o în program... ulterior am descoperit că descrierea lipsea cu desăvârșire, din păcate, căci (după cum am găsit în urma unor căutări pe internet), așa cum bănuiam - există o poveste, un scenariu, o justificare. În planul sonor s-au întâmplat și lucruri interesante și (mai) coerente - cred că partea video m-a încurcat: mi-a părut a fi o încercare aridă de *dadaism*, fără umor, scânteie ori direcție; în plus, a durat mai mult decât ar fi fost necesar sau suportabil... Poate aici e cheia: măsura, proporția; până la urmă orice combinație aleatorie de elemente poate provoca

imaginația. A fost un colaj vizual și sonor, cu o descriere necesară care a lipsit. (Personajul din titlu a fost un astronom francez care pe 4 iunie 1285 a urmărit eclipsa de soare cu ochiul liber, drept urmare vedea un disc alb luminos oriunde privea, chiar și cu ochii închiși.)

Călătoria s-a încheiat (sau abia a început) cu ce a fost, pentru mine, *highlight-ul* festivalului, ori unul din punctele forte: *RECLAIMING VISION* - proiecție de film de Marjolijn Dijkman & Toril Johannessen cu muzică de **Henry Vega**: „Prinsă la un microscop ușor (...) prezintă o distribuție diversă de microorganisme (...). Dezvăluie diverse procese din apă care sunt ascunse ochiului uman. (...) Este o reacție asupra relației pe care noi oamenii o avem cu împrejurimile noastre, în special prin ceea ce nu putem vedea.” Îmersiv, superb vizual - prin culori, lumini, mișcare și viața ne-vizibilă pe care o aduce aproape, filmul este îmbogățit de coloana sonoră ce consolidează traseul narativ emoțional creat: împreună te transpun în această dimensiune aproape nepământeană, dificil de descris în cuvinte. Muzica lui Vega are mereu ceva *din altă lume*, pentru mine - și e cu atât mai misterios cum reușește să facă asta având în vedere elementele familiare pe care le folosește. Lucrează cu o abordare relativ minimalistă într-un mod foarte personal, organic și inedit, fără repetiții anoste... iar în contextul electronic în care creează (și performează) există, printre structuri diatonice ori modale, stranietate și imprevizibil: muzica urmează propriile legi. În ostinatouri calme, cu suflu biologic, în pacea contemplării, în tensiuni discrete sau curiozitatea cercetării, violoncelul (ce l-a avut ca interpret, în înregistrare, pe Jan Willem Troost) și mediul

electronic se îmbină într-un mod firesc. Per total, dimensiunea muzicală e variată ca ethos, puncte de interes, timbralități – în orice moment se întâmplă ceva *interesant*; totodată, fiecare moment *respiră*. Cu riscul clișeizării, trebuie spus: este o experiență. E un film de *stare*, „extraterestru” și emoționant deopotrivă, și dacă lucrările audio-video precedente par mai degrabă încercările unor studenți, *RECLAIMING VISION* stă în picioare cu tot suflul de convingere.

Irina VESA

George Kentros

Violonistul suedez George Kentros este una dintre personalitățile cele mai efervescente din domeniul muzicii electronice și experimentale. Pasiunea și pragmatismul cu care el a urmărit transformarea propriilor obsesii în realitate (iar aceasta chiar într-o perioadă în care artelor alternative nu li se acorda neapărat creditul de care se bucură în prezent) poate reieși cu prisosință din punctarea câtorva proiecte cuprinse în activitatea sa deosebit de intensă: a fondat un club de artă de avangardă, SEKT, într-o vreme când un astfel de demers putea fi considerat muncă de pionierat; a concertat în majoritatea centrelor occidentale – fie ca solist sau chiar ca actor, fie alături de ansamblul său cameral „the pearls before swine experience” –, iar în această calitate a comandat peste 200 de lucrări inedite, aparținând unor compozitori din 21 de țări; s-a implicat neobosit în diverse „comitete și comiții” menite să sprijine instituțional arta contemporană, de pildă în consiliul festivalului *Sound of Stockholm* sau în cel al Societății Internaționale pentru Artă Contemporană. Probabil cel mai emblematic proiect al său rămâne albumul „there are no more four seasons”, realizat împreună cu Mattias Petterson; e o recalibrare, cu mijloace electronice, a *Anotimpurilor* lui Vivaldi, dezinhbată și plină de imaginație, ca orice demers tipic postmodern, însă totodată preocupată să reliefeze stadiul actual al anotimpurilor – prea puțin conform cu datele idilei vivaldiene – în cheia unei sensibilități ecologiste, ce nu poate nega alterările iremediabile produse de încălzirea globală.

Am aflat multe despre și de la George Kentros în timpul unei discuții libere pe care a purtat-o în 10 noiembrie – ultima zi a Festivalului Meridian din acest an – alături de Dan Dediu, Diana Moș și Diana Rotaru. Între numeroasele idei valoroase ce s-au vehiculat atunci, Kentros a pledat în repetate rânduri, la unison cu interlocutorii săi, pentru practicarea muzicii noi într-un mediu cât mai prietenos, dar și incitant, deci cât mai eliberat de orice prejudecăți sau scrobeli inutile. Gândul acesta s-a impus drept unul memorabil, căci însuși recitalul susținut peste câteva ore, în aceeași sală „Auditorium” a Universității Naționale de Muzică din București, a venit ca o exemplificare convingătoare a ceea ce poate să însemne cadrul ideal pentru împrietenia cu muzica nouă.

Mai întâi, probabil că n-ar fi de prisos să se afle că George Kentros ne-a adus nu numai muzică proaspătă din Suedia, ci și bomboane. Personal, aș fi întru totul de acord ca orice concert de muzică contemporană să presupună în mod obligatoriu și asemenea tratații... Ce-i drept, nu m-a încălzit cu mai nimic *Far North*, lucrarea audio-vizuală a lui Mattias Sköld, pe care au însoțit-o bomboanele; a fost o alternanță cam fără cap și fără coadă de codri, peisaje pe la munte și la mare, scene alb-negru dintr-un port, cărora li s-au alăturat într-un mod plictisitor de aleator dialogul subtitrărilor și niște gesturi muzicale dezlănate, culese și ele de pe unde s-a putut. Poate că n-am înțeles eu prea bine „ce-a vrut să spună autorul”. Noroc însă cu bomboanele, care au mai îndulcit situaținea.

Noroc și cu scurtele intervenții colocoivale ale lui George Kentros pe marginea fiecărei piese, căci lămuririle lor nu doar că s-au dovedit fermecătoare prin umorul lor, dar uneori chiar

au fost de natură să direcționeze atenția ascultătorilor pe drumurile potrivite. De pildă, chiar după terminarea primei piese din program – *Degenerate* de Per Mårtensson – am putut afla că lupta foarte convingător dozată pe care o sesizasem între vioară și mediul electronic constase de fapt în străduința violonistului de a cânta cât mai tare, căci altfel, dacă s-ar fi refugiat în nuanțele mici, ar fi riscat să permită ieșirea la suprafață a fermentului ce trepidase permanent, sub o formă „degenerată”, în fundalul electronic; e vorba de aluzii la Concertul pentru vioară al lui Brahms. Cu rușine mărturisesc că, deși îmi place Brahms, nu prea l-am auzit...

Dar, trecând peste aceste rețineri ale subiectivei mele persoane, trebuie spus că tabloul alcătuit de piesele

muzicienilor suedezi (care au predominat în program) s-a dovedit unul deosebit de atractiv prin diversitatea lui. La poli aproape opuși s-au plasat, de pildă, piesa Marinei Rosenfeld și cea a lui Tony Blomdahl, ambele putând fi înscrise nu neapărat în sfera compozițiilor muzicale, cât mai degrabă în aceea a *sound art* (și, în cazul celui de-al doilea, poate chiar *noise music*). Astfel, *Man and Arp* a sedus printr-un joc atmosferic de sonorități fantomatice, pointiliste, coagulate uneori în gesturi cu veritabil potențial de „viermi de ureche”. Pe de altă parte, *V+RX-15* a convins prin parabola antiumană presupusă de competiția instaurată între violonist și mediul electronic: acesta din urmă consta în programarea și înregistrarea unui vechi model Yamaha de *drum machine* (de la numele acestui aparat provine și titlul cabalistic al piesei) în tempo-uri imposibil de rapide, în timp ce solistul se silea să țină oarecum pasul, încălecând tot felul de gesturi despletite și retorice, eșuate în cele din urmă într-o găfăială ce atesta înfrângerea omului de către viteza mașinii. Aceasta mi s-a părut, în pofida aparențelor, piesa cea mai palpitantă și mai bine strunită a seriei.

Am mai auzit și o piesă a unei compozitoare americane – *Invisible Flashes and Obscure Transmissions* de Annie Gosfield –, ce a explorat posibilitățile viorii de a se integra în fundalul electronic, imitând ceea ce era prelucrat acolo, anume fragmente de înregistrări de pe front preluate din arhivele radioului german. Toate efectele inedite rezultate din acest demers au fost alăturate într-un mod aproape haotic; probabil că tocmai prin această improșcare pastelată s-a dorit concretizarea muzicală a haosului ce domnește în vreme de război. În fine, incantațiile cu caracter improvizatoric și cântecele de leagăn hipnotizante cuprinse în *Glossolia* Diane Rotaru au fost cu totul binevenite, căci s-au dovedit cele mai „muzicale”, în sensul „tradițional”, adică onest și consistent, al cuvântului.

Nu pot spune că m-a entuziasmat peste măsură rezultatul propriu-zis muzical la care a ajuns partea a doua, de tip *performance*, a recitalului propus de George Kentros. Spectacolul s-a numit „This Violin Must Die”, iar ideea de la care a pornit a fost, într-adevăr, una năstrușnică și provocatoare: oare sutele și miile de ore de studiu îl fac pe un violonist capabil să și distrugă o vioară într-un mod mai „artistic” decât oricine altcineva, ne-violonist? Convingerea lui Kentros este că da, iar pentru a ne convinge și pe noi, a folosit un program (SuperCollider) de sintetizare sonoră și de compoziție algoritmică, prin care a captat și prelucrat în timp real sonoritățile rezultate în urma distrugerii unei viori. Am putut să aflu și să mă conving astfel că distrugerea unei viori nu e deloc atât de simplă sau rebarbativă precum ar putea părea; de altfel, George Kentros chiar ne-a înștiințat că i-a luat aproape un an până să deprindă acest meșteșug (pe care l-a exersat pe zece viori ce i-au fost puse la dispoziție de către Institutul Regal al Artelor din Stockholm). În cele din urmă, sonoritățile propagate prin mediul electronic au reușit într-adevăr să-mi creeze impresia că am fost catapultat în interiorul bieteii viori, mai ales că totul era și proiectat video, alternând cu imaginile unor lutieri și pioși lucrători în fabrici de viori. Desigur, contrastul ironic era cât se poate de evident, pentru unii respectivele imagini constituind un ingredient savuros în plus, iar pentru alții încă un motiv de a boci după vioara asasinată. George Kentros ne-a consolat însă, după consumarea artistice crime, informându-ne că a păstrat micile boxe ascunse în fiecare dintre viorile pe care le-a distrus, astfel

încât cântecul de lebedă inconfundabil al fiecăreia să poată fi reascultat oricând. S-ar putea spune așadar că, într-un anumit sens, sufletele viorilor ce au sucombat astfel trăiesc mult mai mult decât le-ar fi permis speranța lor de viață obișnuită.

Trecând totuși dincolo de seducțiile recuzitei conceptuale, eu unul am rămas cu senzația că potențialul propriu-zis muzical al acestui experiment s-a epuizat cam repede. Odată ce am înțeles despre ce e vorba, ducerea la bun sfârșit a întregii tărșenii mi s-a părut cam chinuită. Chiar și așa, nu pot să zic că îmi pare rău; acesta e, până la urmă, riscul asumat al oricărui demers experimental care, mai mult (sau mai puțin? sau pe lângă?) încântarea artistică, își propune să pună pe gânduri. Oricum, George Kentros a rămas pe tot parcursul actului asasin la fel de carismatic și cu siguranță va rămâne așa, orice năzbâtie ar mai face.

Vlad VĂIDEAN

Rebeli înnăscuți...

Natural Born Rebels - rebeli înnăscuți, rebeli fără cauză, refuzând să lupte pentru ceva sau împotriva a ceva, iată un titlu semnificativ pentru multe din proiectele lui Irinel Anghel, un eveniment “între performance art și reality show, între concert și repetiție cu public”, descris ca “o experiență riscantă din punct de vedere artistic, derulată în vecinătatea căderii (la propriu și la figurat)”, “cu multe straturi și piste false”.

Alături de echipa ei propriu-zisă (Călin Torsan, Valentina Iordache, Matei Gheorghe, Alexandra Dascălu, Alexandru Claudiu Maxim, Alina Tofan, Luiza Mitu, Andrada Stan) s-a integrat/dezintegrat un artist polonez numit Alexander Gabrys, artist pe care sperăm să-l revedem, căci personalitatea sa savuroasă admite o multitudine de ipostaze, el fiind nu numai un muzician-performer cu talente actricești incontestabile, spontan în improvizație, deschis comunicării cu publicul, ci și un remarcabil contrabasist și, de asemenea un compozitor de succes.

Cele șase “experiențe-piese” (TRON. MONOTRON, To Bee or not to Bee, ILINX, Hide and Seek, Polilogue, Underground Butoh) au coexistat și s-au derulat pe 3 niveluri (scenă, sub scenă și în sală). “Am dorit - spune Irinel Anghel - să dizolv granițele dintre atmosfera de culise și cea de scenă - de aici “izul de reality show” (culegând recuzita cu găleata la început, din fosă, vorbind despre piese, schimbând perucile sau costumele în văzul tuturor).”

După cum vedeți, nu am rezistat, căci e greu de rezistat tentației de a cita propriile explicații ale autoarei spectacolului, căci avem de-a face cu o artistă perfect lucidă, în măsură să-și prezinte intențiile cu maximă claritate.

Unul din meritele lui Irinel Anghel este încăpățânarea cu care ține larg desfășurat steagul artei de avangardă într-o vreme în care și publicul și artiștii par a fi obosiți de efortul conectării la răscoala de tip intelectual, la tensiunea întrebărilor fără răspuns asigurat.

Există o anume gratuitate în acest demers, cu atât mai mult cu cât Irinel Anghel rupe în mod deliberat logica și așteptările unei comunicări artistice tipizate, ceea ce ține de ceea ce am putea numi - în mod

paradoxal - “tradiția” mișcării de avangardă; ceea ce ține, de fapt, de obligațiile unui artist și ale unui intelectual autentic care nu are cum să se extragă atitudinii inovatoare.

Ceea ce face de fiecare dată autoarea este să ne privească și să se privească în alte culori, încercând mereu alte unghiuri, alte planuri, mișcând în joc granițele dintre real și imaginar, fărâmițând diferitele structuri într-un demers cubist în care imaginile se transformă în așchii umblătoare, cu o voință și o fantezie independentă.

În acest scop ea se aruncă total - ca muzician (compozitor, interpret/performer), ca actor, regizor, scenograf, inventând sunete, costume, punând în joc experiența sa de creator și interpret, experiența sa în artele spectacolului, fantezia și inventivitatea de mânuitor al sunetelor, imaginilor, ideilor.

Probleme fundamentale ale artei contemporane: ce se înțelege prin "muzică"? cum funcționează comunicarea interpret-public? cât de flexibilă este relația creatorului cu spectatorul? care este rolul sunetului, al zgomotului, al muzicii într-un eveniment de tip sincretic? sunt abordate cu neliniște, concret, refuzând răspunsurile previzibile.

Irinel Anghel dezlanțuie o avalanșă a întrebărilor către public, către interpret, către creator. Așa precum Erik Satie, așa precum John Cage, ea clatină granițele termenilor creator / interpret / public și așteaptă (de la public, de la interpreții-performeri, de la ea însăși) un răspuns posibil, infinit nuanțat, multidirecțional.

Piesele celor doi compozitori americani: "Isolate" de Douglas McCausland și "On the Sensation of Tone VII" de Alex Chechile, departe de a rezista ca piese în sine, ca muzică în sine, au funcționat însă coerent în chip de coperti ale unui eveniment multicolor, cea de-a doua asigurând epilogul dorit, cu funcție de aneantizare a memoriei.

Între ele s-au derulat cele șase momente cu mize diferite concepute și structurate: o lume robotică, o reinventare a „Zborului Cărbușului”, „dezintegrarea, vertijul, forța distructivă a haosului”, bucățele din jocul de-a v-ați ascunselea, un "carusel" al emoțiilor succesive, o interpretare sonoră a dansului de tip butoh.

Cinci performeri "au plimbat mingi colorate de la unii la alții, au produs sunete cu aparate de masaj, au freat

podeaua cu bureți de vase, au filmat / pozat cu telefoanele lor elementele din scena sau au aruncat mingile în fosă".

Întrebarea nu e: "Asta e muzică?" sau "Asta e artă?" pentru că hedonismul, finalitatea estetică au fost în mod deliberat scoase din ecuație, iar cei care se manifestau sonor, vizual, verbal pe scenă, în fosă, abordând spectatorii în sală – au acționat pe potecile unor experiențe provocatoare de reacții, conștienți de posibilitatea incomunicării, conștienți de probabilitatea incomunicării, acceptând incomunicarea.

Întrebarea este: ce se întâmplă când pui în paranteze Sensul? Poate fi un joc al minții, o ipoteză al cărei rezultat îl aștepți sau nu, o comedie sau o dramă... Important este ceea ce urmează după întrebări, neliniști, negări.

În mod neîntâmplător, **Natural Born Rebels** a încheiat festivalul Meridian cu un final în care artiștii se feresc de aplauze, preferă să dialogheze între ei și lasă publicul să plece când vrea și să gândească ce vrea: despre ceea ce a văzut/auzit, despre artă, despre vreme, despre absolut orice - un final liber, deschis, incitant.

Irinel Anghel propune un demers experimental care alcătuiește din fărâme, din bucăți, din așchii, un spectacol cubist.

Maia CIOBANU

Grădina Contrastelor la Filarmonica din Arad

Un concert cu **Trio Contraste** este întotdeauna surprinzător (dar fără teribilism) și creator de empatie. Pledoaria acestei vechi formații (36 de ani) pentru muzica nouă (și îndeosebi cea românească) se bazează pe virtuozitate, rafinament expresiv și entuziasm, calități care asigură o legătură rar întâlnită cu publicul. Dificultatea ascultătorului de muzică nouă în a o accepta, decoda și asimila a fost depășită în concertul din 3 noiembrie (organizat de filarmonica arădeană în colaborare cu festivalul Meridian) datorită unei rețele (sau "rețete") de comunicare pe cât de complexă, pe atât de limpede.

Ion Bogdan Ștefănescu "farmecă" cele trei flaute (piccolo și bas, pe lângă cel obișnuit, dar...de aur), precum și un instrument misterios, un fel de clarinet/saxofon construit dintr-un dovleac! **Doru Roman** "supune" cu dezinvoltură o "armată" de instrumente de percuție pe care renunțăm, într-un târziu, să le numărăm. **Sorin Petrescu** cere pianului (pe clape și pe coarde) sonorități orchestrale. Le primește (și le primim) în dialog cu "vocea" sintetizatorului.

Muzica **Violetei Dinescu** dă un ecou fascinant capodoperei cinematografice "Nosferatu" a marelui regizor Friedrich Wilhelm Murnau, sonorizând cuvinte, gesturi, tăceri, umbre... Nu ilustrează, ci extrage din discursul vizual un spectru de vibrații inefabile. Trei dintre cele "Șapte păcate de moarte" au vădit viziunea subtilă a compozitorului german **Horst Lohse** asupra părții întunecate a universului uman. Muzica lui arată trăsături ferme, dar fără ostentație și o mare acuitate a intenției. În fine, cele două "Piese pastorale" de **Aurel Stroe** au oferit publicului două "raze" de lumină spirituală, atât de binevenită. Măiestria simplității (sau simplitatea măiestriei) venea din straturi ancestrale, uitată de noi, dar imediat resimțite, grație unei "priviri" componistice revelatoare.

În miezul tuturor acestor exigențe, trioul Contraste a rămas omogen și divers, puternic și delicat, propunând mereu (și obținând) o adevărată complicitate compozitor-interpret-public.

Codruța DOGARU

Grădina culorilor la Timișoara

Lumea muzicală a Timișoarei a reușit să primească și să ofere în același timp două buchete sonore cu ocazia Festivalului Internațional MERIDIAN 2019 - tema de anul acesta fiind aceea a „Grădinilor sonore”.

„Grădina culorilor” - primul dintre concerte - a avut loc în sala Orpheum a Facultății de Muzică și Teatru din cadrul Universității de Vest Timișoara unde, într-un cadru artistic deosebit, interpreții au primit ascultătorii într-un decor

tomnatic ca al unei grădini proprii: muzicienii plasați în mijloc iar auditoriul stând în cerc în jurul lor, îmbrățișându-i vizual. Total transfigurantă, atmosfera ne-a transpus într-o lume a muzicii și a culorilor, iar pentru o înțelegere mai bună a ambientului, cititorii își pot imagina o grădină cufundată în întuneric, în care doar niște pâlpâiri difuze de lumină se pot întrevedea într-o totală simbioză cu muzica și scenele teatrale prezentate alături de proiecția vizuală.

Într-o grădină albastră care ne duce cu gândul la infinit instrumentiștii au deschis serata cu un impuls comun improvizatoric în care efectele instrumentelor îmbracă urechea ascultătorului într-un tablou divers cu timbre sonore neobișnuite și captivante.

În prima lucrare, pentru pian, muzica s-a întrupat treptat. Impulsul vizual a luat naștere prin undiri fizice puternice ale actorilor (masteranzii Oana Elena Antonovici și Marin Lupanciuc coordonați de Silviu-Petru Văcărescu), întâlnirea cu cei prezenți fiind una plină de forță. Mișcările lor au amintit de binecunoscuta pictură a lui Michelangelo, din Capela Sixtină – „Crearea lui Adam”, în timp ce pianista Rebeca Mutașcu (clasa conf. univ. dr. Sorin Dogariu) a interpretat George Crumb - *Makrokosmos I* – lucrările *Proteus (Pisces)*, *The Magic Circle of Infinity (Leo)*, *The Abyss of the Time (Virgo)*. Forța jucăușă, sonoritățile pianului în grav și acut, timbrele și efectele sonore nestandardizate ne-au umplut de culoare sonoră.

Amintirile trecutului au prins viață în lucrarea Laurei Manolache, *In Memoriam*, pentru trei percuții. În interpretarea ansamblului „Percutissimo” format din studenta Amelia Trifu (clasa cda. drd. Doru Roman), elevul Philip Goron (clasa prof.

Ioana Nistor) și Doru Roman, piesa a adus în fața publicului o grădină sonoră extrem de bogată: undiri ale arcușului pe vibrafon, motive ritmice revigorante, șocuri și sonorități schimbătoare, lovituri de toacă. Interpretarea fină a reușit să țină auditoriul în suspans, muzicienii găsind de fiecare dată noi „amintiri” îmbrăcate în culori timbrale proaspete.

Revărsarea energetică a percuției a făcut loc cvartetului de coarde „Rubato” format din masteranzii Simona Mehedinți, Evelina Mehedinți, Theodora Groșanu, Ștefan Daniel Mehedinți (clasa lect. univ. dr. Cristina Mălăncioiu), ce a adus o temă jucăușă, ducându-ne rapid cu gândul la rădăcinile străbune ale folclorului românesc. Elementele de teatru instrumental au fost inserate într-un dans al culorilor, în ritmuri ostinate. Astfel și-au împărtășit poveștile instrumentale fiecare din cele *Patru bagatele* de Răzvan Metea.

Grădina culorilor ne-a dus spre un tablou sonor structurat în mai multe secțiuni, în care au alternat momentele pregnante ritmice cu cele care au creat o atmosferă interiorizată, în lucrarea lui Aurel Stroe, *Il giardino delle strutture*. Amelia Trifu și Doru Roman au condus discursul plin de elemente de contrast, purtându-ne spre un efect puternic interior de ploaie de „sunete-senzații” ce au mângâiat sonor prin disonanțe cristaline. Precum un dialog între cer și pământ, discursul

membranofonelor ne-a dus spre tensiune pentru ca ultima secțiune, prin alternanța sonoră dintre vibrafon și xilofon, să readucă liniștea interioară. Finalul lucrării a fost conectat de poezie prin citirea unor versuri ce ne-au dus cu ochii minții prin *Lanul verde de orz*.

În acest tablou și-a făcut apariția masterandul Paul Grosar (clasa conf.univ. dr. Sergiu Cârstea) interpretând *Patru piese pentru trompetă* – de Giacinto Scelsi. Variațiunile pe aceleași motive de trei-patru sunete, aduse de fiecare dată în culori diferite prin schimbări timbrale și de dinamică, prin oscilații microtonale și tremollo-uri executate toate cu măiestrie, au dat o notă de mister acestei grădini care a trecut sonor prin toate „anotimpurile”, fiecare piesă-anotimp, interpretată în altă parte a sălii, invitând ascultătorul să-și imagineze anotimpul muzical.

Poezii aparținând lui Gheorghe Lână, Claudiu Dogaru și Dinu Olărașu: *Cel mai frumos dezastru în viața mea*, *Sângele meu zburător* și *Să doară* au fost intercalate între piesele trompetei prin intervențiile actorilor.

O notă de veselie a fost adusă de ansamblul „Percutissimo” prin multitudinea de sonorități orientale oferite de piesa *Shan-Shui* a compozitoarei Violeta Dinescu. Lucrarea a indus un iz antic, într-un decor nocturn și sacru, aducând sonor imaginea distanței în timp, a miilor de ani lumină.

Sonoritatea exotică a fost continuată de pian printr-un efect ingenios –foi puse pe coardele pianului- studenta Regina Czermak (clasa conf. univ. dr. Sorin Dogariu) prezentând în încheierea programului trei lucrări din *Makrokosmos II* pentru pian de George Crumb: *Morning Music (Cancer)*, *Twin Suns (Gemini)*, *Litany of the Galactic Bells (Leo)* și conducându-ne conștiința către dimensiuni eterice în timp ce actorii și-au reînceput mișcarea de atracție unul către celalalt iar zvâcnirile lor ne-au dus cu gândul la o retragere în abis. Culori sonore neobișnuite ne-au dus cu gândul la o liră a interiorului/a inimii pianului prin atingerea corzilor. Baloane au inundat sala de concert, conducând povestea culorilor spre un final apoteotic.

Se cere a numi și a aprecia profesorii coordonatori ai întregului program artistic-vizual și anume pe: Gabriel Almași, Cristina Mălăncioiu, Gabriel Mălăncioiu – pe partea muzicală – și Silviu-Petru Văcărescu – coordonatorul studenților de la teatru și inspiratul regizor al întregului spectacol.

Adela COCOS

Ansamblul ATEM

„Grădina de tip francez” și-a deschis porțile în Aula Bibliotecii Centrale “Eugen Todoran” a Universității de Vest Timișoara într-un ambient ce a dat posibilitatea ansamblului ATEM să ne încânte din nou în cadrul festivalului MERIDIAN 2019.

Ansamblul a fost compus din muzicienii Cristina Mălăncioiu (vioară și violă), Cristian Miclea (clarinet), Darius Tereu (violoncel) și Victor Andrei Părău (pian), invitați în cadrul acestui recital fiind actrița Mălina Manovici și Petru Jumanca, artist vizual.

Debutul spectacolului i-a aparținut compozitorului Alexandru Sima cu lucrarea *of worms and joy* pentru clarinet, vioară, violoncel și pian, piesă cântată în primă audiție absolută, dirijorul piesei fiind însuși compozitorul. O lucrare în care tehnicile extinse și-au găsit bine locul, un discurs muzical rarefiat concretizat treptat prin apariția unui sunet preluat apoi de fiecare instrument au dat senzația interioară că poți simți și „prinde” sunetul pe care mai apoi îl scapi printre degete.

Într-o franceză caldă și melodioasă actrița Mălina Manovici a recitat poezia – *Rondel* de Charles d Orléans.

C'est une jardin secret... de Tristan Murail, pentru violă, lucrare interpretată de Cristina Mălăncioiu, ne-a plimbat prin

grădina imaginată de compozitorul francez. Evoluția sonoră s-a realizat gradat, tot timpul s-a simțit o mișcare lăuntrică chiar dacă discursul a fost inițiat de un singur sunet. În culori și forme care ne-au amintit de un caleidoscop, lumina de la capătul grădinii s-a întrezărit tot mai puternic prin această decelare sonoră. Contrastul realizat prin salturile, aglomerările-rarefierile sonore, dar și prin schimbările dinamice, a adus o tensiune ce ne-a reliefat că orice căutare își are propriile ei frământări.

În această atmosferă de explorare interioară, *Cântecul de adormit* al lui Rainer Maria Rilke a menținut atmosfera interiorizată.

Motive cu număr redus de sunete au fost aduse și în lucrarea *Sonos* pentru vioară, violoncel și pian a compozitoarei

spaniole Isabel Urrutia, discursul muzical reliefând o comunicare foarte echilibrată între instrumente iar flajoletele viorii și trecerile prin sunetele din registrul grav al pianului au adus, din nou, pacea interioară.

Culoarea *Trandafirului* am cuprins-o cu ochii minții prin cuvintele actriței, rostind versurile lui Jorge Luis Borges.

Într-o notă de veselie sonoră, prin leitmotive ritmice, *Sonata* pentru clarinet a lui Tiberiu Olah, interpretată de Cristian Miclea, a reliefat o grădină în care poți descoperi felurite stări induse de cântecul și dialogul păsărilor. Planurile sonore au adus la iveală întrebări în așteptare de răspuns, redade muzical printr-un contrast între secțiuni, unele fiind formate din aglomerări de sunete, altele cu un discurs muzical rarefiat.

Plină de culoare și de o curgere binevenită a fost și lucrarea lui Alexandru Ștefan Murariu - *Le reflet* pentru vioară și pian. Pianul a adus un ostinato în registrul grav peste care au fost suprapuse acorduri în registrul acut, efectul plin de forță fiind construit treptat de cele două instrumente, ce a condus spre un climax sonor.

Muzicalitatea limbii române a adus în grădina secretă tema naturii, a visului și a iubirii prin recitarea poeziei lui Mihai Eminescu „*Stau în cerdacul tău*”.

Prin sunete „picurate” redade fin de pianist - Victor Andrei Părău și prin glissando-uri și tremolo-uri redade de violoncel - Darius Tereu, am fost duși într-o nouă aventură sonoră de lucrarea *Après l'ineffable* a compozitorului Benjamin Attahir. Salturile extreme de la pian și flajoletele violoncelului au condus treptat conștiința ascultătorului către liniște, pace și introspecție. În contrast, dominată de sonorități aspre în nuanțe mari, a luat naștere o melopee cu iz oriental, ce a evoluat în spirală, determinând o alterare a temporalității liniare.

Cu ajutorul poeziei *Reîntoarcere întomnată* a lui Georg Trakl, grădina secretă oferă cadrul în care cel prezent poate medita și se poate reîntoarce melancolic în inefabilele amintiri ale copilăriei.

Lucrarea lui Remus Georgescu, *Suita a II-a* pentru pian, aduce o bogăție sonoră plină de acorduri disonante, cu motive ce se imită, într-un dans plin de tensiune. Urcările din registrul mediu înspre acut relevă un mesaj plin de forță. Discursul cunoaște aglomerări și rarefierii sonore iar gândul ne duce la o curgere de apă ce se izbește de niște ziduri, dar care, reușește și trece de ele, spre o nouă și continuă curgere.

Proiecțiile vizuale aduc imaginea unei grădini, plină de copaci, în care privirea vizitatorului urcă înspre cer, spre vârfurile copacilor. Scările sonore prezintă opoziția planului terestru cu cel celest, tensiunea din interiorul întrebării „Unde mi este mai bine, jos pe pământ sau sus în cer?”. Răspunsul, însă, ne rămâne secret. Această întrebare muzicală persistă prin acorduri repetate, care sunt conduse spre registrul grav, pentru ca tumultul să revină, culminând în finalul lucrării.

Ultimul moment poetic ne-a trezit din reverberațiile muzicii, cu versurile poeziei *Avril* de Gerard de Nerval.

Lucrarea *L'ombre D'un Douce* pentru clarinet, vioară, violoncel și pian compusă de Sebastian Rivas, a adus din nou întrebări fără răspuns iar contrastele întâlnite la nivelul tuturor parametrilor muzicali au condus discursul sonor la o culminație, în care clarinetul a fost purtătorul unui val de energie ce a inundat întreaga sală de concert.

De-a lungul întregului recital, rafinamentul francez a putut fi remarcat atât în sonoritățile redade de ansamblul ATEM cât și în muzicalitatea limbii franceze ce a însoțit această serată muzicală. Neobișnuitele combinații sonore întâlnite în mai toate lucrările din programul seriei au stat sub semnul unor aventuri muzicale în care explorarea timbrală a avut un rol important. Sincretismul muzicii cu arta poetică și cu cea vizuală a dus la un echilibru aparte ce a făcut auditoriul să fie transpus într-o altă lume, în care, cheia de acces a reprezentat-o finețea percepției.

Adela COCOȘ

Despre ISCM și Festivalul Meridian într-o conferință la Cluj

Cea de-a 15-a ediție a Festivalului Internațional MERIDIAN și-a extins granițele pentru prima dată în patru centre muzicale vibrante: Arad, Timișoara, Sibiu și Cluj-Napoca. Cel din urmă a găzduit un concert precedat de un round table dedicat membrilor U.C.M.R., cadrelor didactice, studenților și tuturor celor interesați de ce poate oferi dinamica unui festival de muzică contemporană. Cele două evenimente

s-au desfășurat în data de 6, respectiv 7 noiembrie la Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”.

Tematica mesei rotunde, moderată de către asist. univ. dr. Alexandru Ștefan Murariu, a inclus în prima parte o prezentare detaliată a Societății Internaționale pentru Muzica

Contemporană (SIMC) și a Secțiunii Românești (SNR-SIMC) a acesteia, care a fost primită cu interes de către auditoriu, generând dialoguri și dezbateri însemnate. Principalele întrebări și puncte de interes au fost istoricul și evoluția impresionantă a acestei organizații, care deopotrivă a consacrat și inclus nume mari ale compozisticii mondiale. Pe de altă parte, au fost ilustrate și discutate multiplele manifestări care au loc și care sunt intens promovate în fiecare an în cadrul tuturor subsecțiilor ISCM.

Cea de-a doua parte a evenimentului a fost dedicată lucrărilor incluse în concertul susținut de către ansamblul de muzică contemporană AdHoc, intitulat „Puzzle-Garden”. Compozitorii prezenți, Șerban Marcu și Aurelian Băcan au vorbit despre contextul în care s-au conturat lucrările lor, precum și mesajul și particularitățile acestora. De asemenea au fost aduși în discuție și ceilalți autori care nu au fost prezenți, dar ale căror lucrări s-au regăsit în programul concertului din seara următoare. Cu și mai mult interes a fost primită această a doua componentă a evenimentului, în care participanții au provocat compozitorii în a-și dezvălui mai multe aspecte estetice și stilistice ale creațiilor proprii, și discuții asupra tendințelor muzicii prezente în diferite festivaluri de profil din țară.

Atmosfera generală a conferinței a fost una destinsă și bogată în dialog, îmbrăcând straietele unei manifestări de tip cenaclu, cu toate că vârsta celor prezenți s-a situat în sfera tinerilor plini de entuziasm și curiozitate.

Alexandru Ștefan MURARIU

Grădina Labirint sau Puzzle Garden?

Afișul concertului organizat pe scena Academiei de Muzică „Gh. Dima”, în cadrul festivalului „Meridian”, intriga publicul clujean cu o etichetare multiplă: sub umbrela

generoasă în oferte artistice a acestei ediții, intitulată „Grădini sonore/ Sonic Gardens”, „ecosistemul” muzical al Clujului a deschis un spațiu bivalent, aranjând lucrările prezentate în concertul din 7 noiembrie atât ca elemente ale unui mozaic, dar și în forma întortocheată a unui labirint. Cu acest dublu subtitlu „Grădina labirint/Labyrinth Garden” și „Puzzle Garden” publicul a fost invitat la o serbare a culorilor și parfumurilor sonore, în interpretarea plină de strălucire și rafinament a membrilor ansamblului Ad-HOC, cu aportul binevenit al unor scurte introduceri explicative, oferite de către compozitorul Adrian Pop.

Abundența de etichete atribuite evenimentului și varietatea stilistică a programului prezentat de către Mihaela

Maxim (soprană), Melinda Béres, Diana Man (vioară), Ovidiu Costea (violă), Vlad Rațiu (violoncel), Aurelian Băcan (clarinet), au stimulat jocul imaginației și ne-au invitat să alunecăm spre noi interpretări.

O etajare a autorilor pe trei generații distincte (János Vajda, Ghenadie Ciobanu, urmași de mai tinerii Șerban Marcu și Ignacio Ferrando, urmași la rândul lor de foarte tinerii Dan Variu, Aurelian Băcan și Matei Pop), ne îndreptătesc să trasăm o paralelă cu Grădinile suspendate ale Semiramidei. Nu doar terasarea amintită, pe vârste, legitimează alegerea, ci și un argument de ordin pur tehnic: asemeni grădinilor babiloniene, irigate cu ajutorul unor mașini hidraulice care transportau apa de la distanțe apreciabile, tocmai din Eufrat, tot astfel, lucrările incluse în program au fost alimentate prin conducte secrete de surse și modele situate la distanțe temporale diferite. Cele *Două piese pentru clarinet* (2018) ale lui Ghenadie Ciobanu (*The Game of Reflected Light; Meditations and Games*) l-au evocat prin suplețea melodică mai întâi pe Prokofiev, o suplețe atinsă de ludic, tradusă într-un limbaj de mare actualitate, iar prin discursul aforistic, pulverizat în particule sonore, autorul a făcut trimitere la aura muzicii lui Webern. Inspirată de muzica Renașterii, lucrarea *Caccia* (2019) semnată de Șerban Marcu a surprins într-o pagină de virtuozitate esența acelor *cori spezzati* într-un dialog-ecou, reușind să comprime cu abilitate ansamblurile corale în cutiile de rezonanță ale celor două viori. În cazul piesei pentru cvartet de coarde *Materia IV* (2013), putem afirma că autorul Ignacio Ferrando și-a extras seva din creația altui compozitor spaniol, născut în Țara Bascilor, Carmelo Bernaola, recunoscut ca membru din acea elită a grupării „Generación del 51”. În țesătura discursului muzical, detectăm fulgurații melodice și sonorități ce amintesc tocmai de creația pentru cvartet de coarde a lui Bernaola și intuim astfel un omagiu camuflat adus acestui compozitor de către

Ignacio Ferrando, format ca muzician în orașul basc San Sebastian. Un anti-avangardist declarat, János Vajda aderă deschis prin *Sonata pentru vioară solo* (2004) la moștenirea bartókiană, situându-și lucrarea în avalul unei redutabile tradiții componistice de fibră est-europeană. Prezent pe scenă în dublă ipostază, de interpret și compozitor, Aurelian Băcan nu se sfiște să divulge sursele de inspirație: în piesa *Trio Ad-HOC* (2019), în care mizează pe un limbaj policrom, cu o puternică forță evocativă susținută de o scriitură instrumentală meșteșugită, autorul pendulează între universul mahlerian, în episoadele de *scherzo* și cel al lui Bartók din *Concertul pentru orchestră*, în momentele de factură dansantă. Preluând jumătate din titlul unei piese de Schönberg (*Noapte transfigurată*), compozitorul Dan Variu își apropie lucrarea *Transfigurare* (2013) de *Metamorfozele nocturne* ale lui Ligeti. Rezultat al acestei hibridizări, dar purtând amprenta sonoră proprie a autorului, ópusul se clădește pe elemente

sonore supuse unei continue și organice transformări. *Două lieduri pe versuri de R.M. Rilke* (2005) ale compozitorului clujean Matei Pop au încununat seara într-o notă de lirism, profunzime și maturitate a expresiei, nutrindu-se parcă din creația lui Alban Berg, în special din *Altenberg-Lieder*, op. 4. Soprana Mihaela Maxim, în postură solistică, a surprins toate nuanțele piesei, interpretarea ei de mare sensibilitate fiind pusă în valoare de acompaniamentul subtil al ansamblului Ad-HOC.

Privit în contextul întregului festival „Meridian”, concertul organizat la Cluj în cadrul ediției sugestiv intitulată „Sonic Gardens”, reclamă o nouă interpretare: inspirați de paginile lui Borges, putem extrage o nouă etichetă din

literatură scriitorului argentinian – "Grădina potecilor ce se bifurcă". Titlul bogesian, o metaforă a timpului ca labirint ramificat, în care se suprapun într-o rețea densă timpuri divergente, convergente și paralele, corespunde perfect ideii festivalului și consună cu subtitlul concertului de la Cluj. Bifurcarea geografică este asumată de programarea unor evenimente nu numai la București, ci și în Cluj, Timișoara, Arad și Sibiu, iar cea muzicală, de diversitatea repertoriului programat și a influențelor multiple pe care le conciliază.

Pe Diana Rotaru (director artistic al festivalului) și pe Irinel Anghel (consilier artistic) nu ni le putem imagina decât în straiele zeiței Flora. Căci ele au suflat praf magic peste grădinile sonore pe care le-au cultivat, stimulând polenizări stilistice nebănuite, revărsând clorofilă muzicală în țară și făcând ca florile din hârtie cu portative să înflorească în noiembrie.

Bianca TIPLEA TEMEȘ

"Ocolul pământului în 80 de minute": FLAUT POWER

Interviu cu Ion Bogdan Ștefănescu

Dragă Ionuț, cum a apărut ansamblul Flaut Power? De când există el și ce înseamnă pentru tine?

Debutul acestui ansamblu unic în România (orchestră de flaute) a avut loc în ianuarie 2016, la Palatul Cotroceni, cu ocazia unui concert extraordinar organizat de Ambasada Danemarcei. Succesul acestui eveniment a dus la o ascensiune rapidă, ansamblul Flaut Power fiind imediat invitat la emisiunea „Masa rotundă”, produsă de Colegiul Noua Europă, la festivalul „Chei” din cadrul Universității Naționale de Muzică București și la festivalul Săptămâna Internațională a Muzicii Noi, două ediții la rând (2017 și 2018), evenimente pentru care compozitori precum Călin Ioachimescu, Sorin Lerescu, Violeta Dinescu, Mihai

Mănăceanu, Iulia Cibășescu-Duran sau Gabriel Mălăncioiu au compus lucrări prezentate în primă audiție mondială. De asemenea, ansamblul a mai susținut recitaluri în cadrul unor evenimente și conferințe organizate la Academia Română, Cercul Militar Național, Ateneul Român sau Teatrul Național din București, precum și în cadrul Festivalului Internațional de Poezie „Capitale Centenare”, organizat de către Muzeul Național al Literaturii Române. Anul acesta, Flaut Power a cântat alături de Grigore Leșe în cadrul spectacolului „Căutarea tonului”, organizat la Ateneul Român și la Gala Premiilor Uniunii Scriitorilor din România, ambele evenimente fiind preluate și transmise de TVR. Pentru mine ansamblul este o realizare de proporții în cadrul UNMB, pentru că absolut toți membrii formației sunt studenții clasei mele de flaut, iar pentru ca rezultatul să fie unul demn de luat în seamă, trebuie permanent să-i aduc la același numitor comun din punctul de vedere al tehnicii instrumentale, precum și al înțelegerii muzicale, lucru complicat de menținut, pentru că unii studenți termină Universitatea și, implicit, părăsesc formația, iar alții o primenesc și integrarea trebuie realizată din mers. De aceea sunt foarte atent pe cine accept la clasă în urma examenului de

admitere. Și prin această formație evoluția studenților mei devine spectaculoasă fiindcă învață să fie ordonați, să-și asume răspunderi, să comunice între ei, să asimileze foarte rapid un repertoriu vast și foarte divers, să cânte la toate tipurile de flaute, să se acordeze, să sară unul în ajutorul celuilalt, să aibă inițiative și să reacționeze la gest. În plus, capătă siguranță scenică datorită evenimentelor de mare ținută artistică și culturală în care au ocazia să evolueze.

Ai susținut împreună cu Flaut Power, pe 9 noiembrie, la Sibiu, un concert în cadrul festivalului Meridian 2019 – “Grădini sonore”, în cadrul mini-seriei de concerte „Grădina plăcerilor”: un concept care cu siguranță ți-a fost aproape, pentru că ați susținut acum câteva luni un maraton de flaut în Aula Palatului Cantacuzino care se numea „Grădina de flaute”. Cum a fost conceput programul pentru Meridian? Ce ne poți spune despre piesele interpretate?

Să înțeleg că am fost inițiatorul „grădinilor” în peisajul nostru muzical? Vestea mă bucură foarte tare. Trebuie să recunoaștem: câte flaute, atâtea plăceri sonore!, pentru că acest instrument a avut cea mai spectaculoasă evoluție în sec. al XX-lea. S-a ajuns la performanța conceperii orchestrelor de flaute pentru care repertoriul astăzi este uimitor, de la aranjamente după lucrări celebre până la piese originale de o mare valoare artistică. Ori, exact acest lucru am vrut să revelez publicului prin programul ales. Am cântat lucrările unor compozitori români de primă mână precum **Cornel Țăranu** (*Concerto Breve II*) – patriarhul muzicii românești, sărbătoritul festivalului în acest an – care ne-a dedicat această lucrare cu iz mediaval, cu sonorități de tulnic și de horă bătrânească ce poartă ascultătorii într-o lume de basm cu voinici și prințese. A urmat **Călin Ioachimescu** cu *Organum Decimum*, lucrare dedicate ansamblului și premiată de Uniunea Compozitorilor în 2018, o ofrandă închinată lui Bach, realizată pe tehnicile de compoziție ale genialului compozitor, peste care Călin suprapune un limbaj muzical contemporan, plin de surprize armonice, efecte și timbralități eclatante. În dramaturgia spectacolului a urmat **Erik Satie** cu al său celebru ciclu *Gnossiennes*, o muzică prin care vestește, la început de sec. XX, apariția minimalismului, o muzică modală, plină de

simplicitate și culoare, care a beneficiat de aranjamentul grozav realizat de Ioan Dobrinescu. A urmat în desfășurător **Sorin Lerescu**, programat cu *Modalis IV*, o lucrare pentru ansamblu de flaute și solist (**Carla Stoleru**), în care travaliul flautului solist se amestecă și se susține cu „cioburile melodice” ale flautelor din orchestră; totul se recompune, asemenea unui mozaic antic și se înfățișează publicului în toată splendoarea. Și această lucrare a primit Premiul Uniunii Compozitorilor, în anul 2017. **Thüring Bräm**, compozitor elvețian important, prezent cu piesa *Ara*, a avut mare succes la public și prin faptul că flautiștii au fost răspândiți prin sală, suntetul flautelor învăluind și preschimbând sala într-un adevărat templu. **Sören Sieg** (compozitor german) pune în valoare folclorul african, cu melodii ciudate și ritmuri complicate, foarte antrenante; câteodată flautele capătă sonorități de didgeridoo, instrumentul aborigenilor australieni. Acest compozitor a deschis practic drumul spre zona muzicilor cu impact sigur la public, din care face parte și *Bamburia* a lui **Wil Offermans**, flautist danez, care scrie foarte bine pentru instrumentul său, o lucrare cu puternice influențe extrase din muzica de flamenco, în care am avut și eu un solo de mare impact. Cei

doi compozitori au fost despărțiți de lucrarea *On the way back to Itaca* compusă de mine, **Ion Bogdan Ștefănescu**, flautist român „în viață”. Am creat un scenariu inspirat din drumul lui Ulise spre Itaca, am folosit efecte nebănuite scoase de flaute care sugerau zgomotul vâslelor în apă sau al lemnului de barcă, vântul, păsările, stropii de apă etc. M-am aflat și în această piesă în postura de solist, în momentul în care Ulise se bate din drum din cauza cântecului sirenelor care îl fac să-și piardă mințile. În cazul nostru sirenele au fost de ambele sexe, fiindcă am și patru băieți în formație. În sfârșit, am încheiat cu un aranjament excepțional al fostului meu student **Ștefan Diaconu** (actualmente prim flautist al Filarmonicii din Liban) concentrat pe trei dansuri din nordul României, dansuri care, pur și simplu, au sculat sala în picioare. Așadar, am creat un periplu muzical pe toate meridianele lumii în doar 80 de minute, cu o ascensiune continuă a tensiunilor și stărilor prin care publicul a trecut datorită acestor lucrări cu conținut intelectual, sensibil și spectaculos.

„Ocolul lumii în 80 de minute” a fost co-organizat de **Filarmonica de Stat din Sibiu**, în frumoasa sală a Bibliotecii ASTRA. Cum vezi această ramnificare a festivalului Meridian în alte centre din țară? Care a fost reacția publicului sibian la concertul vostru?

Trebuie să te feliciti pe tine, Diana Rotaru, directorul acestei ediții! Festivalul a devenit viu datorită inițiativelor tale și programelor pe care le-ai coordonat, în plus, a fost și itinerat și foarte bine organizat. În cazul Sibiului, ai primit un ajutor esențial din partea d-lui Cristian Lupeș, noul director al

Filarmonicii din Sibiu. Iată că, în sfârșit, o generație tânără se impune prin inițiative bine conduse, imaginație și realizări. Totul a funcționat perfect, iar faptul că sala a fost plină ne-a adus nouă, artiștilor, o satisfacție enormă în plus. Nu știu cum a reușit dl. Lupeș să aducă atât de bun și mult public, dar tare m-aș bucura ca și alți directori de instituții să-i afle secretele.

Care sunt următoarele proiecte cu Flaut Power?

În primele două săptămâni din luna mai voi realiza cu Flaut Power turneul meu național „Flautul fermecat”, a zecea ediție. Va fi o sărbătoare a flautului și a muzicii. Deocamdată proiectul a picat la comisia AFCN, lucru care m-a mâhnit peste poate, dar sper ca sesiunea de contestații să le lumineze mintea celor care vor reevalua situația, nu pentru că e vorba de un turneu consacrat sau că e numele meu în joc, ci pentru faptul că niciodată până acum vreun instrumentist sau vreun pedagog n-au avut o asemenea inițiativă de a pune în lumina scenei o pleiadă de tineri minunați, practic o întregă clasă de studenți foarte talentați, care fac performanță în domeniul pe care îl studiază. Om muri și om vedea! Dar nu înainte de a-i numi pe toți cei care au creat acea seară fantastică la sala Astra din Sibiu, în cadrul Festivalului Internațional Meridian: **Ana Antonescu, Daria Tofănescu, Ludovic Mihalca, Salomeea Lois Bodea, Carina Geanina Boanță, Iulia Lupeș, Dăvid Borzâsi, Elena Greciuc, Georgiana Mihăilă, Irina Maria Naneș, Mihai Vaida, Lorena Palade, Carla Stoleru și Vincentiu Mantu.**

Îți mulțumesc!

Interviu realizat de **Diana ROTARU**

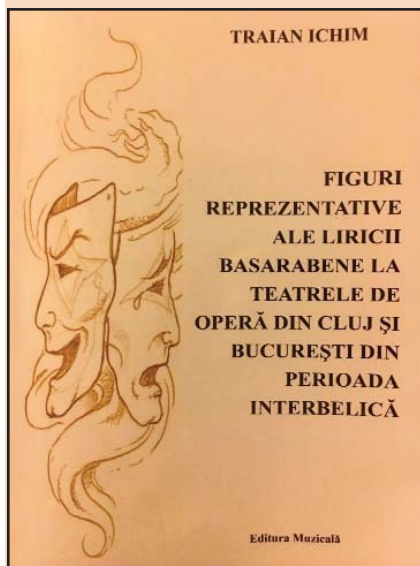
Voci de neuitat din Basarabia

Editura Muzicală din București continuă să ofere publicului meloman materiale documentare de interes. Două dintre recente apariții editoriale s-au bucurat de atenția unui public select, prezent în cadrul a două festivaluri importante din România. Este vorba despre cărțile *“O viziune modernă asupra formării cântărețului de operă”* de Cristina Radu, lansată în ediția de anul acesta a Festivalului internațional “George Enescu” din București și *“Figuri reprezentative ale liricii basarabene la teatrele de operă din Cluj și București în perioada interbelică”* volum semnat de dirijorul Traian Ichim, care s-a lansat recent în Festivalul internațional de Operă, Operetă și Balet 2019, ediția XVII de la Brașov. Despre acest studiu, regizorul Cristian Mihăilescu afirma: “Lucrarea sesizează corect importanța unirii Basarabiei cu România în 1918, reflectată în intensificarea prezențelor artiștilor basarabeni pe scenele operelor din București și Cluj. Prin diversitatea și seriozitatea documentării, Traian Ichim umple multe goluri din activitatea unor importanți artiști în teatrele de peste Prut”.

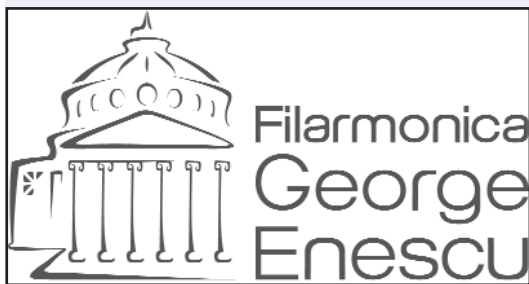
Traian Ichim este dirijor permanent al Operei Brașov, colaborator solicitat în cele mai importante instituții muzicale românești și lector la Facultatea de Muzică din cadrul Universității Transilvania. Volumul său vorbește despre artiști precum Maria Cebotari, Mihail Arnăutu, Lidia Lipcovscaia, Sigismund Zalevski, Constantin Ujeicu și multe alte nume sonore ale liricii basarabene, precum și despre istoria teatrelor din Basarabia și România în perioada interbelică. Cartea este structurată în trei capitole: “Tradiții și expresii ale artei lirice basarabene din perioada interbelică oglindite în literatura de specialitate și în sursele artistico-documentare”; “Premisele migrării artiștilor lirici basarabeni la Teatrele de operă din Cluj și București”; “Activitatea interpreților basarabeni la Opera Română din Cluj și București în perioada 1920-1940”. O bibliografie impresionantă de 344 de titluri selectate, susține demersul documentar al acestui prim studiu mai avansat dedicat istoriei teatrului liric basarabean, pe care autorul l-a desfășurat timp de 10 ani.

Într-un interviu acordat recent, Traian Ichim declara: “Fenomenul migrației artistice este foarte vizibil și în zilele noastre. La fel ca și atunci, și astăzi asistăm la un proces similar atât în Republica Moldova, cât și în România, proces în care mulți artiști, în special tineri, sunt tentați și atrași de alte centre culturale decât cele de proveniență. Mai grav este faptul că, de multe ori aceștia sunt confundați cu tradiția și apartenența lor la alte culturi decât cea de origine! Noi astăzi încetăm să mai credem că această profesie de artist este una vocațională, o meserie pe care trebuie să o faci cu multă dăruire și recunoștință pentru talentul primit în dar. Prioritatea interesului pecuniar, adesea ne face să ne delimităm și să uităm de acele timpuri, când procesul artistic era susținut și promovat cu mari lipsuri și sacrificii. Înființarea Operelor Naționale din Cluj și București a constituit efortul și visul multor generații de artiști, al căror simț patriotic nu poate decât să nască admirație și recunoștință din partea actualei bresle de artiști. Am conceput această carte ca pe o frescă din trecut, o mărturie care atestă că atât Republica Moldova cât și România au un patrimoniu cultural extraordinar. Monografia de față este și o legătură emoțională cu acele timpuri și acțiuni care astăzi ne-ar putea ajuta să alegem traseul potrivit de urmat, să fim conștienți de tradiția a cărei verigă suntem.”

Cristina RADU

Dirijorul Cristian Măcelaru, viitorul director muzical al Orchestrei Naționale a Franței, de trei ori în București la început de noiembrie

La patru zile după cea mai recentă prezență în București a maestrului Cristian Măcelaru, la Paris s-a anunțat că șeful de orchestră român va prelua începând cu 1 septembrie 2021 funcția de director muzical al prestigioasei Orchestre Naționale a Franței. O titlatură care îi înscrie numele în galeria unor mari predecesori ca Lorin Maazel, Charles Dutoit, Kurt Masur, Daniele Gatti.

„Le Figaro” scria că orchestra a fost fascinată de dirijorul român încă de la colaborarea din 2018 din cadrul Festivalului de toamnă parizian, iar pe canalul de radio „France Musique” s-a spus că anul trecut a produs un „coup de foudre” la pupitrul orchestrei.

Noul post îi încununează cariera de până acum a lui Cristian Măcelaru care, actualmente, deține funcția de dirijor-șef al WDR Sinfonieorchester din Köln, fiind singurul conducător de orchestră român cu poziție internațională la un ansamblu reputat.

Prima sa vizită la București...

... în acest noiembrie a fost pentru a marca un moment deosebit de important în viața muzicală națională, cu bune perspective pentru o expansiune internațională de valoare, grație unui proiect al Radio România Muzical și Rotary Club Pipera, încadrat în seria „Moștenitorii României Muzicale”.

Sub bagheta lui Cristian Măcelaru, a avut loc la Sala Radio primul concert bucureștean al nou înființatei Romanian Chamber Orchestra, o formație alcătuită din tineri instrumentiști români care activează în străinătate, în Filarmonica bucureșteană, în Orchestra Națională Radio sau în Orchestra Română de Tineret și fondată la inițiativa violonistului Alexandru Tomescu, concertmaestrul orchestrei, a violistului Ladislau Cristian Andriș, ambii îndeplinind funcțiile de directori artistici, așa cum a subliniat în cuvântul inaugural managerul Radio România Muzical, Cristina Comandașu.

Înainte de București, concerte ale RCO avuseseră loc la Arad și Timișoara în primele zile ale lunii noiembrie. În formula de orchestră de coarde, s-a ales pentru Sala Radio un program alcătuit din „Divertimento” de Béla Bartók, „MikroDivertiment” de Dan Variu (primă audiție) și „Serenada op.48 în Do major” de Ceaikovski.

Pilde de dăruire, cei 21 de instrumentiști au cântat captivant, cu rafinate sonorități în piesa de Bartók, în care vioara subtilă a lui Alexandru Tomescu s-a făcut remarcată cu prisosință prin calitate de sunet, după cum violistul Ladislau Cristian Andriș a rezervat tonuri de frumoasă culoare în serenada ceaikovskiană. Interesant construit, „MikroDivertiment”-ul lui Dan Variu a adus melodicitate și influențe orientale într-o partitură de efect, de inspirație „bartókian-folclorică”, după cum afirma chiar compozitorul.

Cheia, integratorul performanței noului ansamblu a fost bagheta lui Cristian Măcelaru, așa cum o cunoaștem, sigură, preocupată și preocupantă, cu debordantă energie și atenție la intervențiile partidelor. Faptul că a lucrat cu mulți dintre instrumentiști în diverse ocazii la formațiile lor de bază a contat foarte mult și RCO, la reunirea tuturor componenților săi, a demonstrat apetența pentru mari realizări împreună, în care omogenitatea va fi cât de curând confirmată drept temă cardinală, grație valorilor individuale care s-au făcut observate. Cel mai bun exemplu în asemenea direcționare a fost prima parte, „Pezzo in forma di sonatina: Andante non troppo – Allegro moderato” a Serenadei. Ca demonstrație imediată a venit inspirata valsare a mișcării secunde.

La prima sa apariție bucureșteană, Romanian Chamber Orchestra s-a recomandat drept un ansamblu cu mare viitor, în măsura întâlnirilor cât mai dese.

La Ateneu,...

... în cele două concerte săptămânale ale Filarmonicii George Enescu din prima decadă a lunii noiembrie, Cristian Măcelaru a fost prezent pentru un program Alfred Alessandrescu – Ernest Chausson – Serghei Rahmaninov. Este o repertoriu pe care spiritul interior al dirijorului îl servește de minune, exteriorizat fiind prin gestualitatea dezlănțuită, orientată către construcții masive, de mare amănunțime și profunzime.

Dar, schița „Amurg de toamnă” pentru orchestră de coarde, cu influențele ei impresioniste, ni l-a înfățișat și drept creator de atmosferă melancolică, plină de gradații picturale. Într-o scurtă intervenție, sunetul violoncelului lui Dan Jojoiu a impresionat.

Cu orchestră mare, „Poemul iubirii și al mării, op. 19” de Chausson a revelat din partea dirijorului o lectură plină de pasiune, îmbrățișată cu glas de aleasă calitate de mezzosoprana solistă Aura Twarowska, voce sonoră, amplă, strălucitoare, care a dominat dezlănțuirile instrumentiștilor. Un glas – să-l numesc – „du chair et du sang”, întrucât artista a cântat cu remarcabilă trepidație interioară, ce s-a simțit la fiecare inflexiune, mergând emoționant până la tente duioase, triste în Partea a doua, „Moartea iubirii”, în timp ce notele înalte penetraseră spațiul peste o orchestră deloc comodă.

Ca piesă orchestrală de rezistență, Cristian Măcelaru a ales „Simfonia nr. 2, în mi minor, op. 27” de Rahmaninov, monument de arhitectură de maiestruoasă, care în tălmăcirea filarmoniștilor aflați în seri faste, prima în mod cert și, presupun, și a doua, a scânteiat efectiv. Dirijorul și-a demonstrat măiestria de construcție a arcelor generoase, de largă respirație,

intersectate de culminații, de dezlănțuiri, de eliberări energetice, urmate de ostoiri de sunet și reluări de teme expansive. Este complexitatea scriiturii pe care Măcelaru a înțeles-o și căreia i-a expus planurile sonore cu elocvență. Șăgalnică a fost încheierea cu tușa în piano a corzilor grave, ce a urmat finalului grandios al primei părți „Largo – Allegro moderato”.

Exploziile de mare efect, țintirile luate „la ochi” de alături, contrastele dintre forța coardelor contrapuză

Orchestra simfonică a Filarmonicii „George Enescu”, dir. Cristian Măcelaru, Aura Twarowska (solistă)

delicateții lemnului, avalanșele sonore urmate de subtilități la încheierea secțiunii secundă „Allegro molto” au fost alte modele de viziune în deplin spirit romantic ale șefului de orchestră.

Pentru ultimele două părți, Cristian Măcelaru a adus edificiului sonor unduire și pulsații, un crescendo fabulos și un final în calm deplin (pentru „Adagio”), respectiv forță teribilă ce a redat dimensiunile impunătoare, mărețe ale partiturii (mișcarea „Allegro vivace”), de data aceasta, până la ultimele măsuri ale opusului. Luxoasă și copleșitoare bogăție sonoră, amprentă de simbioză exemplară între instrumentiștii bucureșteni și dirijorul lor.

Aplauze, ovații din partea publicului, însoțite de obișnuitele manifestări sonore de apreciere din partea orchestraților au marcat prezența la Ateneu a unei baghete oricând binevenite pe podiumurile românești.

Costin POPA

O minune, la Ateneul Român

Nici nu mă gândeam să lipsesc de la concertul Filarmonicii George Enescu din 14 noiembrie de la Ateneul Român, deoarece se cânta Bruckner și încă două lucrări. Ori Bruckner este compozitorul pentru care am simțit încă din fragedă tinerețe, acea rară dragoste la primă audiție, sentiment nealterat, neestompat și neprăfuit de timp și timpuri, ba chiar constant îmbogățit, propulsându-l în universul meu pe un imens pedestal. Nu mă gândeam să lipsesc de la acest concert nici pentru faptul că astfel, în felul meu modest, măcar prin participare, îi puteam sărbători cei 195 de ani de la naștere și omagia plecarea lui pămînteană, de la care s-au împlinit zilele trecute 123 de ani. I-am ascultat muzica de zeci și zeci de ori, cu zeci de orchestre, de aici sau de prin lume, orchestre bune, renumite, modeste sau cu ștaif, cu zeci de dirijori galonați sau la început de drum, necunoscuți sau celebri, care prin interpretările lor, m-au emoționat sau nu, m-au entuziasmat sau nu, dar care întotdeauna mi-a plăcut, și asta pentru că muzica lui Bruckner, prin forța și magnetismul ei reușea mereu să domine stîngăciile care treceau ușor pe un plan minor.

Dar, ce s-a petrecut și ce am auzit în seara zilei de 14 noiembrie la Ateneul Român, nu am mai trăit niciodată. Un adevărat miracol. Un miracol în care muzică, interpreți (orchestră, cor, soliști) și ascultători, au fost conduși de dirijor, prin înțelegerea până la contopire cu esența lucrărilor, direct în univers, care, cutremurat și el, și-a deschis porțile cerurilor. Și într-un crescendo inimaginabil, pe parcursul celor aproape două ore, toată suflarea (conștientă sau nu), parcă a primit binecuvântarea Creatorului. A fost ceva purificator, înălțător, copleșitor. O seară unică, irepetabilă, de o zguduitoare frumusețe, imposibil de cuprins în cuvinte.

Concertul s-a compus din două lucrări, care reprezintă de fapt testamentul său artistic, lucrări în care Bruckner evocă profunda sa credință în divinitatea supremă, cu bucuria și iubirea prin care sărbătorește viața în toată plenitudinea ei.

Prima a fost *Simfonia nr. 9 în re minor* cu cele trei părți din varianta sa originală. În ea totul este monumental. Si tremoloul coardelor, și unisonurile și teme dansate și “beția ritmurilor” și șoaptele și jocul nuanțelor cu pianissimo-urile și fortissimo-urile de o colosală vigoare și timbrele catifelte ale suflătorilor și profundul romantism și candoarea. Si toate acestea într-un crescendo monumental. Un monumental prin mijlocirea căruia dirijorul austriac Gerd Schaller a relevat și simplitatea și frumusețea și strălucirea gradațiilor tensionate, cu meticulozitatea și rigoarea unui matematician dar și cu o largă plasticitate de o nobilă blândețe, încât când a ajuns la punctul culminant, forța și prea plinul de armonii grave a explodat în culori de o lumină orbitoare. La finalul ei, al simfoniei, credeam că mai mult nu se poate. Parcă stătea să-

Gerd Schaller

mi plesnească inima de atâta emoție și trăire. Iar dacă lacrimile nu au plecat din ochi, a fost doar pentru că erau prea mari, monumentale și ele. Dar.... s-a putut și mai mult! Căci au apărut și corul și soliștii alături de orchestră (Un aparat sonor uriaș). Și când dirijorul a ridicat bagheta pentru *Te Deum*, a doua lucrare din program, totul a continuat ascendent: cu începutul abrupt, solemn, puternic la unison al corului cu suflătorii, dublat de tema obsedantă a coardelor; cu forța dominantă ce a cuprins ca într-o îmbrățișare liniștitorul a cappella; cu valuri de ocean sonor, când vigoare, când blând dar maiestuos; cu fine inserții ale temei de o rară frumusețe din *Simfonia a 7-a*; cu Fuga din final, care ni-l dezvăluie pe Bruckner nu numai ca unul dintre cei mai mari simfoniști ai secolului XIX, dar și ca un magistral maestru al contrapunctului, încheind apoteotic această capodoperă; cu

unisonul de la început.

Și mirabila încântare a continuat cu: Orchestra Filarmonicii care a fost la o înălțime calitativă de nebănuț - omogenă, expresivă, cu partidele-i de coarde care au dat fiori și de suflători, impecabil în vigoarea armonică a sunetelor înaurite, cu Corul - curat, vibrant, subtil jongleor al culorilor ritmale, cu soliștii- Gabriela Iștoc, Gabriela Popescu, Adrian Dumitru, Marius Boloș - bine aleși și convingători în partiturile lor sensibile și bineînțelese cu dirijorul Gerd Schaller care, pe lângă faptul că a stăpânit, modelat și condus uimitor întreg ansamblul, a evidențiat cu gravitate și gentilețe fiecare temă, tonalitate, contrast, fiecare grup de instrumente, dezvăluind publicului și marea liniște solară ce răzbește din zguduitoare armonii de nuanțe.

Rar mi-a fost dat să ascult așa ceva.

De fapt, dacă mă gândesc bine, parcă niciodată până acum.

De aceea, simt nevoia ca, metaforic vorbind, să-mi scot pălăria în fața acestui dirijor de mare har care a făcut posibilă O MINUNE.

Doina MOGA

O inedită evoluție concertistică

Sigur că a stârnit oarece rumoare dar și interes - o firească curiozitate dar și un anume dubiu - afișul Filarmonicii bucureștene; în debutul serii de muzică conuse de dirijorul Horia Andreescu, era anunțat *Concertul pentru mandolină, pian și orchestră* de Felix Mendelssohn Bartholdy. Refăcând conexiunile gândului am realizat că este vorba de dublul Concert pentru vioară și pian scris de compozitorul

Horia Andreescu

german în anii copilăriei, o lucrare impresionantă în bună parte dată fiind vârsta fragedă a autorului. Datele viitoarei personalități a artistului romantic se regăsesc însă în simțul melodic și în avântul generos al pasajelor de virtuozitate.

Indiscutabil, recenta versiune a lucrării aduce această partitură mai aproape de marele public de concert, interesat de sonoritățile, de posibilitățile acestui instrument cu totul neobișnuit în marile săli de concert. Căci nu cred că greșesc afirmând că mandolina a apărut cu această ocazie pentru prima oară pe scena Atheneului. Susținerea sunetelor lungi, apanaj al conductului melodic, se realizează în cazul mandolinei în baza aceluși tremolo întreținut prin vibrația mâinii drepte ce animă pana de contact cu corzile instrumentului. Evident, și în acest caz intervin talentul, imaginația și în primul rând sensibilitatea muzicianului performer, cel ce găsește resursele interioare în ceea ce privește definirea sunetului dar și sensul legato-ului; aspecte înafara cărora nici nu poate fi imaginată susținerea liniei

tematic. Mandolinistul israelian Jacob Reuven este un asemenea artist ce dezvoltă în cântul său rigoarea și suplețea arcului melodic. Date fiind aceste daruri ale sale, Reuven este primul mandolinist care reia cu deplin succes o bună parte a repertoriului vioarei; așa cum s-a întâmplat și de această dată, dar în compania minunatului pianist Daniel Ciobanu. Imaginația neliniștită a acestuia din urmă s-a întâlnit cu suplețea expresiei pe care o dezvoltă mandolinistul israelian. În acest fel, o partitură mai puțin captivantă a repertoriului

Jacob Reuven

romantic dobândește un interes aparte dat fiind pitorescul timbral al evoluției concertante dar și imaginația în acțiune, realmente creatoare, a celor doi muzicieni performeri. Trebuie să recunosc, nici nu vreau să-mi imaginez cum ar suna transpus la mandolină, spre exemplu, unul dintre concertele pentru vioară de Beethoven sau Brahms! Dar abonații Filarmonicii au fost pe deplin cucerți de boltirile melodice sensibil definite ale cunoscutei rugi Ave Maria de Charles Gounod, moment oferit în supliment la cererea insistentă a publicului.

În partea a doua a concertului, Horia Andreescu a reluat un opus postromantic de mare succes personal, anume *prima Simfonie în re major* de Gustav Mahler. În ce anume constă succesul acestei realizări? Evident în relația dintre spiritul constructiv pe care-l probează dirijorul și, pe de altă parte, sensibilitatea susținerii, fluența conducerii evoluției în parte episodice a acestei lucrări; o creație atât de specială a postromantismului ce păstrează în acest caz anume trăsături ale clasicismului vienez. Bucuria ar fi fost mai mare dacă

Daniel Ciobanu

secțiunile destinate suflătorilor, lemnelor, alămurilor, din prima parte a lucrării, ar fi fost realizate cu spirită rigoare, cu sporită claritate a atacului, iar aceasta indiferent de dinamica sonoră.

Dumitru AVAKIAN

Concert Junping Quian și Stefan Arnold

Simfonicul săptămânal programat de Filarmonica bucureșteană în cadrul stagiunii ne-a propus pe 28 și 29 noiembrie 2019 un concert în care cei doi invitați ai Orchestrei Filarmonicii George Enescu, dirijorul Junping Quian și pianistul Stefan Arnold, au avut rezervată fiecare partea sa în care a deținut prim-planul și a putut fi aplaudat pentru certele calități tehnico-interpretative pe care le au și pe care melomanii români le-au putut cunoaște în alte ocazii deja.

Menționând, așadar că Junping Quian și Stefan Arnold sunt nume devenite familiare publicului autohton care i-a admirat atât separat cât și în tandem chiar pe scena Ateneului Român, ne îndreptăm atenția către prima parte a concertului desfășurat la final de noiembrie care a debutat cu monumentalul *Concert nr.1 în re minor pentru pian și orchestră* de Johannes Brahms interpretat convingător în această seară de Stefan Arnold alături de Orchestra Filarmonicii

Junping Quian

bucureștene la pupitrul căreia s-a aflat Junping Qian. Remarcând o dată în plus influența laturii pedagogice a activității lui Stefan Arnold asupra evoluției sale artistice, este de notat că pianistul german a impresionat prin construcția partiturii soliste impregnate de specificul limbajului simfonic brahmsian, dominat de echilibru și rafinament, după modelul beethovenian. De altfel, prima parte, *Maestoso* și ultima, *Rondo*, se conturează ca un veritabil omagiu adus stilului „Titanului din Bonn”, în acest sens Stefan Arnold subliniind în versiunea sa interpretativă modul în care virtuozitatea de tip romantic capătă o alură clasică prin estomparea efuziunilor tehnice și atenția acordată mai degrabă frazărilor ample, discursului armonic profund ancorat în tonalitate și travaliul aproape neîntrerupt al succesiunii liniilor melodice dominate de monumental, sublim și unele accente lirice. Acestea au fost mult mai evidente în mișcare mediană, *Adagio*, unde, Stefan Arnold, fin poet al claviaturii a realizat o versiune plină de sensibilitate și rafinament, atribute potențate de tușul elegant al pianistului, care nu a făcut altceva decât să sublinieze gingășia acestui veritabil portret sonor al Clarei Schumann, expresie a iubirii tainice de Brahms pentru fascinanta artistă. Complementând cele notate anterior, firescul cu care Stefan Arnold ne-a introdus în universul brahmsian și foarte buna comunicare dintre solist și dirijor, excelent acompaniator al partiturii solistice, au reprezentat alte aspecte ce m-au determinat să consider ca fiind de un foarte bun nivel artistic versiunea *Concertului nr. 1 pentru pian și orchestră* audiată.

Dacă prima parte a seriei i-a aparținut lui Stefan Arnold, partea a doua l-a avut protagonist pe dirijorul de origine chineză Junping Quian, cel care după ce a făcut dovada că este un foarte bun însoțitor al partiturii solistice dozând inspirat intensitățile orchestrei, a demonstrat și o remarcabilă capacitate de a se impune în fața orchestrei și de a o conduce spre un excurs interpretativ intens și rafinat. Aflându-ne în apropierea Zilei Naționale a României, 1 Decembrie, dirijorul invitat al Orchestrei Filarmonicii George Enescu, a ales să prezinte și o partitură aparținând unui compozitor autohton, aceasta fiind *Odă pentru cor și orchestră* pe versuri de Eugen Jebeleanu de Dumitru Capoianu. Scrisă cu ocazia aniversării a trei decenii de la evenimentul istoric din 23 august 1944 care între timp căpătase alte conotații decât cele inițiale, *Oda* lui Dumitru Capoianu, un omagiu adus românilor care au făcut ca Al Doilea Război Mondial să fie scurtat cu cel puțin șase luni, este o partitură ce alternează fastul specific unei ode cu lirismul și densitatea pe care le regăsim din plin în țesătura partiturii corale, și în același timp lasă se întrevadă preocupările ce au atins și alte tipuri de muzică decât cea contemporană ale compozitorului, fiind de remarcat episoadele cu aspect descriptiv de tip cinematografic. În sensul evidențierii acestei specificități a lucrării, dirijorul Junping Quian a utilizat o gestică adaptată inspirat caracterului opusului, accentuând deopotrivă acele irizări menite a potența climaxurile ritmico-melodice și momentele meditative prin care compozitorul îndeamnă la o interesantă reflecție asupra trecutului nostru. De asemenea, dirijorul chinez, a cărui autoritate în conducerea discursului muzical a fost remarcabilă, a găsit acele modalități prin care

Stefan Arnold

după ampla introducere orchestrală a subliniat complexitatea unei partituri în care nu de puține ori sonoritățile moderne ale comentariului orchestral se întrepătrundeau sau chiar se suprapuneau cu aspectul meditativ și lirismul discursului coral (aici se cuvine amintită evoluția de înalt nivel a Corului Filarmonicii pregătit cu profesionalism de Iosif Ion Prunner).

Ultima lucrare a seriei, *Suita nr. 2 din Daphnis și Chloe* de Maurice Ravel ni l-a înfățișat pe Junping Quian din nou sigur și ferm în conducerea orchestrei, de această dată impresionând prin modul în care a gândit versiunea uneia dintre cele mai cunoscute lucrări ale lui Ravel astfel încât să fie puse în valoare exact acele atribute ce caracterizează stilul compozitorului francez. Astfel, am remarcat la Junping Quian preocuparea pentru construcția rafinată a frazărilor, atenta pregătire a punctelor culminante a lucrării, sublinierea aspectului irizant al liniilor melodice, al căror farmec este dat și de dantelăria arabescurilor din conturul melodic, și nu în ultimul rând, modul în care intervențiile corale apar și se topesc în osmoza sonoră pentru a oferi unul dintre elementele de culoare timbrală atât de tipice limbajului ravelian.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

DESPRE și CU Nicolae Coman

Am fost de nenumărate ori la Palatul Cantacuzino de pe Calea Victoriei, probabil cea mai frumoasă clădire din București, fie pentru a asculta un concert, fie cu treburi la UCMR, care își are sediul acolo, fie pentru a face laudatio unui premiat, fie pentru a primi la rândul meu un premiu. Și de fiecare dată, acest loc atât de familiar și drag mie m-a încântat și emoționat cu aura-i plină de povești adevărate, povești gingaș împletite cu stilul și tonurile picturilor murale de o rară frumusețe. Recent (22 noiembrie), am fost din nou în Aula Palatului, de data aceasta pentru a asista la un eveniment care se înscrie în fireasca cinstire a muzicienilor noștri. Eveniment, pe care l-am perceput ca pe un spectacol ce reeditează una dintre serile din casa lui Enescu, când el, amfitrion, primea în vizită oameni de cultură, oameni de artă, cunoscuți sau debutanți, care își expuneau părerile în conversații, sau creațiile de curând sau de demult finisate prin interpretări. Așa a fost și acum. Aceeași casă, aproape același decor, tot în prezența lui Enescu, doar că de data asta materializată într-o splendidă sculptură de bronz când, într-o atmosferă de caldă prietenie s-a derulat Liedul cu titlul "În memoriam Nicolae Coman". Spun Lied, pentru că desfășurarea după amiezii s-a încadrat perfect în această formă muzicală cultă care, mi s-a părut a fi cea mai apropiată artistului, atât ca așezare în pagină cât și ca gradație emoțională, Lied pe care eu l-aș numi "

cupidonul lui-lieduri tâlmăcite cu eleganță și profundă înțelegere de tânăra soprană Irina Moșu Velciu, acompaniată printr-un subtil dialog de pianistul Roman Manoleanu, cântece care au dezvăluit ascultătorilor pe lângă cunoscutele-i calități componistice și o felurime de procedee subtile de tratare a vocii, ca pe un

instrument muzical de mare și nobilă performanță. Mi-au plăcut toate dar la suflet mi-a rămas "Cântec de zor" pentru duioasa sa melodicitate dar, mai ales, pentru măiestria cu care compozitorul a adus în voce tonurile și vibrațiile timbrale ale tulnicului ca și mândra tristețe a bocetului, atât de specifice folclorului nostru autentic. Au mai urmat două piese de muzică ușoară (pian-voce) și respectiv jazz, ambele pe versurile autorului, ultima menționată beneficiind și de pledoaria bogat colorată a saxofonistului Nicolas Simion, două piese de atmosferă, romantice și very classi. A treia parte a liedului s-a compus, cum aminteam mai devreme, din lansarea volumului de versuri al lui Nicolae Coman numit "Caleidoscop", cu o copertă discret ilustrată cu pictura lui Sorin Nicodim (Noapte și zi) apărută la Editura Brumar din Timișoara, volum oferit în dar celor prezenți de către Lavinia Coman, după alte câteva frumoase cuvinte. Nu cred că a fost cineva printre cei prezenți care să nu fi deschis cartea pe loc, eu nefăcând excepție. Și după o privire aruncată primei poezii intitulată "Totuși noblețea", deabea ajunsă acasă, am citit, fără să las din mână cartea, ca pe un roman răscolitor în care autorul cântă-vorbește în registre și forme muzicale, cu cadențe adânci și armonii profunde despre viață, despre el, despre lume, despre iubirea lui, despre studenți, despre bine, despre rău, despre visuri, despre dureri, despre împliniri și neîmpliniri, despre aproape toate nuanțele sentimentelor lui, cu dezarmantă franchețe, cuceritoare onestitate și domnească demnitate. Impresionante toate aceste confesiuni poetice.

Doina MOGA

Roman Manoleanu, Irina Moșu Velciu, Loredana Târziu, Lavinia Coman, Nicolas Simion

Despre și cu Nicolae Coman ". DESPRE (în prima parte a lui) ne-au vorbit: Doamna inimii lui, distinsa muziciană Lavinia Coman - cu care timp de peste 50 de ani și-a împlinit viața, cu frumusețile, tristețile, bucuriile, temerile, uimirile ei - povestindu-ne cu vibrantă emoție, într-o succintă istorie, despre el ca om, începând de la cum s-au cunoscut (și cum altfel decât tot într-o casă binecuvântată de sincretismul celor două arte, muzica și poezia) ; despre cum "a cântat, în felul lui spontan și totodată îndelung elaborat, lumea în care și-a trăit viața plină de fapte bune, suportând cu înțelepciune și resemnare multe nedreptăți, dureri, frustrări "; despre înclinația lui către comoditate, înghiontită însă "de o voce dinăuntru, poruncitoare, nemiloasă, care îi dicta mereu, când structuri sonore, când ansambluri de cuvinte bine potrivite " și, Robert Șerban, directorul Editurii Brumar din Timișoara care, emoționat, dar convingător, ne-a mărturisit impactul covârșitor pe care l-au avut poeziile lui Nicolae Coman asupra lui, poezii pe care instinctul său artistic le-a așezat în opusul literar care dă tonul pentru tema părții a 3-a din Lied, respectiv cartea. CU, pentru că muzicienii atinși de darul creației își recompun lucrările cu fiecare execuție prin intermediul interpreților, întrucât, muzica, spre deosebire de orice altă artă, există și trăiește doar în timpul prezent, ca și compozitorul ei. Această a doua temă a cuprins partea preponderent muzicală a după amiezii, alcătuită din: șapte lieduri pe versurile Mariane Dumitrescu-mentorul și totodată

PS - finalul însă îi aparține, ca de altfel întreaga seară. Căci... doar a fost prezent, nu? " ...nu-mi cereți să cânt/pe o singură fire./în viața voastră eu/sunt vântul/ care apare și pleacă/fără să dea explicații/care moare într-un loc/și se naște în altul/ fie și numai/ pentru a goni o clipă/norii..."

Recital cameral la UNMB

În cadrul stagiunii de concerte a UNMB, în 19 noiembrie 2019, în sala *George Enescu* a instituției fost programat un eveniment cameral de excepție, în care au fost interpretate lucrări reprezentative ale compozitorilor **Marc Mellits, Dan Buciu și Gabriel Fauré**. Protagonistii recitalului - **Cristina Buciu** (vioară), **Raluca Stratulat** (vioară), **Luiza Iorga** (violă), **Andreea Țimiraș** (violoncel), **Mircea Marian** (violoncel), **Toma Popovici** (pian) și **Adrian Buciu** (flaut), absolvenți valoroși ai UNMB, cu performanțe muzicale recunoscute pe plan național și internațional -, au făcut dovada excelenței interpretative, a talentului și pasiunii cu care abordează muzica de cameră.

În debutul recitalului a fost prezentată (în primă audiere pe o scenă românească) lucrarea compozitorului american **Marc Mellits**, intitulată *Green for 2 Violins, Viola & 2 Cellos*. În cele șase mișcări contrastante din punct de vedere al formei și conținutului: *Emerald, Mantis, Paris, Harlequin, Turquoise, Teal*, autorul dezvăluie un univers artistic cuceritor, în care imaginile muzicale și picturale se îngemănează original, oferind interpreților posibilitatea de a etala un evantai timbral fascinant precum și virtuozitatea

instrumentală. Am admirat în egală măsură bogăția inspirației și ineditul procedeelelor componistice utilizate, dar și performanța interpretativă, materializată într-o colaborare artistică de zile mari, ce a evidențiat valoarea fiecărui muzician în parte, dar și coeziunea ansamblului. Publicul a fost impresionat de frumusețea și varietatea acestei fresce inedite, remarcabilă prin atmosfera poetică și ritmul trepidant al motivelor repetitive, prin lirismul ardent și eferescența pulsației, prin imaginile evocatoare, contrastele dinamice, culminațiile, caracterul festiv și impetuozitatea fără egal a prestației artistice. Versiunea inspirată, plină de elan și strălucire, a fost realizată la parametri optimi prin contribuția violonistelor **Cristina Buciu** și **Raluca Stratulat**, a violistei **Luiza Iorga**, a violonceliștilor **Andreea Țimiraș** și **Mircea Marian**. Am admirat viziunea unitară a ansamblului, manifestată la nivelul ideatic și interpretativ.

Programul a continuat cu lucrarea *Neliniști/Inquiétudes pentru vioară și flaut* de **Dan Buciu**, care i-a avut ca protagoniști pe **Cristina Buciu** și **Adrian Buciu**. Creația tulburătoare, cu profunde semnificații, oferă interpreților posibilitatea de a dezvălui imagini muzicale remarcabile prin

bogăția expresivă, prin combinațiile timbrale inedite și prin problematica existențială dezbătută. Cu toată independența aparentă, evenimentele se succed într-o ordine și unitate de necontestat, în cadrul unui plan ingenios, la nivel armonic, ritmic, arhitectural. **Dan Buciu** este un creator inventiv al viziunii ce știe să perceapă noi raporturi între sunete și culori și să le întruchipeze în ipostaze insolite. Publicul a fost impresionat de originalitatea sonoră și de metamorfoza discursului muzical de la lirism și contemplare meditativă, la

confruntare paroxistică, precum și de calitatea superioară și sinceritatea prestației artistice a duo-ului instrumental. **Cristina Buciu** a dezvăluit plenar talentul, implicarea și experiența bogată ca interpretă (în postură solistică, de membru în ansambluri camerale și concert maestru al unor renumite orchestre americane); la rândul lui, **Adrian Buciu** - cu o apreciată activitate ca pedagog și membru în ansambluri camerale -, a făcut dovada stăpânirii mijloacelor necesare unei interpretări convingătoare, la nivelul cerințelor actuale. Dialogul emoționant al muzicienilor a constituit un bun prilej de a evidenția calitățile de excepție ale lucrării prezentate, dar și viziunea proprie și abilitățile instrumentale.

În încheierea programului am ascultat *Cvartetul cu pian opus 15 în do minor* de **Gabriel Fauré**, lucrare de anvergură din repertoriul cameral. Alături de violonista **Cristina Buciu** s-au aflat violista **Luiza Iorga**, violoncelista **Andreea Țimiraș** și pianistul **Toma Popovici**, interpreți distinși, cu performanțe notabile ca soliști și membri unor formații camerale. Structurată în patru mișcări - *Allegro molto moderato; Scherzo. Allegro vivo; Adagio; Allegro molto*, lucrarea reprezintă o desfășurare organică de o impresionantă coerență, o construcție armonioasă, originală prin proporții, prin expresivitatea și profunzimea semnificațiilor. Prestația de excepție a cvartetului instrumental a demonstrat convingător că muzica lui **Fauré** este admirabil construită, clară, expresivă, vie. Artiștii au evocat cu fantezie și măiestrie universul sonor al compozitorului, evidențiind bogăția inspirației melodice, eferescența ritmică, originalitatea armonică, ineditul scriiturii instrumentale și caracterul poetic al discursului muzical. Au dat dovadă de mobilitate, virtuozitate și vervă cuceritoare în redarea imaginilor muzicale contrastante, derulate adeseori într-un ritm amețitor. Pe parcursul întregului recital am admirat în egală măsură calitatea înaltă a fiecărui muzician în parte, dar și comunicarea artistică de excepție, animată de pasiune și dăruire, precum și de dorința interpreților de a omagia frumosul, binele și adevărul. Evenimentul de la UNMB a demonstrat că muzica are capacitatea de a întruchipa lumea în multiple ipostaze; de aceea, artiștii au ales să evoce bucuria, generozitatea și laturile luminoase ale vieții. Interpretarea a electrizat publicul, prin expresivitate, dăruire, rafinament, prin virtuozitate, vigoare, prin bun gust, fantezie, dezinvoltură și strălucire.

Carmen MANEA

Compozitori laureați la Geneva

Creat în 1939, „Concours international de Musique de Genève” este unul dintre cele mai importante concursuri internaționale de muzică. Acesta își propune să descopere, să promoveze și să susțină talente tinere, oferindu-le resurse și oportunități pentru a-și dezvolta o carieră internațională.

Premiile au fost decernate pe 15 noiembrie, când a avut loc finala secției de compoziție a celei de-a 74-a ediții a Concours international de Musique de Genève, câștigători fiind, ex-aequo, compozitorul columbian Daniel Arango-Prada (în vârstă de 32 de ani), pentru lucrarea sa *Dune* și compozitoarea niponă Hinako Takagi (în vârstă de 30 de ani), pentru lucrarea *L'Instant*. Premiul al treilea revine coreeanului Hyeon Joon Sohn (în vârstă de 33 de ani), pentru piesa sa *The Living Reed*. Juriul concursului de la Geneva a selectat în primăvara anului curent lucrările celor trei finaliști din cele nu mai puțin de 60 de lucrări înscrise, primite din întreaga lume (23 de țări, 50 de bărbați, 10 femei, cu vârste cuprinse între 19 și 39 de ani). Tema impusă pentru candidații înscrși la Concursul de compoziție din 2019 a fost un concert pentru oboi și orchestră. Cele trei lucrări selectate au fost interpretate în finala cu public din 8 noiembrie a.c. de oboiștii Matthias Arter, Philippe Grauvogel și Ernest Rombout, alături de care s-a aflat Lemanic Modern Ensemble, orchestră dirijată de Pierre Bleuse.

Această ediție a concursului de la Geneva a fost dedicată compoziției și percuției. Competiția secțiunii percuție a avut loc între 11 și 18 noiembrie și s-a încheiat cu o gală în 21 noiembrie (a.c.) la Victoria Hall, cu Orchestre de la Suisse Romande, sub bagheta lui Julien Leroy. 34 de tineri percuționiști din întreaga lume au încercat să câștige unul dintre prestigioasele premii ale competiției, care sărbătorește 80 de ani în acest an. Premiul întâi la secțiunea Percuție a revenit lui Hyeji Bak (în vârstă de 28 de ani, din Coreea de Sud). Premiul al doilea l-a primit Marianna Bednarska (25 de ani, Polonia) iar al treilea premiu Till Lingenberg (22 de ani, Germania/Elveția).

La ediția din 2020 Concursul de la Geneva va fi dedicat violoncelului.

Norela-Liviana COSTEA

Interviu cu Cristian Lupeș

Laura Mânzat: *Domnule Cristian Lupeș, ați preluat de curând funcția de Director al Filarmonicii de Stat din Sibiu și ați adus un suflu nou, o notă personală pe care am remarcat-o deja la concertul de deschidere a stagiunii. Aș spune, o grijă deosebită față de public dar și față de instrumentiștii din orchestră, alături de care ați stat aseară până în ultimele clipe, înainte de concert.*

Cum ar putea fi schițat portretul managerului-prieten al interpreților și al publicului? Ce calități trebuie să aibă un astfel de om?

Cristian Lupeș: Mai degrabă mă consider coleg, pentru că încerc să îmi construiesc o relație în primul rând profesională. Relațiile formale întotdeauna sunt cele mai eficiente și eu sunt, desigur, adeptul lor. Cele de prietenie sunt întotdeauna încărcate de emoție. Iar eu vreau eficiență. Țelul meu ca manager este de a crește calitatea instituției, de a aduce cât mai mulți bani, cât mai mult public, și asta se face printr-o colaborare cât mai eficientă între noi. Dar această relație colegială, formală, nu înseamnă neapărat crispate sau tensiune. Profesionalismul se poate manifesta și într-un mod relaxat care să sporească eficiența ulterioară. Am inițiat deja și niște întâlniri cu șefii de partide prin care analizăm concertul serii precedente. Și dacă detectăm motivele pentru care la un moment dat un grup a excelat, vedem dacă putem să aplicăm ceea ce au făcut ei, și celorlalte partide. Nu caut neapărat greșeala... cam asta ar fi relația mea cu orchestra pe care încerc să o dezvolt.

L. M.: *Mai ales că managerul orchestrei este și dirijor...!*

C. L.: Da, cei din orchestră știu asta pentru că noi colaborăm încă din 2009. Când e nevoie, dacă există vreun dirijor lipsă, eu pot desigur să îi sprijin, făcând niște repetiții pe partide, făcând niște lucruri tehnice. Astfel încerc să le arăt că sunt o parte a colectivului, nu doar un om care decide și care mai ales poate să realizeze niște lucruri pe care pot să le propună chiar ei. Care ar fi instrumentele cele mai bune pentru ei, cum am putea îmbunătăți niște zone acustice în sală, de exemplu. Și care ar fi cele mai bune metode de a crea relații excelente între membrii orchestrei.

L. M.: *Nu v-am întrebant întâmplător toate aceste lucruri, ci pentru că aseară am ascultat un concert de deschidere de stagiune cu sala arhiplină, Sala Thalia, cu aplauze care au durat minute în șir și cu personalități pe scenă. Cum ați descrie acest concert de debut de stagiune și de mandat?*

C. L.: M-am bucurat foarte mult de succesul concertului de aseară, datorat desigur și repertoriului, s-a cântat Brahms și Beethoven. Probabil că la toate Filarmonicile din lume, stagiunea care tocmai a început îi este dedicată lui Ludwig van Beethoven. Anul viitor se vor implini 250 de ani de la nașterea compozitorului, deci 2020 va fi un Beethoven. Am avut și o "vedetă" a dirijatului românesc, pe Horia Andreescu care a prezentat celebra *Simfonie a-5-a*. În partea întâi a fost Dublul de Brahms.

L. M.: *Am apreciat încă o idee interesantă, aceea de a alătura un maestru al violoncelului, pe Leonid Gorokhov și o tânără în plină ascensiune, Ioana Goicea, un talent promițător. Înțeleg că urmăriți și prezentarea unor tineri deosebiți în fața publicului din Sibiu?*

C. L.: Desigur. Iar Ioana și-a confirmat valoarea prin premiile pe care le are la mai multe concursuri internaționale, ultimul dintre ele Regina Elisabetha. Evident că avem nevoie să susținem generația de mâine. Până la urmă, dacă nu oferim șanse începătorilor de azi, vom rămâne fără maestrul de mâine... Am simțit acest lucru și eu, când eram la început. Îmi amintesc cât de importantă era orice mână întinsă, orice

sprijin. Pentru că altfel, e foarte complicat să te dezvolti de unul singur acasă. Și vrem, la Sibiu, să creștem calitatea orchestrei, pe de o parte aducând maestrul dar pe de altă parte, din când în când, să dăm șanse tinerilor.

L. M.: *Stagiunea care începe acum la Sibiu, are un titlu original: "Beethovenescu" – o combinație între Beethoven și Enescu. Defapt un omagiu adus lui Ludwig van Beethoven, aniversat anul viitor dar și o reamintire a prezenței din umbră, ca să spun așa, printre noi, a lui Enescu. Cum a prins contur această idee și cum își pune ea amprenta pe întreaga stagiune?*

C. L.: În stagiunile trecute repertoriul românesc era foarte puțin prezent, din păcate. Și această alăturare a lui Beethoven cu Enescu, ajungând la această glumă, "Beethovenescu", a avut mai multe motive. În primul rând omagierea lui Beethoven dar și reamintirea că la început de stagiune, orchestra a participat pentru prima dată în Festivalul Enescu la București cu un repertoriu de muzică contemporană și românească. A fost și o încercare pentru toată lumea de a conștientiza că muzica românească e importantă. De aceea l-am luat pe Enescu ca simbol al compoziției românești.

L. M.: *Știu că muzica zilelor noastre și creația de azi, cu tot ceea ce aduce ea nou, este foarte apropiată de sufletul d-voastră. Are*

loc și muzica contemporană în această stagiune dominată, în cel mai frumos sens al cuvântului, de personalitatea lui Ludwig van Beethoven? Am văzut că aproape în fiecare concert se va cânta ceva din creația acestui compozitor.

C. L.: Da, evident. Vor fi lucrările cele mai relevante ale lui Beethoven și stagiunea se va încheia cu un spectacol, un show multi-media dedicat lui Beethoven, în colaborare cu Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu. În același timp, există muzică românească, chiar și muzică nouă în stagiune. Deja în Festivalul Enescu am mers cu lucrări din Muzica Secolului 21, un experiment puțin contestat de publicul mai tradiționalist din Sibiu, dar primit cu bucurie de publicul tânăr și chiar cu entuziasm la București. Vor fi și în această stagiune lucrări din muzica românească contemporană. Încercăm să obișnuim treptat publicul și cu muzica nouă, pentru că altfel ne întorcem la mersul cu diligența până la Viena când există avioane.

L. M.: *Care sunt direcțiile sau capitolele din structura stagiunii și ce personalități veți aduce?*

C. L.: Aici stagiunea se împarte calendaristic în trei, avem trei trimestre. Am debutat cu Horia Andreescu, cum s-a văzut aseară, apoi avem concertele săptămânale cu câteva vârfuri așteptate de public cum ar fi Concertul de Crăciun sau Concertul de Anul Nou, acestea sunt concerte vândute de două, trei ori. Apoi ar fi Concertul de 1 decembrie, de Ziua Națională pe care îl vom face cu muzică românească exclusiv,

și așteptările mele se îndreaptă spre câțiva dirijori care au venit la Sibiu foarte rar, cum ar fi Horia Andreescu sau vor veni pentru prima dată aici, și am reușit să îi conving pe Cristian Mandeal, pe Camil Marinescu, pe Tiberiu Soare. Orchestra va beneficia astfel de sprijinul și de inspirația unor dirijori consacrați.

L. M.: *Să vorbim puțin și despre publicul din Sibiu, pe care începeți să-l cunoașteți... și sunt sigură că i-ați pregătit niște modalități noi de a-l atrage în sala de concerte, cu atât mai mult cu cât Sibiul este și un oraș turistic.*

C. L.: Încercăm desigur să ne raportăm și la zona turistică dar în același timp, sibienii sunt mari iubitori de artă și de muzică mai ales. Foarte rar se întâmplă să nu vindem biletele integral, motiv pentru care acum câțiva ani s-a construit o structură în spatele scenei, pentru a suplimenta numărul de locuri. Vrem să ne îndreptăm anumite programe și spre zona turistică, unele legate de Târgul de Crăciun și

avem o serie de invitați dar și muzicieni din orchestra noastră care vor susține o serie de concerte camerale, denumite "Concertele Târgului de Crăciun". Așadar turiștii care vin să se bucure de magia sărbătorilor, vor putea beneficia și de aceste concerte care se vor desfășura în mai multe locuri ale Sibiului. Încercăm astfel să reinviem și tradiția sibienilor care cântau acasă în duo, trio sau cvartet, iar locurile unde se va cânta sunt relevante pentru Sibiu. Această stagiune camerală se va chema "Cameralele Sibiului". La Sibiu se cântă în biserici, se cântă în Muzeul Brukenthal, se cântă în frumoasa sală festivă de la Biblioteca Astra, în Sala Oglinzilor de la Forumul Democrat German. Sunt foarte multe locuri unde se cântă cameral, și noi avem Sala Mica a Filarmonicii. Chiar și orchestra va mai ieși din Sala de concerte în Piața Mare a Sibiului sau poate în Muzeul Astra. Mi-ar plăcea să ajungem să cântăm inclusiv la Bălea Lac!

Interviu de **Laura MĂNZAT**

Soprana Aida Abagief - O ultimă reverență

În 31 octombrie 2019 a părăsit „scena vieții” soprana Aida Abagief, personalitate muzicală complexă care a lăsat urme adânci în arta muzicală. Cea care avea să primească la botez un nume predestinat – Aida, s-a născut într-un ținut binecuvântat, pe Valea Prahovei, la Comarnic, în 14 iunie 1936. Fiind înzestrată cu o voce deosebită, la terminarea liceului și-a îndreptat pașii spre Conservatorul Ciprian Porumbescu din București, urmând secția canto, între anii 1954-1959, la clasa renumitei soprane și pedagog, Arta Florescu. Peste ani, distinsa și exigenta profesoară avea s-o descrie cu mândrie, pe discipola sa, în *File de jurnal* (1983), astfel: „Autoritatea scenică perfectă a acestei cântărețe, stilul ei maiestuos și ireproșabil, siguranța impecabilă a unei tehnici ideale fac din Aida Abagief o artistă de un rar interes și de o calitate de prim ordin”.

Aida Abagief a avut privilegiul de a fi îndrumată în Conservator, alături de Arta Focescu, de renumiți regizori ai scenei lirice românești: Hero Lupescu și Panait Victor Cotescu, precum și de dirijori de marcă: Jean Bobescu și Emil Rosensteck.

Carierea solistică și-a început-o la Constanța, la Teatrul Liric, unde o întâlnim între anii 1960-1964. În următorii ani va activa la București, ca solistă la *Opera Română* și la Ansamblul Armatei (1964-1967), la *Teatrul Muzical* din Galați, (1967-1969). Va reveni în orașul în care a debutat, la Constanța, unde avea să funcționeze la *Teatrul Liric*, din 1969, până în anul 1987.

Personalitate puternică, timp de 27 de ani a realizat o carieră demnă de invidiat, angajându-se cu pasiune și tenacitate în studiul rolurilor cele mai diverse. Iată cum o descria renumitul muzicolog Alfred Hoffman într-un articol apărut în *România liberă* din anul 1977: "În spectacolele prezentate la Teatrul Muzical din Constanța, se relevă cu precădere prestația scenică și frumusețea vocii cu o tehnică ideală, cât și farmecul Aidei Abagief, cântărețea a cărei apreciată carieră solistică a depășit granițele țării."

Aida Abagief a fost poate, una dintre puținele soprane care a abordat cu ușurință roluri de mare anvergură din operă, îndreptându-se în același timp și înspre rolurile de operetă, în care se angaja cu pasiune, dovedind și calități actoricești de excepție.

Prin frumusețea deosebită, inteligența muzicală, vivacitatea jocului, Aida Abagief s-a impus în scurt timp în peisajul muzical al Constanței, devenind o "răsfățată" a publicului constănțean care o numea simplu și familiar: Aida.

În cei 27 de ani de activitate artistică, a evoluat în 2263 de spectacole de operă, operetă și concerte. având ca parteneri vedete ale scenei lirice românești: Petre Ștefănescu Goangă, Dan Iordăchescu, Nicolae Herlea, David Ohanesian, Ludovic Spiess, Octav Enigărescu, Ion Piso, Valentin Teodorian, Eugen Finățeanu, Ion Buzea. Parteneri din strănătate i-au fost soliștii de notorietate: Peter Glossop, Nicola Martinucci, Pedro Lavirgen, Vladislav Piavko, Irina Arhipova, Gomez.

Aida Abagief a participat la numeroase competiții internaționale, unde a primit numeroase premii și distincții: premiul I la Concursul Internațional de Canto de la Barcelona, 1968, premiul III la Concursul Internațional de Canto de la Montreal-Canada, 1970. O recunoaștere internațională deosebită a fost includerea sa în *Enciclopedia cântăreților de operă din întreaga lume*, editată la Capetown, 1990. În țară, numele Aidei Abagief este prezent în lexiconul *Interpreți din România*, aparținând cunoscutului muzicolog Viorel Cosma.

În paralel cu activitatea artistică, Aida Abagief a fost permanent preocupată de latura pedagogică, descoperind și îndrumând vocile unor viitori mari artiști: Vasile Moldoveanu, care a devenit solist la Metropolitan Opera din New York și Florin Diaconescu – solist la Opera Națională din București.

Începând cu anul 1990, o vom întâlni pe Aida Abagief ca profesor de canto la Liceul de Artă din Constanța, unde timp de opt ani se va angaja cu o pasiune extraordinară în educarea unor tinere vârstare.

Din 1998, va activa ca profesor la *Facultatea de Arte* – nou înființată în cadrul Universității *Ovidius*, având o contribuție importantă în demersurile făcute pentru înființarea specializării "canto". Putem afirma că în personalitatea Aidei Abagief întâlnim o îmbinare ideală între "autoritatea scenică" și "autoritatea didactică", fiind o demnă urmașă a maestrei sale mult prețuite, Arta Florescu, a cărei metodă de lucru a stăpânit-o, îmbogățind-o mereu cu propria sa experiență.

Aida a fost înzestrată cu însușirile unei Dive în adevăratul sens al cuvântului: charismă, talent, frumusețe, dublate de un temperament debordant.

Dragă Aida, vei rămâne mereu în memoria și în sufletele noastre!

Mariana POPESCU

Microstagiunea camerală ARCHAEUS

Vârsta umană de treizeci și patru de ani este cea a deplinei maturități creatoare, a înțelegerii holistice, a comuniunii între suflete care gravitează în jurul unor idealuri similare. În condițiile în care necruțătorul test al timpului ne supervizează parcursul sinuos al existenței, unul din cele mai longevive ansambluri camerale românești, Atelierul de Muzică Contemporană ARCHAEUS a împlinit și el, în acest octombrie, treizeci și patru de toamne. În 1985, vechindu-i "venirea pe lume", pianista Rodica Dănceanu, cellista Anca Vartolomei și percuționistul Alexandru Matei s-au alăturat compozitorului Liviu Dănceanu, cel care i-a formulat conceptul ființial, aureolat de numele pe care avea să-l poarte abia născuta formație și implicit cei șapte viitori membrii ai săi, "Archaeii".

Și iată că data primului recital al noii **Microstagiuni de muzică contemporană ARCHAEUS**, 5 octombrie 2019, consfințește continuitatea formației, prin ale cărei "mâini" unite au trecut multe opusuri în primă audiere absolută, creații care, ulterior, și-au adjudecat un loc în parcursul memoriei selectivă a auditoriului. Evoluând pe scena Sălii mici a Ateneului Român, Anca Vartolomei, Rodica Dănceanu, Ana Maria Radu, Ion Nedelciu, Șerban Novac, Marius Lăcraru și invitata acelei seri – percuționista Alina Trifu, sub bagheta lui Mircea Pădurariu, au acoperit interpretativ o arie stilistică variată, care a înglobat creații de referință pentru fiecare din autorii prezenți pe afiș.

Duplum for Traiect aparținând lui Valentin Petculescu a conferit vioarei lui Marius Lăcraru și clarinetului lui Ion Nedelciu un rol egal în decursul acestei monostructuri atonale, pentru ca, prin contrast, versatilitul *Multiversum* pentru vioară solo, semnat de Liviu Dandara, să evidențieze multiplele atu-uri combinatorii ale unor trasee melodice ornamentate cu un bogat arsenal de efecte sonore, pe principiul "operei deschise". De menționat faptul că prima audiere a lucrării lui Dandara – datată 1983 – a fost încredințată aceluiși violonist Marius Lăcraru, la fel cum *Celliphonia* lui Călin Ioachimescu a fost dedicată violoncelistei Anca Vartolomei, probându-le amândurora virtuozitatea instrumentală și suflul expresiv.

Axul de echilibru al recitalului din 5 octombrie, piesa Diane Rotaru, *Silence is ornament*, le-a permis Archae-ilor (Marius Lăcraru – vioară, Anca Vartolomei – violoncel, Ana Maria Radu – oboi, Ion Nedelciu – clarinet, Alina Trifu – percuție) să exploreze timpul muzical, configurând un discurs heterofonic cu iz arhaic. I-a urmat *Celliphonia*, investită de către autorul său cu atributele unui veritabil concert pentru violoncel și bandă, dificultatea partiturii reliefând din plin potențialul anvergurii solistice a Ancăi Vartolomei.

Pentru final, membrii ansamblului s-au oprit la *Memorialis*-ul lui Liviu Dănceanu, un "memorial" al diacroniei stilurilor muzicale, rezumate sub auspiciile aceluși umor rafinat, inconfundabil, al compozitorului.

Mulțumind ARCHAEUS-ului pentru debutul unei microstagiuni ce se anunță a fi extrem de interesantă, îi urăm

să i se adauge vârstei recent împlinite ani mulți, în care bucuria împărtășirii muzicii contemporane să se reflecte la fel de irezistibil ca și până acum!

Loredana BALTAZAR

Festivalul Archaeus

Ajuns la ediția a XXI-a, Festivalul Archaeus este astăzi un prilej de sărbătoare a artei contemporane și nu numai, un eveniment în care iubitorii muzicii pot surprinde cu plăcere deosebite conexiuni între culoare și sunet, cuvânt și sunet sau între stiluri diametral opuse din punct de vedere al mijloacelor de expresie dar unite prin idealurile estetice urmărite de dramaturgia lor.

Înființat cu mai bine de două decenii în urmă și aflat de această dată sub semnul aniversării a 65 de ani de la nașterea celui care a pus bazele fenomenului Archaeus, compozitorul Liviu Dănceanu, dispărut poate prea repede dintre noi, Festivalul Archaeus desfășurat pe 23 și 24 noiembrie 2019 în ambianța primitoare a Centrului Național de Artă Tinerimea Română și-a păstrat coordonate precum reflecția asupra căutărilor imaginare sau nu, aspirația spre excelența interpretativă, determinată

deschidere spre confluența diferitelor arte, atât de dragă lui Liviu Dănceanu, ori complexitatea expresivă a manifestărilor incluse în program. Având aceste repere, Festivalul Archaeus a debutat pe 23 noiembrie, cu o primă seară care a avut în centrul său tocmai personalitatea creatoare a lui Liviu Dănceanu, pe care am redescoperit-o, o dată în plus, în fațete foarte diverse. Astfel, asemenea unei rame, împrumutată din complexe

forme muzicale, seara a început și s-a încheiat cu două proiecții cinematografice ale scurt-metrajelor *Babel* și *Serenada* a căror coloană sonoră a fost semnată de Liviu Dănceanu, ca rod al colaborării sale calde cu regizorul Radu Igazsag. Dacă *Serenada* ne-a descoperit latura jovială, ludică a personalității creatoare a lui Liviu Dănceanu, *Babel*, o reinterpretare modernă și sintetică a celebrului mit, ne devoalează un Liviu Dănceanu complex și excelent mânuitor al tehnicilor de compoziție contemporană prin intermediul cărora redă muzical, în cheie descriptivă, nașterea unei limbi unice dintr-un veritabil haos izvorât din punerea la un loc a mai multor individualități. Tot ca o reflectare a personalității creatoare a lui Liviu Dănceanu am mai putut asculta în prima seară miniatura *Americanii* din ciclul *Exerciții de admirație op. 101*, în interpretarea de înalt nivel artistic realizată de duo-ul alcătuit din pianista Rodica Dănceanu și clarinetistul Ion Nedelciu, membri ai ansamblului Archaeus, care au dovedit o naturalețe a frazărilor și un mod inspirat de a reliefa expresia partiturii ce surprinde cu rafinament anumite specificități ale culturii muzicale americane.

Completată muzical de interpretarea unei alte miniaturi, *Andante* pentru vioară și pian de Yohanan Chendler, a cărei versiune a fost realizată în această seară de Marius Lăcraru și Rodica Dănceanu, care au subliniat cu eleganță, alura de veritabilă nocturnă modernă a partiturii din

care nu lipsesc aluziile la folclorul evreiesc, prima seară a mai cuprins un foarte intens microrecital de poezie ce a avut-o protagonistă pe actrița Viorica Vatamanu, care a impresionat în fragmentul din spectacolul Creanga de Aur prin modul asumat, convingător, plin de esență cu care, trecând prin filtrul propriei personalități, a recitat, declamat, povestit sau șoptit, când veselă când tristă texte aparținând deopotrivă poezilor români și străini de primă mărime precum Nichita Stănescu, Lucian Blaga, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Ana Blandiana, Federico Garcia Lorca, ș. a., dar și lumii religioase (Ieremia, Iezechel, Ecleziastul, Sf. Ap. Pavel), într-o tulburătoare simbioză a sacrului cu profanul.

Aceeași simbioză între cele două categorii ontologice fundamentale s-a regăsit și în a doua seară a Festivalului Archaeus, pe 24 noiembrie, când sub genericul *Culorile muzicii între sacru și profan*, i-am admirat pe membrii ansamblului Archaeus ce ne-au redescoperit o a doua latură a preocupărilor lor repertoriale reprezentată de interpretarea și readucerea în actualitate a lucrărilor din ceea ce numim muzica veche europeană, atât apuseană cât și răsăriteană. Potențată de vernisajul expoziției cu titlul omonim în care tablourile semnate de Dorina Novac, Cristina Istrate, Alexandrina Stroe și Valentin Baban au fost așezate în jurul spațiului de concert, muzica celor de la Archaeus ne-a purtat mai întâi în sfera sacrului. Astfel formula interpretativă alcătuită din Rodica Dănceanu (pian), Anca Vartolomei (violoncel), Șerban Novac (fagot), Marius Lăcraru (vioară), Ion Nedelciu (clarinet) și Sorin Rotaru (percuție) ne-a introdus în atmosfera specifică spațiului sacru al bisericii ortodoxe românești prin lucrarea *Flori* a lui Dan Voiculescu, pentru toacă, și apoi printr-o succesiune de câteva lucrări bizantine aparținând lui Eustatie de la Putna, Macarie Ieromonahul și Dimitrie Suceveanu interpretate în aranjamentele realizate de Liviu Dănceanu care au maximizat caracterul melismatic al liniilor melodice principale și au evidențiat importanța prezenței isonului în construcții menite a aduce acea stare de rugăciune și de conexiune din spațiul sacru evidențiat și de perfecta sincronie a muzicii cu imaginea tablourilor aparținând zonei de artă bizantină.

Precedată de puntea reprezentată de momentul cu totul special al interpretării vocale a unui imn catolic de către membrii ansamblului Archaeus, ultima parte a seriei a stat sub semnul muzicii baroce, interpretate convingător și cu rafinament de către violoncelista Anca Vartolomei și fagotistul Șerban Novac, care ne-au propus o succesiune de momente camerale ce au complementat zona laică a ambianței picturale, prin bogăția ornamentală, eleganța, rigoarea și farmecul liniilor melodice atât de caracteristice stilului baroc prezente în lucrările selectate de cei doi protagoniști aparținând unor compozitori reprezentativi ai epocii precum J. B de Boismortier, J. S. Bach, B. Marcelo sau A. Vivaldi. Încheiată din punct de vedere muzical în tonuri luminoase, optimiste prin muzica jovială a compozitorului V. Bruns (compozitor de la începutul secolului XX), cea de-a doua seară a Festivalului Archaeus a tras cortina peste ediția a XXI-a a acestuia prin incitanta și succinta disertație a lui Mihai Novac pe tema confluențelor dintre sacru și profan ca ideal artistic și estetic, această simbioză reliefându-se în final ca una dintre temele prezentei ediții a Festivalului Archaeus. De altfel, aș nota că în spiritul ideilor și principiilor lui Liviu Dănceanu, Festivalul Archaeus a propus o frumoasă confluență a artelor menită a celebra arta în sine și în bunul gust artistic ce se regăsește în egală măsură în măiestria cu care sunt folosite cuvântul, imaginea, culoarea sau sunetul.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Regăsind armonia

Una dintre formațiile de renume ale lumii, grupul vocal The King's Singers, a lansat la Opera Română din Cluj noul lor album, *Finding harmony*, în cadrul unui turneu de promovare al acestui disc. Denumit de ziarul The Times „The superlative vocal sextet” grupul, fondat cu peste 5 decenii în urmă, este un brand cunoscut în întreaga lume, celebru prin calitatea interpretării, prin șarmul scenic, prin vastitatea și diversitatea repertoriului.

Acestea au fost și principalele calități apreciate de publicul clujean (care se află la a doua întâlnire cu muzicienii britanici). The King's Singers are în componența sa doi contratenori, un tenor, doi baritoni și un bas și încântă prin măiestria vocală, prin omogenitatea sonoră, prin sunetul cultivat timbral, prin exactitatea și impecabilul control al intonației și al intrărilor. Turneele lor i-au purtat prin cele mai variate părți ale lumii, incluzând și locații de top precum Carnegie Hall, Royal Albert Hall etc., din vitrina trofeelor strălucind două premii Grammy, un Emmy și locul deținut în The Gramophone Hall of Fame.

Repertoriul lor cuprinde muzică renescentistă, barocă, clasică, romantică și modernă, inclusiv multe piese dedicate lor de somități ale artei componistice contemporane precum John Tavener, Toru Takemitsu, Richard Rodney Bennett, Luciano Berio, Georg Ligeti etc.

Una dintre cele mai aplaudate piese a fost o excursie prin istoria muzicii, de la Bach la John Cage, în 9 minute, hazlie

și spectaculoasă în sonoritățile prelucrărilor inspirate cu măiestrie din stilul compozitorilor citați. Minunat interpretate au fost și piesele lui Francis Poulenc și Michel Legrand, dar și prelucrarea celebrei piese mexicane „Cielito lindo”, ori o spectaculoasă versiune a piesei „Oh, I can't sit down” din *Porgy & Bess* de Gershwin. În mod original și pătrunzător a sunat și aranjamentul piesei „Yesterday” a Beatlesilor, care a

căpătat noi valențe timbrale și armonice, fără a știrbi cu nimic imaginea atât de emblematică a originalului. Nu au lipsit și momente „exotice”, cum ar fi prezentarea unei piese vechi de 1000 de ani, din muzica georgienilor. Impresionante au fost și cele două bisuri, „Stille nacht” și „Danny boy”, care realmente au entuziasmat publicul prezent în număr mare, care parcă nu îi mai lasă să plece pe tinerii artiști britanici, cucerit de arta lor vocală și de prezența scenică antrenantă și simpatcă, prezentările făcute pe rând de membrii grupului, inclusiv în limba română, având și aspecte serioase – precum aspirația de a regăsi armonia și echilibrul în lume, ori critica politicilor inflexibile făcute în detrimentul umanității, dar și teme actuale privite cu ironie și umor, cum ar fi Brexitul.

De apreciat faptul că acest concert face parte dintre puținele inițiative private în domeniul muzicii clasice, fiind produs de Notes&Ties, o fundație culturală din Cluj fondată inițial pentru susținerea Concursului de Interpretare „Gh. Dima”. Felicitări și succes pe mai departe!

C. MIHAI

Johnny Răducanu Redivivus

Afirmam cu convingere, într-un interviu solicitat mie după încheierea celei de a șaptea competiții a jazzului de la Brăila (18-20 octombrie 2019) că *actuala ediție* a FESTIVALULUI-CONCURS INTERNAȚIONAL de JAZZ „JOHNNY RĂDUCANU” a fost, incontestabil, una de top: prin calitatea competitorilor, prin justețea evaluărilor pronunțate de juriul competent, dar și prin pregnanța recitalurilor *hors concours* oferite seară de seară în Festival. Particularități favorizate odată în plus de ireproșabilul profesionalism al organizării – asigurată de **Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale**, în benefic parteneriat cu **Consiliul Județean Brăila** și cu **Primăria Municipiului**, cu sprijinul logistic al **Teatrului „Maria Filotti”**, unul dintre cele mai impresionante – sub aspect arhitectonic și nu numai – lăcașuri-gazde ale artei dramatice românești.

Urmând unei exigente preselecții, paisprezece competitori au primit îndreptățirea de a se confrunta în finala propriuzisă... Luând în considerare nivelul valoric apreciabil etalat de toți concurenții, deloc facilă s-a dovedit a fi misiunea juriului de a-i departaja întru distribuirea generoaselor recompense, pe cei mai buni dintre cei buni: **Trofeul Johnny Răducanu** (5000 €) încredințat formației „Act” (Irlanda, Marea Britanie, Spania), **Premiul pentru cea mai bună formație** (3000 €) dobândit de „Playground Quartet” (Germania), **Premiul pentru cel mai bun solist vocal** (2500 €) adjudecat de vocalista **Judyta Anna Pisarczyk** din Polonia, **Premiul pentru cel mai bun instrumentist** (2500 €) câștigat de saxofonistul italian **Vittorio Cuculo**; ghtaristei italiene **Eleonora Strino**, autoare a piesei „Senza e ce sta” i s-a convenit **Premiul pentru cea mai bună compoziție** (2500 €), după cum trompetistului **Francesco Fratini**, tot din Italia, i s-a înmănat **Premiul pentru cel mai promițător tânăr interpret** (2500 €). Un palmares acreditat de **Juriul de specialitate** compus din **Ionel Tudor** - președinte, **Michael Crețu**, **Mircea Tiberian**, **Johnny Bota**, **Dan Spînu**, **Doru Ionescu** și subsemnatul, un palmares legitimând notorietatea internațională, crescândă an de an, a emulației brăilene consacrată artei jazzului! Și deopotrivă notabil, faptul că nu puține dintre creațiile de marcă ale compozitorului care a dat numele manifestării, au fost reactualizate și redimensionate sonor-expresiv de tinerii care și-au disputat menționatele gratificații.

Semnificativ de consemnat, **Festivalul „Johnny Răducanu”** de la Brăila a coincis cronologic în mare măsură cu „**Zilele jazzului maghiar la București**” (16-19 octombrie) – inițiat / concretizat în pagină organizatorică, binemeritând un sincer bravo, de către **Institutul Balassi** ca și cu turneul întreprins în România (17-19 octombrie, la București în sala „Teatrelli”, la Brăila pe podiumul Festivalului și la Tg. Mureș în Clubul „Jazz&Blues”) de către reputatul grup ungar „**Bohem Ragtime Jazz Band**” din Kecskemet. Un octet ce și-a consolidat faima europeană, trecând însă și dincolo de ocean, în cei 35 de ani de activitate neîntreruptă, cu o discografie care numără până în prezent – NB! 27 de albume (LP-uri, casete magnetice, CD-uri, DVD-uri), după cum unele dintre înregistrările grupului au fost preluate în 17 antologii discografice, inclusiv în DVD-uri. Cât privește prezențele internaționale ale acestui fulminant colectiv artistic, putem considera grupul drept un veritabil globe-trotter pe meridianele jazzului, cu apariții în Anglia, Austria, Cehia, Finlanda, Franța, Grecia, Olanda, Croația, Polonia, Germania

(unde a concertat în 28 de orașe!), Norvegia, Italia, Serbia, Elveția, Slovacia, Canada, Statele Unite ale Americii, precum și în România, cu evoluții pe scene din Brașov, București, Gărna, Cluj, Sfântu Gheorghe. După cum o sugerează și numele, „**Bohem Ragtime Jazz Band**” cultivă cu apreciable rezultate un repertoriu raportat la genurile și stilurile incipiente ale jazzului, *ragtime*, *Dixieland*, *New Orleans*, *Swing timpuriu*, *Negro spirituals*, dar și succese ale vechiului *jazz maghiar* și *compoziții originale* ale membrilor formației. Aranjamente de calitate, inspirate, cu ingenioase idei și soluții insolite, interpretări pline de vervă, de patos, de nerv și culoare, dezinvoltura tehnică eclatantă, ca și talentul improvizatoric vădit de unii dintre instrumentiști – iată argumente certe, infailibile pentru succesele constante probând admirația entuziastă a publicului. În formula de septet instrumental-vocal aliniată în turneul prin țara noastră, formația i-a alăturat pe **Lebanov József** - trompetă, pe **Mátrai Zoltán** - clarinet, saxofon sopran, saxofon tenor, vocal, pe **Bera Zsolt** - trombon, pe liderul **Ittész Tamás** cântând la pian, la vioară, vocal, el semnând și aranjamentele pieselor din repertoriu, pe **Hegedüs Csaba** - banjo și gitară, pe **Török József** - contrabas și tuba, pe **Falusi Alfréd** - baterie. Ei au fascinat audiența grație interpretărilor strălucitoare, de notabilă diversitate coloristică, pigmentate cu elemente de show, îndeosebi teme din albumul lor 2019 „Just A Gigolo” – între care „Trombone Rag” de **Turk Mutphy**, „Exactly Like You” de **Jimmy McHugh** și **Dorothy Fields**, „Russian Rag” – autor **George I. Cobb**, „Storyville Swing” – de **Joe**

Muranyi, „Avalon”, creație semnată de **Vincent Rose**, **Al Jolson**, **Buddy de Silva**, prelucrarea jazzistică a unui hit al grupului „Beatles”, „When I’m Sixty-four” de **John Lennon** și **Paul McCartney**.

În cea de a doua seară am apreciat recitalul Trio-ului **Michael Crețu**, talentatul contrabasist și profesor (nepot al lui **Johnny Răducanu**), de ani buni rezident în Manchester, Marea Britanie fiind însoțit în demersul său scenic de englezii **Ed Barnwell** - pian și **Myke Wilson** - baterie. Ei au lăsat o impresie specială melomanilor, identificabilă mai curând prin substanță decât prin spectaculozitate. Între piesele oferite, în interpretări elocvente grație sincerității trăirii și expresivității, au figurat evocatoarea creație a lui **Michael Crețu** intitulată „Byzantium” și, tot sub autograful liderului, de astădată în calitate de aranjor, temele tradiționale „Balkan Connection”, „Greek Connection”; au mai fost alte două piese originale aparținând pianistului **Ed Barnwell** – „Winter On The Danube” și „Song For Betty”; de asemenea au fost tălmăcite în viziune proprie două notorii standarduri ale jazzului, „A St. Thomas” (**Sonny Rollins**), și „My Little Suede Shoes”, (**Charlie Parker**), dar ne-a bucurat să reascultăm în noi

întruchipări, și cea emblematică, memorabilă compoziție a brăileanului **Johnny Răducanu**, în ton cu autumnala lună a derulării Festivalului, „October Song”. Tot în ziua în care a supt pe scenă, **Michael Crețu** a lansat două recente CD-uri, „The Byzantium Connection” (contrabas solo) și „The Balkan Connection” (Trio)

Așteptat cu legitim interes de public și îndelung aplaudat a fost, în epilogul sărbătorii muzicale de la Brăila, recitalul unei echipe instrumentale bucureștene dirijată cu

indiscutabilă autoritate de **Ionel Tudor**. Am folosit sintagma „așteptat cu legitim interes!” – mai întâi întrucât puține sunt festivalurile noastre de gen care își permit și izbutesc să aducă la rampă o orchestră mare... în cazul de față un ansamblu de elită – activând neîntrerupt de șapte decenii – **Big band-ul Radiodifuziunii Române**. Patru saxofoniști: **Diana Suciu** - saxofon tenor, **Paolo Profeti** și **Dan Marin Ioniță** - saxofoane alto, **Cătălin Milea** - saxofon bariton; patru tromboniști: **Florian Radu**, **Adi Cojocar**, **Vlad Leahu**, **Andrei Bolbocean**; patru trompetiști: **Silviu Groaza**, **Sebastian Burneci**, **Laurențiu Moise**, **Silviu Albei**; și secția ritmică reunindu-i pe **Andrei Tudor** - pian, **Liviu Negru** - gitară, **Adrian Flautistu** - contrabas, gitară bas, **Laurențiu Zmău** - baterie, laolaltă veritabili profesioniști, mulți dintre ei redutabili soliști improvizaatori, *instrumentiști șaisprezece,*

dirijoru-i și întrece. Ei au regalat audiotoriul cu un program complex, policrom, cuprinzând partituri de certă dificultate rezolvate cu dezinvoltură în interpretări exultând de bucuria de a-și exterioriza prin muzică prea-plinul afectiv!

Compoziții și aranjamente aparte, precum „Shiny Stockings” (**Frank Foster**), „Groovin’ High” (**Dizzy Gillespie**), „Brass Machine” (**Mark Taylor**), „Georgia On My Mind” (**Hoagy Carmichael**), „Admiral’s Horn” (**Nick Lane**), „Tears In Her Eyes” (**Mike Tomaro**), „Chameleon” (**Herbie Hancock**), „Grace” (**Quincy Jones**), „Groovin’ Hard” (**Don Menza**) au făcut deliciul publicului prin amploare sonoră și incisivitate în atac, vitalitate a pulsației ritmice, pluralitate stilistică, creativitate a intervențiilor solistic-improvizatorice... dar n-au lipsit două reprezentative momente muzicale datorate (compoziții și aranjamente) regretatului nostru compatriot **Peter Herbolzheimer**, piesele intitulate „Ballad for a Friend” și „Blues In My Shoes”. Deopotrivă importantă de reliefat a fost contribuția *sine qua non* a quintetului condus de pianistul **Andrei Tudor**, alcătuit din secția ritmică înainte amintită a big band-ului, împreună cu trompetistul / flugelhornistul **Sebastian Burneci**, formație care a răspuns impecabil și cu un minim de repetiții complicatelor solicitări prilejuite de acompanierea celor nouă competitori din Italia, Lituania, Polonia și România. Și pentru a completa aportul la buna desfășurare a Festivalului – Concurs marcat de lucrători ai **Radiodifuziunii bucureștene**, să subliniem ținuta prezentării / comperajului asigurat de mereu inspiratul realizator de emisiuni **Cristian Marica Rădoi**, conducător al **Redacției Actualități Muzicale**, precum și implicarea celor doi stage-managerei **Octavian Chițu** și **Romeo Balaban**.

Fără dubiu, greaua menire a impresarierii, a organizării, a funcționalității – cu toate compozitele lor resorturi – a acestui impozant eveniment muzical, a revenit activei, dăruitei echipe a **Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale** din Brăila, condusă cu pasiune și har de **Maria Pușcaci**.

Și a fost *o reușită* – reiau caracterizarea de la începutul acestor rânduri – *de top!* (Foto: Andreea Tudor)

Florian LUNGU

“Rea”, dar bună!

Marina Voica are o vitalitate și o creativitate extraordinare, putând constitui un model pentru toți colegii ei mai tineri. În toate recitalurile sale nu numai că dă viață frumoaselor sale compoziții proprii și ale unor compozitori români importanți, dar dansează și conferă fiecărui cântec o regie anume. Este și motivul pentru care ea este preferata tuturor realizatorilor importanți de televiziune. Astfel, Mihai Morar o invită frecvent în programul său de mare audiență de pe postul Antena Stars, “Răi... da’ buni!”, unde șarmul și umorul artistei sunt unanim apreciate. Aplauze călduroase și ovații au însoțit de asemenea cele trei melodii interpretate de curând pe scena Sălii

Palatului, la spectacolul aniversar dedicat lui Alexandru Arșinel, 60 de ani de carieră artistică (interesant este faptul că în urmă cu un deceniu Marina Voica a fost sărbătorită, pe aceeași scenă, împreună cu marele actor) și Silvia Dumitrescu, 35 de ani de la debutul la festivalul de la Mamaia. Repertoriul Marinei Voica a inclus versiunea pe versuri proprii a unei cunoscute melodii a lui Leonard Cohen și inevitabilul mare șlagăr “Într-un colț de cafeana” (Și afară plouă, plouă...), solicitat mereu de public. În final, ca o promisiune plină de speranță interpreta a oferit neuitatul “Să nu ne despărțim” al lui Gherase Dendrino. Chiar așa, am dori să nu despărțim niciodată de marii noștri artiști...Și o întrebare cu “bătaie” către Palatul Cotroceni, amintindu-ne cu amărăciune

de târzia decorare a lui Mihai Constantinescu: domnilor consilieri prezidențiali, avem în muzica ușoară artiști excepționali, compozitori și soliști, cinstiți-i, onorați-i cât timp sunt în viață! (**M. GHERMAN**)

Comorile muzicii românești

Gherase Dendrino, Ionel Fernic, Henry Mălineanu, Vasile Veselovschi, Paraschiv Oprea, Laurențiu Profeta, George Grigoriu, Titel Popovici, Aurel Giroveanu, Temistocle Popa, Dan Stoian, Noru Demetriad, Alexandru Mandy, Jolt Kerestely, Elly Roman, Nicolae Kirculescu, Constantin Arvinte... Aceștia sunt doar o parte din creatorii importanți care, prin comorile lor componistice, au dat strălucire de diamant, în trei seri, celei de-a 52-a ediții a Festivalului național al romanței "Crizantema de aur" de la Târgoviște. Respectul față de creația originală, față de profesioniștii muzicii rezidă din faptul că manifestarea a fost organizată în colaborare cu Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, Ministerul Culturii și Identității Naționale și Uniunea Muzicienilor din Republica Moldova. Dacă festivalul are loc an de an, neîntrerupt, din 1968, meritul aparține în totalitate gazdelor, în frunte cu Primăria și Consiliul local Târgoviște (primar: Daniel Cristian Stan), Consiliul județean Dâmbovița, Centrul județean de cultură și Teatrul "Tony Bulandra", gazdă tradițională și ospitalieră a evenimentului. Organizatorii au înțeles un lucru esențial și anume că dacă se dorește menținerea la cote înalte a acestui "brand" local, trebuie să se dea mână liberă unui autentic profesionist în domeniu. Așa s-a ajuns ca în ultimii ani festivalul să atingă un nivel artistic excepțional sub "bagheta" interpretei care trăiește pentru romanță, o iubește, o visează, o cinstește în tot ceea ce face. Alina Mavrodin Vasiliu, directoarea artistică a manifestării și directoarea Centrului cultural pentru UNESCO "Cetatea romanței" din Târgoviște (festivalul s-a desfășurat și în acest an sub patronajul Comisiei naționale a României pentru UNESCO), a reușit și în acest an să ne surprindă cu o ediție de mare complexitate, cu cele mai bune orchestre, cei mai valoroși interpreți, repertoriul cel mai atractiv, asigurând în plus o audiență sporită acestui gen care ar merita indiscutabil o difuzare superioară. TVR (realizatoare: Maria Tănase Marin) a fost co-producător, festivalul fiind transmis în direct pe TVR3 și TVR Craiova și retransmis pe TVR Internațional și TVR Moldova, iar Radio România a fost partener media (alături de "Actualitatea Muzicală" și "Ultima oră"), postul "Antena satelor" transmițând în direct Gala laureaților. Totul a respirat romanță în acele zile frumoase de toamnă, pe Bulevardul Castanilor răsunând,

din difuzoarele de la teatru (și el împodobit sărbătorește) acordurile unor refrene celebre. Scenograful Alin Gavrilă a decorat inspirat nu numai scena, ci și foyer-ul, unde au avut loc în pauze o serie de evenimente remarcabile la standul casei de discuri Eurostar (cu cele mai noi apariții de romanțe și muzică ușoară), la cel de carte (volume cu tematică muzicală de la editura ProUniversitaria, dar și cartea "Romanța cantabile și muzicală din poezia eminesciană" de Marian Niță), rebusuri semnate de

Veronica Stroe, întâlniri cu artiști, compozitori, membri ai juriului și, firește, foarte... gustatele reîntâlniri cu licorile oferite gratuit de sponsorul oficial, Cotnari, ceilalți sponsori fiind Fundația "Henry Mălineanu", Conpet, Eurogas Prescom Fieni, Răducanu Prod, Adelle Style. Dincolo de foarte frumoasele afișe (oricum biletele s-au epuizat cu mult timp înainte!), s-a detașat și de această dată senzaționalul program de sală, tipărit color, în condiții cum n-am mai văzut la noi - de fapt un amplu caiet conținând absolut toate informațiile și fotografiile participanților. Se vede de la o poștă că Alina Mavrodin, soțul ei, scriitorul Teodor Vasiliu (prezentator de 20 de ori al festivalului!) și fiul lor Andrei sunt jurnaliști cu

experiență, deținând publicația locală "Jurnal de Dâmbovița"! Înainte de a ne ocupa, așa cum este normal, de cele trei seri de muzică, să facem un popas firesc la "Casa Romanței", spațiu muzeal unic în Europa, fondat de soții Vasiliu și găzduit de superba vilă de patrimoniu unde s-a semnat în 1968 actul de naștere a festivalului. În urma vizitei ministrului culturii la acea dată, Valer Daniel Breaz, acesta, impresionat de organizare și de valoroasele exponate (partituri, instrumente, costume, fotografii, cărți rare), a decis pe loc transformarea oficială a acestuia în secție a Muzeului Național "Curtea Domnească" din

Diplomă pentru Alexandru Arșinel

Târgoviște! Tot aici a avut loc înainte de festival vizita unei delegații a Comisiei europene. Pe lângă sutele de vizitatori care au luat cu asalt muzeul în zilele festivalului, punându-l la grea încercare pe directorul Teodor Vasiliu, "Casa romanței", spațiu dedicat istoriei și promovării romanței ca gen muzical de patrimoniu, a găzduit într-una din dimineți o masă rotundă cu titlul "Satul românesc în istoria romanței", având în vedere că actuala ediție a festivalului a celebrat, pe lângă patrimoniul poetic al romanței (cu lucrări pe versurile marilor noștri poeți) - "Anul omagial al satului românesc". De altfel, în program au fost incluse și două medalioane cu această tematică, oferite de Constantin Florescu ("Scrie-mi mamă, despre satul...") și Bogdan Hrestic ("În satu-n care m-am născut", "Trece-un car cu boi pe drum").

Cele două foarte valoroase orchestre și-au confirmat clasa prin acompaniamente fără cusur: orchestra "Romanța" dirijată de Lucian Vlădescu - concursul de Creație, orchestra "Dor românesc" condusă de Ștefan Cigu - cel de Interpretare,

ambele ansambluri fiind alături de nume cunoscute și în recitaluri. Între acestea s-a numărat un medalion componistic Nelu Danielescu (la 100 de ani de la naștere), susținut de Domnica Sorescu, câștigătoare a Trofeului "Crizantema de aur" în 1980. Este absolut meritorie apelarea la foști laureați ai concursului, oferindu-le acestora posibilitatea de a reveni pe scena de unde a început ascensiunea lor. Am mai scris despre programul național "Tinerețea romanței" și despre Academia "Tinerețea romanței", organizatorii reușind în ultima vreme să dovedească faptul că romanța nu este un gen muzical destinat exclusiv vârstelor a doua și mai ales a treia, chiar dacă prin romantismul și nostalgia majorității creațiilor aderenții sunt mai numeroși din rândul celor în vârstă. Dar bucuria noastră a fost să descoperim pe scena de la "Crizantemă" tineri soliști de mare calitate, cum ar fi Andrei Cocîrlea, student la UNMB (premiul III și premiul presei în 2017), Theodora Manolache (fosta elevă a lui Titel Popovici a cucerit premiul II anul trecut), Daiana Berbec (un premiu special în 2017), frumoasa Vasilica Tătaru (premiul special al juriului în

2017), Mădălin Băldău, artist liric la Teatrul național de operă și balet "Oleg Danovschi" din Constanța (premiul I în 2017), Doru Emanuel Pantazi (premiul I în 2014). Acești tineri și foarte talentați laureați la edițiile anterioare reprezintă ziua de mâine a romanței românești, pentru că ei n-au abandonat-o după cucerirea laurilor respectivi.

La secțiunea de Interpretare s-au înfruntat 16 finaliști, acompaniați de orchestra "Dor românesc" dirijată de Ștefan Cigu. Din juriul prezidat de solistul Alexandru Pugna, secretar de stat la Ministerul culturii, au mai făcut parte, între alții, Alina Mavrodin Vasiliu, Sergiu Cioiu, Daniela Vlădescu, Matilda Pascal Cojocărița, Paula Seling, conf. univ. dr. Antoniu Zamfir, manager al Operei Române din Craiova. Trofeul "Crizantema de aur" a fost acordat lui Samuel Barani din Bistrița, component al corului Operei din Cluj-Napoca, oraș unde

Formația Ștefan Cigu, Miruna Ionescu, Silviu Birș

este masterand al Academiei de muzică "Gheorghe Dima". El a reușit s-o devanseze pe mai cunoscuta Ana-Maria

Alina Mavrodin, Alexandra Dobre

Marcovici-Donose, absolventă a Universității de arte "George Enescu" din Iași (premiul I). Jana Gherbovei (Republica Moldova) a primit premiul II, iar pe ultima treaptă a podiumului s-a clasat Ioana Dincu (Dolj). Cele trei premii speciale au mers către Maria Neag (din com.

Chiheru de Jos, jud. Mureș) - "Ioana Radu", Lidia Bahnaru (Republica Moldova) - "Romanța ne unește", Mihaela-Petronela Ionescu (Constanța) - "Cetatea romanței". Un palmares echilibrat, îmbucurător fiind faptul că au rămas înafara laurilor câteva voci promițătoare.

Reprizele secțiunii de Creație au fost deschise și închise de orchestra "Romanța", dirijată de Lucian Vlădescu, cu celebrul vals "Gramofon" al lui Eugen Doga. Aici întrebarea care se punea din start era dacă între cele 14 melodii finaliste va fi cel puțin una care să depășească valoric piesa câștigătoare anul trecut, mai ales că aceasta s-a reamintit în deschiderea concertului. Este vorba de o creație 100% ieșeană, "De ce pleci, de ce-ai veni?", muzica Maricel Maxim, versuri Viorel Vașuta, interpretare Aurel Niamțu.

Ca și la ediția anterioară, când opinam că romanța lui Nicolae Caragia ar fi meritat mai mult poziția din fruntea ierarhiei, așa și acum, când considerăm că lucrarea lui Marian Stârcea (conf. univ. dr., director artistic al Filarmonicii din Chișinău), "Tulburător și enigmatic", pe

versurile Radmillei Popovici Paraschiv (premiul II), a fost mai încheată, mai "rotundă", posedând cursivitate melodică și o orchestrație superioară. Ea a fost interpretată de tenorul Sorin Lupu de la Opera din Cluj-Napoca. Premiul I i s-a acordat unui autor fără pregătire muzicală, Mircea Aurel Ciugudean din Timișoara, veteran al competițiilor de gen, multiplu laureat la "Crizantema de aur", și el cadru universitar, dar la facultatea de... Electronică. Probabil s-a apreciat că piesa sa s-a apropiat mai mult de maniera tradițională a romanței, în plus s-a încadrat în cele două celebrări prin romanță de la actuala ediție, de care am vorbit, a Patrimoniului poetic național și a Anului omagial al satului românesc (care din păcate se depopulează pe zi ce trece...). Melodia triumfătoare, "Pe aceeași ulicioară", pe versuri de Mihai Eminescu, a fost cântată de Bogdan Hrestic. Un frumos și meritat succes a înregistrat Viorel Covaci, membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, care a recidivat după distincțiile cucerite în 2016 și 2017. De această dată înzestratul creator a fost distins cu premiul III pentru piesa pe versuri proprii "Poate", cântată de Marius Mitrofan. Și dacă tot vorbim de recidivă, s-a menținut și la ediția actuală în palmares câștigătorul de anul trecut, Maricel Maxim (premiul special "Romanța ne unește"). Profesor la Școala de arte "Titel Popovici" din Iași, compozitorul a recurs tot la echipa victorioasă anul trecut, Viorel Vașuta (versuri) și Aurel Niamțu (interpretare), piesa chemându-se "Mi-am dorit iubirea ta". Premiul special "Henry Mălineanu" a poposit în tolba doldora de lauri a reputatului Constantin Arvinte, decanul de vârstă al finaliștilor, aplaudat în picioare de toți cei prezenți; lucrarea premiată s-a chemat "Dragostea mea" și a fost cântată de Doina Timu Anton. Premiul special "Cetatea romanței" a revenit lui Marcel Iorga de la Vaslui, a treia oară consecutiv laureat, cu "O rugăciune" (versuri Marian Stere), solist

Închinarea Trofeului Crizantema de aur

constănțeanul Iulian Bratu. Cunoscut instrumentist din Iași, Paul Babici a emoționat cu creația închinată soției pe care a pierdut-o chiar în acest an, interpreta Giovana Georgescu: piesa "Aud și astăzi glasul tău", pe versuri de Erica Moldovan, solistă Diana Prepeliță, a fost recompensată cu

Premiul special "Poezia romanței". Cel mai important premiu special, "Ionel Fernic", a revenit surprinzător lui Adrian Burhală (Târgoviște), pentru "Romanța cu grai străbun", versuri Mariana Eftimie Kabbout. Renunțăm la alte comentarii, mărgininu-ne la sfatul ca pe viitor să nu-și mai cânte singur piesele... Juriul secțiunii de Creație a inclus patru compozitori unanim respectați, reprezentând Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România: Jolt Kerestely (președinte), Marius Țeicu, Mircea Drăgan și Viorel Gavrilă. Alături de ei au luat loc în loja juriului scriitorul George Coandă și doi reprezentanți ai Uniunii muzicienilor din Republica Moldova, Svetlana Bivol (președinte al acestei Uniuni și directoare a Filarmonicii din Chișinău) și Aurelian Dănilă. Am mai remarcat în concurs două cântece frumoase, aparținând brașoveanului Petre-Marcel Vîrlan, la debut în romanță ("De când te-aștept", pe versuri proprii) și târgovișteanului Marcel Morărescu ("Să nu fii supărată, doamnă!").

Foarte inspirată a fost asocierea recitalurilor în câteva grupaje majore. În cel intitulat sugestiv "Patrimoniul romanței" a strălucit și de această dată Alina Mavrodin Vasiliu, care a impresionat prin fervoare, interpretare vocală magistrală, talent actoresc, dramatism bine stăpânit. Edificator este faptul că, imediat după terminarea recitalului, Jolt Kerestely a venit în culise cu lacrimi în ochi, extaziat de acest regal, în care artista a promovat doar romanțe premiate la "Crizantema de aur", aparținând compozitorilor Vasile Veselovschi, Dan Stoian, Paraschiv Oprea, Laurențiu Profeta. În același grupaj au fost invitați Ioana Purcăruș Dumitrescu (Trofeul "Crizantema de aur" în 1974!) și Marius Mitrofan (premiul II în 1996), acesta din urmă artist liric la Teatrul național de operetă și musical "Ion Dacian" din București. Ovaționat la scenă deschisă, actorul Alexandru Arșinel (cândva a condus aici către un premiu important o creație

Extrem de aplaudate au fost recitalurile reunite sub genericul "Comori ale romanței", intercalate cu senzaționalele reprize în care s-au "duelat" Cristina Munteanu (harpă) și actorul Silviu Biris, cu sensibile recitări (el a prezentat alături de colega sa, delicata Miruna Ionescu,

J. Kerestely, A. Mavrodin, A. Velnicu

secțiunea de Interpretare, dovedind și de această dată, amândoi, reale înzestrări muzicale). Matilda Pascal Cojocărița a fost ca de obicei la mare înălțime, stimulată și de prezența alături de ea a soțului, violonistul Ștefan Cigu. Îndrăgita interpretează a făcut apel, ca de obicei, la lucrări mai puțin cunoscute, între care romanțe populare. Înzestrările

vocale de excepție și cultura muzicală i-au permis Paulei Seling să abordeze cu lejeritate, deși cu mari emoții, și romanța, într-un recital dominat de compozițiile unor Gherase Dendrino, Noru Demetriad, Alexandru Corfescu. Două din vocile importante ale muzicii culte n-au lipsit nici de această dată de la "Crizantema de aur", romanța fiind pentru ei o a doua natură - ne referim la soprana Daniela Vlădescu și la tenorul Florin Georgescu, ambii în mare formă. Am lăsat intenționat la urmă două momente aparte, dovedind încă o dată

Juriul secțiunii de Interpretare

a lui Petre Gălușanu) a dovedit încă o dată că este un cântăreț remarcabil, încheindu-și prestația superlativă cu compoziția pe care i-a încredințat-o la vremea respectivă Ilenei Sărăroiu.

inspirația Alinei Mavrodin Vasiliu în edificarea unui program de mare diversitate și atractivitate. După ce la edițiile trecute a invitat artiști ieșind din matca tradițională a romanței, cum ar fi Marina Voica, Alexandru Jula, Adrian

Nour, Maria Buză, Stela Enache, Paul Surugiu-Fuego, de această dată a cucerit publicul actorul-cântăreț Sergiu Cioiu, oferind ceea ce s-ar putea numi "cântece fără riduri", cu un slalom "Poeme printre romanțe", oarecum asemănător dialogului Cristina Munteanu-Silviu Biriș. Evident că el a și recitat, s-a jucat cu publicul ca un veritabil "Rică, fante de Obor", dar n-a uitat nici două din creațiile memorabile ale lui Alexandru Mandy, compozitorul căruia îi datorează lansarea acum mai bine de cinci decenii, "Glasul tău" și "Venise vremea". Și chiar că venise vremea ca Sergiu Cioiu (fotografiat cu sârg din primul rând de realizatoarea TVR Ioana Bogdan) să revină mai des din Canada aici, acasă, în țara natală...

Secvențe dintre cele mai aplaudate au fost cele în care directoarea artistică a festivalului a înmănat Diplome de excelență unor personalități care au sprijinit și sprijină intens romanța. Între acestea. Alexandra Dobre, directoarea generală a Centrului pentru Seniori al Municipiului București (a organizat trei spectacole extraordinare în Capitală, din ciclul "Comori ale muzicii românești"), Alexandru Arșinel, Svetlana Bivol, Antoniu Zamfir, Școala de arte "Titel Popovici" din Iași, Maria Tănase Marin (și firește va primi una la ediția viitoare și superba prezentatoare Alexandra Velniciuc!). Festivalul a fost încheiat de recitalul unui cvartet vocal masculin de la Chișinău, "Brio Sonores" (grupul, într-o formulă extinsă, a triumfat în 2014 la concursul TV "Români au talent"). În această seară, Dumitru, Mihai, Vitalie și Veaceslav au optat, cu o perfectă armonizare a vocilor, pentru două romanțe pe versuri eminesciene, "Pe lângă plopii fără soț" și "De ce nu-

mi vii", alături de celebrul "Să-mi cânti cobzar" și, surpriză, de marele șlagăr de muzică ușoară al lui Temistocle Popa, "Să cântăm chitara mea". După care adevăratul final a fost, conform tradiției de-acum împământenite, cu toată sala cântând în picioare, împreună cu artiștii și orchestra, "Ciobănaș cu 300 de oi"...

După încă o ediție superlativă a Festivalului național "Crizantema de aur", ne-au fost întărite speranțele ca la ediția viitoare să putem anunța înscrierea romanței în lista reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial

Final de festival, cu "Ciobănaș cu 300 de ori"

al Umanității, procedura fiind în plină desfășurare la Ministerul culturii și identității naționale. Ar fi o victorie meritată, după 52 de ediții poleite cu aur...

Octavian URSULESCU

Albumul cu amintiri

În amintirile sale, Anastasia Lazariuc vorbește despre "marea provocare" din anul 1988, când a asistat la Palatul Național din Chișinău la o "seară de creație" Eugen Doga, la care au fost invitați Anda Călugăreanu, Alexandru Arșinel și Mihai Constantinescu (renumitul compozitor semnase muzica filmului de mare succes "Maria-Mirabela"). "Pentru prima dată în viața mea vedeam în carne și oase artiști din România! La acel spectacol Mihai a avut un succes enorm cu melodia "Sus în deal e-o casă". Mi-am dat seama imediat că e genul de compozitor care scrie piese ce prind la public și

l-am rugat să compună și pentru mine. Mi-a cântat ceva la chitară, dar nu m-a impresionat. A rămas pentru altă dată...". În 1990 este invitată să susțină un recital la festivalul de la Mamaia, iar în 1992 se stabilește în România. De un mare succes s-au bucurat, ani la rând, colaborările sale cu Mihai Constantinescu, de care a legat-o o caldă prietenie, unele din șlagărele lor fiind cântate în duet. Albele scrise de Mihai, "La Est și la Vest de Prut" (1991), "Adio, tristețe!" (1993), "Maria" (1994) au bătut toate recordurile de vânzări în acea perioadă. De altfel, pe un album dublu "Best of" (Cele mai frumoase cântece) editat în urmă cu câțiva ani de revista "Fashion VIP" de la Chișinău, Anastasia Lazariuc a inclus între marile șlagăre ale carierei sale, în număr de 41, și compozițiile lui Mihai Constantinescu "Mama", "Te-astept să vii" și "De-am greșit". Cu durere în suflet, artista își amintește de anii minunați ai colaborării lor și tot ce mai poate face este să meargă cu o floare la mormântul regretatului cantautor...

Lelia PRUNDU

Paul Ilea și Sensor - 20

După discul lansat în primăvară, grupul Sensor, condus de muzicianul Paul Ilea, a bifat cei 20 de ani de existență printr-un concert în amfiteatrul descoperit al Teatrului Național din București. Dacă trupa - cu geometrie variabilă - a avut o activitate sporadică în ultimii ani, cariera lui Paul s-a evazat de peste un deceniu: producător muzical al concursului televizat „Vocea României”, dar și muzician solo, regizează, joacă și cântă în cele mai neașteptate combinații, compune și înregistrează muzică de teatru-dans și film. De loc din Cluj, apropiat din copilărie de muzică, a studiat compoziția la Academia „Gheorghe Dima”. Acolo, a

cântat cu celebrul cor Antifonia, condus de Constantin Rîpă; în aceeași perioadă, a activat cu un grup metal rock progresiv, Ipse, dar și în trupa de percuție (body-music) Hans'n'Feet.

Transformată în 1999 în Sensor, aceasta s-a dezvoltat spectaculos, la scară națională, atunci când a fost adusă în București de Dan Chișu. Pe lângă stilul învecinat cu electro-rockul (dat de sintetizatorul lui Paul), grupul a abordat în premieră celebrele percuții pe butoaie, folosind flexuri de decupat metalul și încă numeroase alte obiecte de produs zgomote (mașini de scris, bretele, scaune, clachete de filmări), totul integrat în spectacole de sine stătătoare, cu regie ș.a.m.d. De exemplu, show-ul „Sakadat Extrasensorial” a fost susținut timp de două stagii la Teatrul „L. S. Bulandra”, apoi și la T.N.B., plus în turneu în țară și la două celebre festivaluri, la Sibiu și Mons.

În timp, exprimarea s-a tot diversificat, cu atât mai mult după desprinderea aripii Sistem, Paul ajungând în nume propriu să compună muzica unui show de lasere la o finală de Cupa României la fotbal... Primul disc „Lands (Distant Voices)” a fost lansat la Opera Națională din București, iar al doilea - „E-Volution” a fost promovată de clipul „Help Yourself”, premiat drept cel mai bun video al anului! În 2006, videoclipul „Run” era realizat în urma filmărilor dintr-un turneu asiatic. După doi ani, era lansat al treilea album, „Sensous Mood”, în paralel revenindu-se la un spectacol de percuție pur acustică.

În 2009, spectacol și disc promoțional la 10 ani de Sensor, „Best Unreleased”, cu un video „La dragoste nu se poate”. De menționat, în aceeași decadă, show-uri la festivalul de film „TIFF”, dar și la Oval Theatre din Londra, concerte în cluburi. Paul pășește în lumea muzicii de teatru și film. Pentru aceea din „Planșa” (film de Gheorghe Andrei), primește Premiul UCIN, încă o nominalizare fiind atrasă de „Și caii sunt verzi pe pereți” (Dan Chișu).

Muzica lui Paul colindă Europa și în teatre de primă mână, prin spectacolele lui Gigi Căciuleanu: „Folia Shakespeare & Co”, „Un minut de dans sau Uff!”, iar în

prezent cu „On the Ruff” (aici marele coregraf făcând o selecție din portofoliul Sensor). În anul care a trecut, o nouă provocare: împreună cu actorul Marius Manole, Ilea a luat la pas liceele din capitală, pentru a povesti pe înțelesul tuturor celor tineri muzica clasică / cultă. Atelierele lor s-au dezvoltat într-un ciclu de filmulețe pe youtube - „Ce auzim când ascultăm muzica” - sub egida Festivalului și concursului „George Enescu”!

Ultimii cinci ani l-au găsit pe Paul implicat la vârf în concursul „Vocea României”, dar și în spectacolul Loredanei - „Imaginarium” (2015). Până atunci, produse alături de Kult Studio și singurul show Inna în România (Arenele Romane, 2011), urmat de prezența la un festival important în Franța, în momentul în care solista română era nr 1 în Billboard! Paul apare sub pseudonimul artistic Mongol; o creație recentă, de mare impact, este videoclipul Zaoțar - „YeLe” - cu Damian Drăghici!

Următorul disc Sensor, din 2012, a fost lansat pe card USB - „Urban Simfonic Beats”; de atunci, activitatea trupei s-a estompat, având o tresărire de orgoliu la „Românii au talent”, în 2017, când au operat un ambițios remix dub-step după „Carmina Burana”... În 2019, an în care Sensor împlinește 20 de ani, a fost lansat discul „Sufficient”, complet independent, pe Band Camp, iar la sfârșitul verii a venit și show-ul aniversar, susținut cu vechea membră Laura Orian, dar și două voci superbe (de 20 de ani!) - Roxanne Morar și Szusana Cervenii.

Pe o scenă românească din ce în ce mai electro, mai programată, din 1999, Paul Ilea și Sensor au crescut în fiecare zi cât alții în 10. N-au mâncat jărat, dar au făcut pionierat, au trecut de momente cheie, s-au reinventat și au creat muzică nouă! „(...) Ce chestie, au existat compozitori demult, care făceau muzică... Acum, dacă vreau ceva sad, dau enter și apar muzici compuse sad; nu pe itunes și spotify, ci există programe care îți fac pe loc o astfel de muzică. De aici până

la o fabrică de muzică automată nu e decât un pas - algoritmi care să analizeze hiturile de 30 de ani încoace, să facă media și să scoată 200 de piese pe zi, dintre care măcar una să fie hitul perfect al momentului... Văd viitorul muzicii ăsteia pesimist, pentru că lumea - de fapt cei care fac legea în showbiz - nu încurajează noile expresii, experimentale, ca pe vremea corului Antifonia din anii 90, când prin Germania existau acele festivaluri de muzică nouă, contemporană, cu sala plină...”

Doru IONESCU

SUTA lui TĂNASE, la ceas aniversar

“Maestre, tare aş mai vrea să vă adresez o întrebare: v-a mulțumit vreodată cineva pentru tot ceea ce ați realizat în cariera dumneavoastră, pentru tot ceea ce ați făcut pentru acest gen de spectacol și pentru acest teatru pe care l-ați creat și care iată, a ajuns, la 100 de ani?! Dumneavoastră,

scenariului!) a fost difuzat în premieră și prezentat de către Laurențiu Damian, președintele UCIN.

Și cum marele actor Constantin Tănase a slujit încă din tinerețe, necondiționat și entuziast, Biserica și Armata, la eveniment au fost prezenți Preasfințitul Părinte Timotei Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și Generalul Cătălin Zisu, Comandantul coordonator al Instituțiilor de Cultură din Armata României. De remarcat faptul că marele actor Constantin Tănase a organizat primul

teatru ostășesc și a pus în scenă câteva spectacole chiar în sala de mese a regimentului de transmisiuni care a fost înființat tot acum un secol, pe 30 octombrie 1919. La numai 19 ani s-a înrolat voluntar în Regimentul 1 de Geniu, unde s-a înființat prima secție de telegrafie ce a stat la baza creerii Armei Transmisiuni, înfrățită apoi cu Teatrul de Revistă. La examenul de admitere la Conservator s-a prezentat îmbrăcat în uniformă militară, așa cum apare și în fotografia de pe diploma de absolvire. „Asta are în el un comic natural – vorbește doar și râzi de el” - îl remarcă atunci marele Constantin I. Nottara, care-i va deveni profesor.

Toate aceste evenimente au precedat sau mai bine-zis au anunțat unul dintre cele mai așteptate evenimente ale Stagiunii 2019 - 2020, premiera spectacolului “Suta

lui Tănase” (scenariul și regia Vasile Muraru și Valentina Fătu).

“Există, în viața fiecăruia dintre noi, un moment în care, dacă vrei să înaintezi... trebuie să mergi înapoi... Așa am făcut și eu. În liniște, cu răbdare și minuțiozitate, m-am

domnule CONSTANTIN TĂNASE, ați adus la București spectacolul de Revistă și ați pus exact acum 100 de ani piatra de temelie a <<Templului Cărăbuș>> de pe strada Academiei, acolo unde, seară de seară, spectatori de pretutindeni veneau, aplaudau și plecau mulțumiți și încântați de tot ceea ce făceați. Pentru că erați, prin cupletele Dumneavoastră, un purtător de cuvânt al oamenilor de rând, erați curajos și dedicat pe viață publicului și acestei nobile meserii. Noi încercăm să ducem mai departe spectacolul de Revistă, acest gen atât de special, căutăm să înțelegem cum a fost și vrem să îl dăruim publicului de azi, care trebuie să ne cunoască, așa cum suntem, devotați Lui. Veniți la Teatrul Tănase să vedeți ce înseamnă un spectacol unic în lume!” - Vasile Muraru, director Teatrul de Revistă “Constantin Tănase”.

Seria de evenimente dedicate Centenarului Teatrului de Revistă “Constantin Tănase”, care sărbătorește cei 100 de înființarea Companiei Cărăbuș, a debutat cu vernisajul expoziției de fotografie “Constelația Cărăbuș”, ce cuprinde imagini inedite, rare, de colecție, cu marele actor Constantin Tănase și cu alți artiști care au contribuit la scrierea istoriei unui secol de Revistă. Tot atunci, directorul teatrului, Vasile Muraru, alături de Alexandru Arșinel și de Valentina Fătu, a tăiat panglica inaugurală a Aripii Cărăbuș din foyerul Sălii Savoy, în aplauzele invitaților care au admirat exponatele, o parte dintre ele aparținând Muzeului Județean “Ștefan cel Mare” din Vaslui, orașul natal al marelui Constantin Tănase, născut pe 5 iulie 1880, și Muzeului Teatrului Național București. “Visul lui Tănase”, realizat în anul 1932, unul dintre primele filme românești, al cărui protagonist este însuși marele actor (a contribuit și la regia și la scrierea

întors spre o pasiune mai veche, care m-a purtat cu gândul în Bucureștii veacului trecut...” - spunea actrița Valentina Fătu. “(...) am căutat obsesiv, să aflu tot ce se poate ști despre artiștii Cărăbușului de altădată, am citit și recitit cărțile scrise de Nicolae Carandino, Ioan Massof, George Mihalache sau Aurel Storin. (...) Am citit articole din publicistica vremii, am început să achiziționez fotografii vechi cu eroii mei, caiete-program sau orice alte frânturi de informații care ar fi putut să limpezească o imagine de ansamblu pe care deja o aveam, dar care rămăsese cumva

ascunsă după perdele încărcate de praful uitării... Eroii mei trebuiau să reînvie și să fie redați generației care vine, cu toată frumusețea, îndrăzneala, inconștiența și splendoarea lor... Mia Apostolescu, Lizica Petrescu, Elena Burmaz, Mia Steriadi, Lisette Vereea, Elena Zamora, Stroe și Vasilache... și peste toți, strălucind ca un soare, Constantin Tănase! Despre ei și despre începuturile Revistei am avut discuții lungi și edificatoare cu domnul Vasile Muraru, un alt mare admirator al lui Constantin Tănase, și împreună am pus cap

Ana Maria Donosa

la cap crâmpie de informații, iar la un moment dat, completând cu imaginația acolo unde adevărul rămăsese de nepătruns, am avut suficiente date despre eroii Cărăbușului, pe care i-am evocat, cu respect și prețuire în acest scenariu”.

Din distribuția spectacolului fac parte, alături de Vasile Muraru și Valentina Fătu, Alexandru Arșinel, Liliana Mocanu, Ana Maria Donosa, Miruna Birău, Nae Alexandru, Cristian Simion, Oana Ghioca, Diana Radu, Raluca Guslicov, Monalisa Basarab, Marcel Horobeț, Robert Emanuel și George Hodor. Scenografia este semnată Francesca Cioancă, iar coregrafia de Oana Cocârță, prim-

Alexandra Penciu

solști fiind balerini Valentin Roșca și Eduard Chirișescu. Emoționant momentul coregrafic dedicat întâlnirii la Paris a marilor actori Charlie Chaplin și Constantin Tănase. În cartea „Tănase”, scrisă de Ioan Massoff și Radu Tănase, este povestit momentul în care s-au cunoscut și au dansat

împreună cei doi artiști în restaurantul parizian “El Garon”: „În restaurantul din Paris, se găseau la o masă Tănase cu soția și cu actrița Mia Apostolescu. La o altă masă, Chaplin, fiind, bineînțeles, ținta multor priviri din local. Când celebrul artist s-a ridicat să danseze, lumea l-a aplaudat. Tănase, care avea o mare admirație pentru Charlot, a aplaudat de asemenea. Ceva mai târziu, s-a hotărât și a invitat-o la dans pe Mia Apostolescu. Dansa cu ușurință, mișcându-se, în ciuda corpolenței sale, cu multă dezinvoltură (...). Printre cei care-l admirau pe Tănase era și Chaplin, care simțise de îndată că Tănase nu-i un consumator oarecare. Chemând un chelner, Chaplin se interesă, arătându-l pe Tănase: - Cine este? - Cred că un american bogat și excentric, răspunde chelnerul, încercând să găsească o explicație, apoi se apropie de masa lui Tănase și îi spuse că Chaplin a vrut să știe cine e: - I-am spus că sunteți american... așa credeam, se scuză omul. - American? Asta-i bună, sări Tănase, te rog să te duci imediat și să-i spui că sunt român... înțelegi? Roumain... artist din București... Bucharest... comprenez? Chelnerul s-a executat întocmai și cei doi actori s-au întors, zâmbind, unul spre altul. În clipa următoare, cum mesele nu erau prea depărtate, amândoi se apropiară și-și strânseră mâinile: - Tănase! - Chaplin! Apoi, la îndemnul discret al

Daniela Tănase, Monalisa Basarab, Robert Emanuel, balet

orchestrei, ce urmărise scena, atât Tănase, cât și Chaplin și-au invitat din nou partenerile, dansând încă o dată, spre satisfacția celor din restaurant. Toată viața m-am ferit de onoruri - spunea mai târziu Costantin Tănase”.

La spectacolul “Suta lui Tănase”, publicul poate asculta și aplauda cuplete și scenete din vremea marelui Constantin Tănase, unele originale, altele adaptate vremurilor în care trăim, dar atât de actuale și astăzi. Șlagărele care au făcut succes în perioada interbelică sunt interpretate de Alexandru Arșinel (“Du-mă acasă, măi tramvai”), Bianca Sârbu, Alin Gheorghisan, Daniela Tănase, Alexandra Penciu, Irina Ionescu, Radu Ghencea și Cosmin Nistor. “Muzica din perioada interbelică a fost extrem de populară, iar ecourile ei răsună peste timp cu atâta rezonanță și în zilele noastre!” - spunea compozitorul Cristian Faur, cel care semnează muzica acestui spectacol. “Toate șlagărele erau valoroase, cu un conținut aparte, interpretate sincer într-o lirică și o linie melodică deosebită. În boema perioadă interbelică lumea se pregătea cu mare atenție să iasă în oraș la o plimbare, pentru a asculta șlagărele vremii interpretate de artiștii ce cântau prin

Music-hall

celebrele restaurante și cafenele din Micul Paris. Această călătorie muzicală prin lumea lui Tănase mă onorează și mă face să înțeleg cât de importantă a fost Revista și cât de apropiată era de sufletul publicului însetat de pamfletele și de critica asupra vieții sociopolitice de atunci”.

De remarcat faptul că Teatrul de revistă s-a născut pe 23 mai 1919, atunci când, pe strada Academiei, era pusă piatra de temelie a Grădinii “Cărăbuș”, care se numea înainte Grădina de Vară “Amicii orbilor”. Cu acea ocazie, actorul Constantin Mărculescu de la Teatrul Național a desfășurat un pergament de pe care a citit versurile scrise special de George Ranetti: “Se-întemeiază Templul Comediei/ Și-or pune-ntâia piatră a temeliei/ Tănase, care-i un vestit ghidus/ Cu nasu-i lung, de-aici și pan-la Huși/ Și Grigorescu, negru ca un tuș.../ De ce-l numiși tu Teatru “Cărăbuș”/ O, nasule-arhitect care-l făcuși ?/ Eu nu pricep – da-i treaba meseriei/ Iar eu-s doar grămăticul trepăduș/ Ce-așterne azi pe luciul hârtiei/ Mai alb ca florile de corcoduș/ O slovă ce-i menită veșniciei!”. Apoi, acel papirus s-a introdus într-o sticlă goală de șampanie care a fost îngropată la temelia scenei. Data de 2 iulie 1919 avea să consemneze deschiderea pentru public a Teatrului Cărăbuș, cu premiera Revistei “Pisica pe orez”, în care Constantin Tănase a interpretat cupletul “Cotoiul e pe varză, pisica-i pe orez”.

„Teatrul de Revistă s-a creat pornind de la mai multe rădăcini: spectacolul de cabaret franțuzesc pe muzică, la care Tănase

– și acesta a fost printre marile lui merite – a adăugat cuvântul, a adus monologul, cupletul satiric, cupletul muzical și toate celelalte mijloace de realizare a unui spectacol de gen” - Alexandru Arșinel, „De la Dolhasca... pe Calea Victoriei”.

“Am dorit să respectăm cât mai mult adevărul istoric și să păstrăm parfumul unei epoci uimitoare. Gândind scenariul în acest sens, ne-a fost la îndemână să ne ocupăm și de regia spectacolului. Nu l-am dinamizat prea mult cu teme și tablouri care să ne conducă la obișnuita efervescență a spectacolului de Revistă, ci ne-am dorit ca totul să fie domol și tihnit, ca o plimbare de duminică, la Șosea” - Vasile Muraru și Valentina Fătu

Oana GEORGESCU

Despărțiri

Amintirea lui Leo Iorga

La interval de numai 2 luni, rockul românesc a pierdut două personalități importante: Florin-Silviu Ursulescu, cel mai avizat comentator al genului, jurnalist, om de radio, membru în juriile tuturor festivalurilor rock, membru al Uniunii

Compozitorilor și Muzicologilor din România, și, iată, Leo Iorga, legendarul solist vocal. I-am solicitat lui Octavian Ursulescu câteva amintiri legate de el:

“Doamne, mi-a fost atât de drag Leo, mereu vesel, pus pe glume, chiar și în ultimii ani, când starea sănătății sale se înrăutățea pe zi ce trece... L-am prezentat de zeci de ori, în mai toate formațiile în care a cântat, încă de când eram amândoi mult mai tineri, am străbătut țara în turnee. Mă gândesc cât de afectat este cu siguranță și celebrul campion Ivan Patzaichin, mare prieten al rockului și al lui Leo Iorga. În urmă cu câțiva ani am fost împreună cu Ivan la Hard Rock Café la un concert în care de asemenea Leo a strălucit. Nu pot uita concertul de lansare a formației Pact by Leo Iorga și Adrian Ordean, într-un club de pe Calea Victoriei, când toți cei prezenți au reluat în cor faimoasele hit-uri compuse de Ordean și cântate ca nimeni altul de Iorga. Ultima oară l-am prezentat în acest an, pe 1 iunie, la megafestivalul organizat de Marius Gavrilă, “Discoteka”, când Leo Iorga a fost ovaționat mai ceva ca numele celebre venite din toată lumea. Cei 50.000 de spectatori de pe stadionul “Dan Păltinișanu” din Timișoara au luminat cu telefoanele

și au fost un singur glas, împreună cu al lui Leo. L-am ajutat să ajungă la microfon, era cu baston, mergea greu, dar odată ajuns în fața publicului a renunțat la baston, s-a sprijinit de stativul microfonului și, cu ochii înlăcrimați de emoție, a

cântat mai bine ca oricând. I s-a înmănat cu acea ocazie o diplomă de excelență, dar mai presus de toate l-am simțit fericit, în ochi i se citea bucuria de a avea un stadion întreg la picioarele sale. În culise a glumit ca întotdeauna, l-am și muștrat pentru o remarcă nepotrivită, "Voi sunteți vedete ale viitorului, eu - a trecutului...", dar așa era el, sfida moartea, o privea râzând în ochi, așa încât consider că el a învins-o, nu ea. Cu un zâmbet amar, mă întreb: lui nu îi acordă Președinția nici un ordin post-mortem, ca lui Mihai Constantinescu? Când vom învăța oare să ne prețuim artiștii de valoare atât timp cât sunt în viață, cinstindu-i cum se cuvine?"

La final, să ne amintim reperatele importante ale carierei remarcabile în muzica rock a lui Leo Iorga (1964-2019). S-a născut la Arad, iar la 14 ani începe să cânte la 14 ani ca baterist în trupa liceului "Ioan Slavici". Până în 1985 cântă în formația Pacific. În 1988 obține primele succese naționale, ca solist vocal al grupului timișorean Cargo, cu "Brigadierii", "Povestiri din gară", "Erată". Din toamna lui

1988 până în 1996 este solist vocal al formației Compact în formula ei de aur, cum s-a spus, alături de Adrian Ordean, Vlady Cnejevici, Teo Peter, Emil Laghia, Leluț Vasilescu. În această componentă, Compact are o serie de apariții pe plan internațional: turnee în Republica Moldova (1988, 1990, 1992), participare la un festival la Berlin (1989) sau urcă pe aceeași scenă alături de nume celebre cum ar fi Uriah Heep, Ian Gillan Band, Nazareth, Jethro Tull. Între 1997 și 2001 Leo Iorga a cântat alături de Adrian Ordean, George Pătrănoiu, Mario Țiclea, Bobby Stoica, Anca Neacșu, Irina Nicolae, Paul Pampon Neacșu, Cătălin "Bibanu" Dalvarea, Andi Savastre în formația Schimbul 3. Din 2003 a evoluat alături de formația Pacifica. Între 2013-2016 este pe genericul proiectului Pact by Leo Iorga și Adi Ordean, alături de cei doi lideri fiind Marian Mihăilescu (chitară bas), Răzvan Gorcinski (tobe), Alex Ardelean (chitară). După 2017, la 22 de ani de la prima colaborare, reapare, până la sfârșitul vieții, ca solist al formației Compact B, într-o componentă de legendă alături de Costi Cămărășan (fondator al formației Compact)-chitară, Leluț Vasilescu-tobe, Adrian Ordean-chitară, Adrian Tinca "Coco" (chitară bas), Adrian Kiseleff (claviaturi). Diagnosticat la începutul anului 2011 cu un cancer pulmonar, este operat, iar în 2014 a suferit o operație pe creier, în urma unei metastaze.

Mihai CHIHER

Compact

Marian Nistor: „Mulțumesc, iubită mamă!”

Este de fapt al 7-lea album din seria "Best-Formația Savoy", editată de casa de discuri Eurostar. Compozitor absolut prolific, Marian Nistor, absolvent al clasei de nai la liceul de muzică, reunește aici 17 compoziții proprii, dintre care unele au făcut epocă și sunt solicitate intens și astăzi: "Domnișoară, domnișoară", "Adio, pică frunza", "Noapte de mai", "Frunza mea albastră", "Iertările", evident piesa titulară, cărora le adaugă două MELODII incluse frecvent cândva în concertele formației Savoy, "Ca prima oară" (de Ion Aldea Teodorovici) și o temă instrumentală, "Arrival", preluată de la ABBA. În două dintre melodii intervine vocal soția protagonistului, interpreta Dorina Paraschiv Nistor. Înregistrările au fost realizate în studiourile colaboratorilor tradiționali, compozitorii Mircea Drăgan ("Drăgan Music"), respectiv Jolt și Andrei Kerestely ("Midi Sound Studio"). Un album "bun de pus pe rană", cum se spune, readucându-ne în memorie anii atât de frumoși când muzica ușoară românească era prețuită, iar sălile la concertele vedetelor noastre - arhipline...

Corina Chiriac, pe STRADA SPERANȚEI

“Visul este o formă umană de nesupunere în fața unui destin ostil. Pentru cei docili, curajul de a visa e o formă de nebunie inutilă. Pentru cei nesupuși, trebuința de a visa este singura formă de supraviețuire” – Corina Chiriac, “Căutând dragostea–Buscando l’amor”.

26 octombrie 2019, ziua în care toți românii, de aici și de pretutindeni, l-au sărbătorit pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de mir, a fost marcată de aniversarea mării doamne a muzicii ușoare românești, Corina Chiriac. Cei 70 de ani de viață și 50 de ani de carieră au fost marcați de două lansări memorabile, așa cum a fost evenimentul găzduit de Magazinul Muzica: dublul album aniversar, STRADA SPERANȚEI (Casa de

orchestrații noi la marile șlagăre vechi, realizate în tonalitatea vocii în care eu cânt astăzi!” – a ținut să precizeze vedeta.

Tot atunci, Venera și Paul Stângă (Casa de Discuri EUROSTAR) au decernat celebrei interprete DISCUL de AUR pentru vânzări record și pentru întreaga activitate.

alături de Valentin Albeșteanu, Mariana Cristinoiu

Trofeul din partea gen. Cătălin Zisu

Evenimentul - sărbătoare a fost onorat de prezențe remarcabile din lumea muzicii, a teatrului și filmului, a televiziunii și radio-ului, iar printre cei care au luat cuvântul și au adus un omagiu personalității unice a Corinei Chiriac, dar și carierei sale exemplare, au fost General Locotenent Cătălin Zisu, comandant și coordonator al Instituțiilor de Cultură din Armata României, și Valentin Veselovschi, fiul celebrului compozitor. Povestea melodiei care se regăsește pe

Discuri EUROSTAR) și o impresionantă Bibliotecă Virtuală (www.corinachiriac.com) despre o familie de prestigiu și o existență impresionantă, un site care prezintă cariera vedetei și a tatălui său, compozitorul Mircea Chiriac. “Buletinul anunță ceva greșit, ne dă o informație dușmănoasă, în total dezacord cu realitatea” – a spus Corina Chiriac, cu umor-i proverbial. „Așa că, nu am găsit alt mod de a protesta la schimbarea de prefix a vârstei - de fapt o glumă proastă a calculatorului, decât cu o dublă lansare!”. Dublul album conține 28 de șlagăre vechi și noi cântate și înregistrate anul acesta! “Nu sunt imprimări de acum 20, 30, 40 de ani luate din fonoteca radioului și transpuse pe un CD, ci sunt

alături de prezentatoarea Oana Georgescu, Ionel Tudor, Andreea Andrei

ambele albume este mai mult sau mai puțin cunoscută: Vasile Veselovschi și Mihai Maximilian fiind prieteni nedespărțiți și locuind în apropierea acestei străzi celebre,

ce o străjuiesc și pe socul cărăia a scrie GLORIE ARTIȘTILOR ROMÂNI, CONTINUATORI AI TRADIȚIILOR STRĂBUNE! În cadrul ceremoniei din 4 iunie 2019, Corina Chiriac a fost cea care a așezat în socul monumentului hrisovul care consemnează informațiile esențiale despre monument și istoria ridicării sale și pe care scria: "În Numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, s-a sfințit acest loc întru cinstea și pomenirea înălțării ansamblului monumental - Monumentul Artiștilor Muzicii Românești"... Aceste momente au fost amintite de Gen. Cătălin Zisu, care i-a înmănat artistei o Diplomă de Onoare și Drapelul României.

"Discul de aur" din partea Eurostar

obișnuiau să facă lungi plimbări pe jos, către un local preferat unde savurau câte un coniac și o cafea. Strada Speranței i-a inspirat pe cei doi, iar în 1983 Corina Chiriac lansa piesa "cu mesaj" la Festivalul Mamaia! De atunci a devenit istoria unui șlagăr pe care îl cunoaște și îl fredonează toată lumea.

Ziua de 1 iulie - Ziua Muzicilor Militare, sărbătorită încă de la 1831, va rămâne una memorabilă pentru toți cei prezenți la inaugurarea Monumetului Artiștilor Muzici Românești, un ansamblu memorial amplasat la sediul Inspectoratului General al Muzicilor Militare de pe Bd. Iuliu Maniu. Este ca o recunoaștere și prețuire a valorii artiștilor, reprezentanți de seamă ai muzicii românești, oameni apreciați și iubiți de publicul de toate vârstele, o superbă Cheie Sol străjuită cu 561 de nume de oameni dedicați muzicii, înscrise pe zidurile

Excelent intermezzo-ul muzical interbelic susținut de actrița Miruna Ionescu și de trio-ul condus de Valentin Albeșteanu, alături de pianistul Valentin Cucu și de contrabasistul Nicoale Petre. A fost însă memorabilă surpriza pe care au făcut-o atunci când au acompaniat-o la final pe Corina Chiriac, care a cântat împreună cu toți invitații piesele "Mama, doar mama" (compozitor Marius Țeicu / textier Eugen Rotaru) și bineînțeles, "Strada Speranței". Ar fi multe de povestit despre un eveniment atât de special pentru că protagonista este un om minunat, un artist complet și un

alături de Cătălin Crișan

alături de Alesis

suflet nobil... Ar fi de spus despre marea de flori pe care Corina Chiriac le-a primit sau despre faptul că sesiunea de fotografii și autografe a durat zeci și zeci de minute... Oricum, orice poveste, orice relatare ar fi de necuprins și fără de sfârșit pentru a marca o carieră de succes de peste 50 de ani. Și nu este o greșală a calculatorului, ci o certitudine pentru artista cărăia, recent, la Târgul de Carte Gaudeamus, ROMFILATELIA i-a dedicat ediția specială "CORINA CHIRIAC, Stele ale scenei muzicale românești - întreguri poștale cu timbru imprimat". (Foto: Ioana Chiriță)

Oana GEORGESCU

Doru Ionescu: „Vocile jazzului românesc”

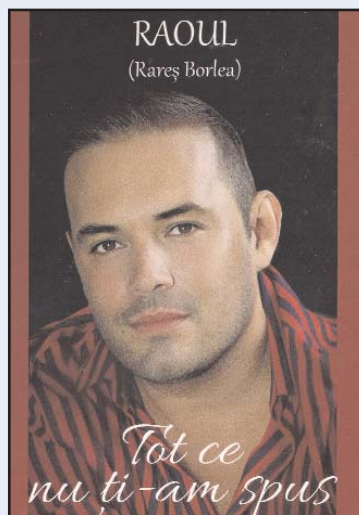
Este a 14-a carte a colaboratorului nostru, în care de această dată „trădează” rockul și folkul în favoarea jazz-ului, pe care de asemenea îl cunoaște bine. Cu o activitate intensă și rodnică la Radio și mai ales la TVR, cu prezențe la toate festivalurile muzicale importante și la lansările de discuri, autorul reunește aici 12 portrete ale solistelor de frunte ale jazzului autohton. De fapt, așadar, este vorba de vocile feminine, fiindcă la bărbați nu ne putem lăuda cu nimic comparabil. Firește, la loc de cinste este Aura Urziceanu, urmată de regretata Anca Parghel, Luiza Zan (apreciată în prefață, de către Florian Lungu, drept nr. 1 în momentul de față în țară) și de celelalte interprete de frunte ale genului. Este vorba de Teodora Enache, Maria Răducanu, Marta Hristea, Elena Mîndru (clujeanca, ne amintim, a debutat cu succese în muzica ușoară, cucerind auto-turismul oferit drept Trofeu la festivalul “George Grigoriu” de la Brăila), Manuela Cara, Nadia Trohin, Ana-Cristina Leonte, Irina Sârbu, Cătălina Beța. Este ediția a II-a

a volumului, apărut la editura Eikon (unde Doru Ionescu și-a mai publicat câteva cărți), fiind prefațat de Florian “Moșu” Lungu și Mircea Tiberian. Un îndreptar extrem de util pentru toți cei care iubesc jazz-ul.

Raoul (Rareș Borlea): „Tot ce nu ți-am spus”

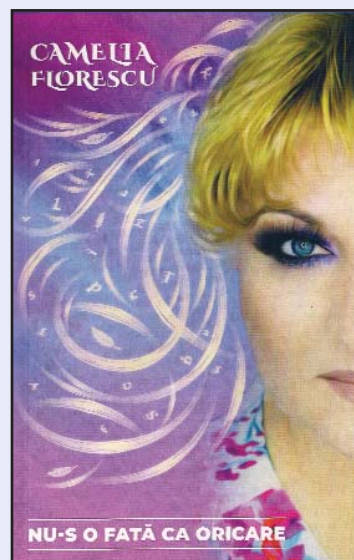
După Marian Nistor, iată un alt cantautor care publică un volum de versuri, fapt care nu ne surprinde, având în vedere că Raoul (pe numele real Rareș Borlea) semnează de fiecare dată versurile cântecelor sale. Volumul, apărut cu sprijinul Societății Scriitorilor Militari din cadrul Instituțiilor de Cultură ale Armatei României, a fost de altfel lansat la Cercul Militar Național (și apoi și la un târg de carte). Apărută în condiții grafice remarcabile la editura Coresi și ilustrată cu portrete color, cartea conține recomandări din partea unor personalități publice – Maia Morgenstern, Horațiu Mălăele, Corina Chiariac, general-locotenent dr. Cătălin Zisu, dar și ale

unor poeți cunoscuți pentru versurile lor devenite cântece de succes prin colaborarea cu compozitori de muzică ușoară – Rodica Elena Lupu și Narcis Constantin Avădănei.

Camelia Florescu: „Nu-s o fată ca oricare”

Cineva în necunoștință de cauză ar putea crede că solista de muzică ușoară s-a supus unei mode ce constă în editarea de volume de poezie de către reprezentanții muzicii ușoare. Nimic mai fals, pentru că CV-ul literar al Cameliei Florescu este impresionant, în ultima vreme aproape că a avut o activitate mai intensă pe tărâm poetic! Are la activ nu mai puțin de 40 de premii de poezie, apariții în mai bine de 50 de antologii, publică în numeroase reviste din țară și din străinătate. Cartea, frumos tipărită de editura Smart Publishing, a fost lansată în cadrul unui eveniment foarte reușit la restaurantul Monarh, cu aceeași ocazie fiind lansat un album omonim, superb editat în formă digipack de casa de discuri Eurostar, disc pe care-l vom recenza separat.

Octavian
URSULESCU

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateri editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII ȘI IDENTITĂȚII NAȚIONALE

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:
Mihai COSMA

Redactori: Norela-Liviana COSTEA, Octavian URSULESCU
Secretar de redacție: Costin ASLAM

Corespondenți locali:

Sanda HÂRLAV-MAISTOROVICI, Mariana POPESCU,
Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ȘUTEU, Alex VASILIU,
Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr:

Dumitru AVAKIAN, Loredana BALTAZAR, Corina BURA,
Maia CIOBANU, Adela COCOȘ, Lavinia COMAN,
Ana DIACONU, Codruța DOGARU, Oana GEORGESCU,
Irina HASNAȘ, Doru IONESCU, Carmen MANEA,
Laura MANOLACHE, Laura MÂNZAT, Doina MOGA,
Alexandru Ștefan MURARIU, Despina PETECEL-THEODORU,
Costin POPA, Mariana POPESCU, Cristina RADU, Diana ROTARU,
Doina ROTARU, Mădălin Alexandru STĂNESCU, Bianca ȚIPLEA
TEMEȘ, Sabina ULUBEANU, Vlad VĂIDEAN, Irina VESA,
Lena VIERU-CONTA

www.ucmr.org.ro

http://biblioteca-digitala.ro/?pub=289-actualitatea-muzicala-
uniunea-compozitorilor-si-muzicologilor-din-romania

Adresa redacției: București, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071,
România. Tel./Fax: +40-21-312.98.67

E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742x